

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**ASEVOIMISTA AVUSTUSJÄRJESTÖ? ASEVOIMIEN JA HUMANITAARISEN
ORGANISAATIOIDEN VÄLINEN YHTEISTOIMINTA HUMANITAARISESSA
LOGISTIIKASSA**

Pro gradu

Kadetti
Tommi Myyryläinen

Kadettikurssi 91
Huoltolinja

Maaliskuu 2008

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi	Linja	
Kadettikurssi 91	Huoltolinja	
Tekijä		
Kadetti Tommi Myyryläinen		
Tutkielman nimi		
ASEVOIMISTA AVUSTUSJÄRJESTÖ? ASEVOIMIEN JA HUMANITAARISEN ORGANISAATIOIDEN VÄLINEN YHTEISTOIMINTA HUMANITAARISESSA LOGISTIIKASSA		
Oppiaine, johon työ liittyy	Säilytyspaikka	
Johtaminen	Kurssikirjasto (MpKK:n kirjasto)	
Aika Maaliskuu 2008	Tekstisivuja 64	Liitesivuja 2
TIIVISTELMÄ		
<p>Kylmän sodan päätyttyä humanitaarisesta avustuksesta on tullut miljardibisnestä. Humanitaaristen järjestöjen määrä on kasvanut samaan aikaan huomattavasti. Siviilien lisäksi myös asevoimien kiinnostus humanitaariseen toimintaan on lisääntynyt. Tämä aiheuttaa väistämättä haasteita asevoimien ja avustusjärjestöjen välille.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan toiminnallinen. Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvailla asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen yhteistoimintaa humanitaarisessa logistiikassa. Tutkittavaa aihetta lähestyttiin logistiikan näkökulmasta.</p> <p>Tutkimusongelmana oli: mitä yhteistoimintaa asevoimat ja humanitaariset järjestöt harjoittavat humanitaarisessa logistiikassa? Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin asevoimien roolia humanitaarisessa logistiikassa, yhteistoiminnan lähtökohtia sekä yhteistoiminnan haittoja ja hyötyjä.</p> <p>Tutkimusaineistona käytettiin julkisia kirjallisia lähteitä sekä haastatteluja. Tutkimusmenetelmänä käytettiin hermeneutiikkaa ja aineiston analysoinnissa hermeneuttista kehää. Tällä menetelmällä subjektiivisesta tiedosta voidaan saada objektiivista. On huomioitava, että asevoimat ja avustusjärjestöt käsittelevät yhteistoimintaa eri näkökulmista.</p>		

Opinnäytetyössä ilmeni, että asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa ei ole yksiselitteinen. Lähtökohta kuitenkin on, että asevoimia ei ole tarkoitettu humanitaariseen toimintaan; vaarana on, että humanitaariseen toimintaan kytketään sotilaallisia ja poliittisia päämääriä vaarantaen humanitaariset periaatteet. Poikkeuksellisissa tilanteissa asevoimien logististen resurssien käyttö on edellytyksenä hätäavun toimittamisessa katastrofin uhreille. Tällaisissa tapauksissa asevoimien roolina on tukea humanitaarisia järjestöjä, jotka ovat humanitaarisen logistiikan ammattilaisia.

On tärkeää muistaa, että avustusjärjestöillä ja asevoimilla on eriävät tehtävät ja mandaatit. Toimintaa ohjaavat erilaiset toimintatavat, tavoitteet ja intressit. Yhteistoiminnan lähtökohtiin vaikuttaa myös katastrofin laatu. Luonnon aiheuttamissa katastrofeissa yhteistoiminta on ongelmattomampaa kuin monitahoisissa kriiseissä.

Asevoimien ja avustusjärjestöjen väliseen yhteistoimintaan liittyy sekä hyötyjä että haittoja. Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välinen yhteistoiminta tulee nähdä mahdollisuutena, jonka avulla katastrofin kokonaisvaltaisesta hoitamisesta saadaan tehokkaampaa. Varautumisen ja ennakkosuunnittelun merkitys korostuu, koska sillä on keskeinen merkitys katastrofin reagointivaiheen onnistumisella. Yhteistoiminnan kehittämisen puolesta puhuu myös se, että arvioiden mukaan katastrofit tulevat lisääntymään moninkertaisesti.

AVAINSANAT

Logistiikka, Humanitaarinen logistiikka, Humanitaarinen apu, katastrofi, yhteistoiminta, asevoimat, humanitaarinen organisaatio

ABSTRACT

Humanitarian aid has become a business of several billion ever since the Cold War ended – in the process, the number of humanitarian organizations skyrocketed. In addition to the interest of civilians alike, the interest of the armed forces towards humanitarian operative action has increased. This causes inevitable challenges between the humanitarian organizations and the armed forces.

This master's thesis is actors approach in its nature. The aim of this thesis was to describe the cooperation between the armed forces and the humanitarian organizations regarding humanitarian logistics. The subject at hand was approached from the perspective of logistics.

The research question was: “what cooperation the armed forces and the humanitarian organizations practice in humanitarian logistics?” In this thesis, the role of the armed forces in humanitarian logistics, the premises of cooperation between the armed forces and the humanitarian organizations as well as advantages and disadvantages of this said cooperation were under study.

Public literary sources and interviews were used as research material – hermeneutics was used as the means of research and the hermeneutic circle in the analysis of the material. With this medium, subjective data can be made objective. However, it must be noted that the armed forces and the humanitarian organizations view cooperation from different perspectives.

It transpired in this thesis, that the role of armed forces in humanitarian logistics is by no means unambiguous. The premise is, however, that the armed forces are not meant for humanitarian operative action, but instead there is a risk that military and political aims intervene, endangering the original humanitarian goals. In extraordinary circumstances, use of the logistical resources of the armed forces is a prerequisite to the provision of emergency relief to the victims of a disaster. In such cases, it is the role of the armed forces to operate as support for the humanitarian organizations – the professionals of humanitarian logistics.

It is essential to remember, that the mandates and duties of the armed forces and the humanitarian organizations diverge. The operative action is guided by varying policies, objectives and interests. Also the quality of the disaster affects the premises of the cooperation; in natural disasters, cooperation is more straightforward than in complex crises.

The cooperation of the armed forces and the humanitarian organizations contains both advantages and disadvantages. This cooperation should be seen as a possibility that promotes the efficiency of the attendance of these crises. Preparation and planning ahead are underlined, for it has a vital meaning in the success of the reaction phase. Also the prediction of rapid increase in the amount of crises speaks for the development of this cooperation.

KEYWORDS

Logistics, humanitarian logistics, humanitarian aid, disaster, cooperation, armed forces, humanitarian organization

ASEVOIMISTA AVUSTUSJÄRJESTÖ? ASEVOIMIEN JA HUMANITAARISEN ORGANISAATIOIDEN VÄLINEN YHTEISTOIMINTA HUMANITAARISESSA LOGISTIIKASSA

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Aikaisemman tutkimuksen esittely	3
1.3 Opinnäytetyön tavoitteet, tutkimusongelma ja rajaukset	4
1.4 Tutkimusmenetelmä	7
1.5 Keskeisiä käsitteitä	14
1.6 Tutkimuksen rakenne ja viitekehys	15
2. LOGISTIikka	17
2.1 Logistiikan historiaa	17
2.1.1 Asevoimien logistiikan historiaa	17
2.1.2 Elinkeinoelämän logistiikan historiaa	19
2.1.3 Humanitaarisen logistiikan historiaa	22
2.2 Erityistarkastelussa humanitaarinen logistiikka	25
3. TARKASTELUSSA ASEVOIMAT JA HUMANITAARISET ORGANISAATIOT	34
3.1 Asevoimat	34
3.1.1 Euroopan Unionin taisteluosastokonsepti	35
3.1.2 Pohjoismainen taisteluosasto	37
3.2 Humanitaarista toimintaa harjoittavat järjestöt	39
3.2.1 Yhdistyneiden Kansakuntien hätäavun koordinoitintoimisto	40
3.2.2 Maailman elintarvikeohjelma	42
3.2.3 Punainen Risti	43
3.2.4 Pelastakaa Lapset	45
4. ASEVOIMIEN JA HUMANITAARISTEN ORGANISAATIOIDEN YHTEISTOIMINTA HUMANITAARISESSA LOGISTIIKASSA	46
4.1 Asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa	46
4.2 Lähtökohtia asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen väliseen yhteistoimintaan	52
4.3 Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välisen yhteistoiminnan haitat	56
4.4 Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välisen yhteistoiminnan hyödyt	58
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	60
VIITTEET	65
LÄHTEET	101
LIITTEET	118

ASEVOIMISTA AVUSTUSJÄRJESTÖ? ASEVOIMIEN JA HUMANITAARISEN ORGANISAATIOIDEN VÄLINEN YHTEISTOIMINTA HUMANITAARISESSA LOGISTIIKASSA

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Maapallon historia on täynnä onnettomuuksia, joita voidaan luokitella niiden elämälle haitallisten seurausten myötä katastrofeiksi. Ihminen on tuonut perinteisten luonnonmullistusten rinnalle omat aseelliset ja poliittiset konfliktinsa. ennustetaankin, että katastrofeiksi määritettävien onnettomuuksien määrä kasvaisi tulevaisuudessa jopa viisinkertaiseksi¹.

Katastrofien hoitaminen voidaan jakaa eri vaiheisiin. Ennen katastrofia tapahtuu katastrofiin varautuminen. Tämä tarkoittaa ennakkosuunnittelua ja harjoituksia oletettuun katastrofiin liittyen. Katastrofin sattuessa alkaa välittömästi reagointivaihe. Hätäapu on saatava nopeasti laajalle alueelle ilman kunnollisen infrastruktuurin tukea. Reagoinnin jälkeen jatkuu alueen jälleenrakennus. Tämä vaihe voi kestää vuosia.² Ei ole olemassa nyrkkisääntöä näiden vaiheiden aikautuksesta mutta, ne ovat selvästi osa varautumis- ja reagointiprosessia³. On selvää, että erilaisissa vaiheissa tarvitaan erilaisia resursseja ja ammattitaitoa⁴.

Humanitaaristen järjestöjen lisäksi myös asevoimat toimivat avustustehtävissä niin luonnonkatastrofeissa kuin aseellisissa konflikteissakin⁵. Laajamittaisissa tai yllättävissä katastrofeissa yhteistoiminta voi olla ainut vaihtoehto, jotta hätäapua saadaan toimitettua avun tarvitsijoille. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat luonnonkatastrofit kuten tsunami Kaakkois-Aasiassa 2004 sekä Pakistanin maanjäristys vuotta myöhemmin.⁶ Asevoimat ovat huomanneet humanitaarisen toiminnan tärkeyden myös monitahoisissa kriiseissä⁷. Naton oppien mu-

kaan siviili-sotilas yhteistoiminnan (Civil-Military Cooperation, CIMIC) päämääränä on tukea ensisijaisesti sotilasjohtajan tehtävän täyttämistä⁸.

Asevoimien ja avustusjärjestöjen välinen yhteistoiminta korostuu logistiikassa⁹. Katastrofin hätäavun on sanottu koostuvan 80 %:sti logistisista toiminnoista¹⁰. Asevoimien logistisilla resursseilla on potentiaalista käyttöä hätäavussa sekä monitahoisissa kriiseissä¹¹ että luonnon aiheuttamissa katastrofeissa¹². Humanitaarisilla järjestöillä on puolestaan ammattitaitoa hätäavun varsinaiseen jakeluun liittyen. Humanitaarisessa logistiikassa pitää pystyä hyödyntämään niin sotilas- kuin yrityslogistiikan sovelluksia¹³. Tämän lisäksi molemminpuolisella tiedonvaihdolla voidaan parantaa logistiikan johtamista.

EU:n taisteluosastot tuovat uudenlaisen työkalun EU:n poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Suomi on mukana Pohjoismaisessa taisteluosastossa (Nordic Battlegroup, NBG), jonka valmiusvuoro alkaa vuoden 2008 alussa ja kestää puoli vuotta. Taisteluosastojen erityispiirteenä on nopea toimintavalmius sekä suhteellisen lyhyt operatioaika.¹⁴ Humanitaarisilla järjestöillä on omat vastaavanlaiset, vaikkakin kevyemmät, nopeatoiminnan joukot¹⁵. Nopean toimintavalmiuden edellytyksenä on logistiikan onnistuminen niin asevoimilla kuin humanitaarisilla järjestöillä, koska kaluston ja henkilöstön on oltava oikeassa paikassa oikeaan aikaan.

On tärkeää, että mahdollisesta yhteistoiminnasta keskustellaan eri toimijoiden välillä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Asevoimat ja humanitaariset järjestöt toimivat samalla katastrofialueella ja molemmilla on oma erityisosaaminen. Jo katastrofin varautumisvaiheessa tulisi suunnitella, miten asevoimien logistisilla resursseilla voitaisiin tukea humanitaarista toimintaa viimeisenä vaihtoehtona¹⁶. Tapaamisia tulisi järjestää ennen sotilasoperaatiota sekä sen aikana. Tällä toiminnalla saadaan varmistettua tehokas rinnakkaissuhde.¹⁷

Asevoimien ja avustusjärjestöjen väliseen yhteistoimintaan liittyy sekä haittoja että hyötyjä. Jotkut avustusjärjestöt eivät näe mitään hyötyä asevoimien kanssa tehtävästä yhteistoiminnasta¹⁸. Asevoimien ja avustusjärjestöjen yhteistoiminta kariutuukin yleensä ensimmäisenä tietämättömyyteen ja ennakkoluuloihin. Lisäksi väärinkäsitykset ja kulttuuriset erot lisäävät ennakkoluuloja toista osapuolta kohtaan¹⁹. Hyötyjä ja haittoja tulee tarkastella kokonaisuuden kannalta yhteistoimintaa suunniteltaessa²⁰.

Tämä pro gradu on osittaista jatkoa sotatieteen kandidaatin tutkielmalleni, jossa tarkastelin logistiikan tulevaisuuden haasteita. Tein tapaustutkimuksen ja yhdessä tapauksessa tutkin humanitaarista logistiikkaa ja tapaninpäivän tsunamin sille aiheuttamia haasteita Thaimaassa. Esiin nousi asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa. Asevoimien kuljetuskapasiteetti oli tärkeässä osassa Thaimaassa tsunamin jälkeisessä katastrofin reagointivaiheessa.

1.2 Aikaisemman tutkimuksen esittely

Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden yhteistoimintaa on tutkittu paljon sekä yleisellä tasolla²¹ että syventyen tiettyyn osa-alueeseen²². Suoranaisesti logistiikkaan syventynyttä tutkimusta ei ole tehty, vaikka siihen liittyvä yhteistoiminta on suotuisaa molemmille toimijoille²³. Tällä hetkellä on käynnissä useita tutkimusprojekteja, joissa osaltaan syvennyttään tähän aiheeseen²⁴. Ne ovat kuitenkin vielä kesken.

Multinationan Experiment (MNE) on kansainvälinen suunnittelu- ja kokeilutoiminta, jossa Suomi on mukana monen muun valtion ohella. Päämääränä on katsoa tulevaisuuteen ja selvittää, miten eri maiden siviili- ja sotilasviranomaiset ja kansalaisjärjestöt voivat parantaa kansainvälisen kriisinhallinnan toimintaansa. Tavoitteena on estää päällekkäistä työtä ja tehostaa toimintaa kriisialueella, jossa on useita toimijoita.²⁵ Tällä hetkellä on meneillään 5. MNE, joka alkoi keväällä 2007 ja päättyy vuonna 2009²⁶. MNE 5 logistiikkatyöryhmän tehtävänä on omalta osalta kehittää operaatioiden toimintatapoja, joka selkeästi kuvaa sotilaslogistiikkojen roolit, vastualueet sekä heidän tukitoiminnat kuten hyödynnettävän teknologian²⁷.

Suomen vastuulla MNE 5:ssä on Shared Information Framework and Technology (SHIFT) eli tiedonvaihdon parantaminen kriisialueella toimivien yhteisöjen kanssa. Siinä kartoitetaan uusien internetpalveluiden hyödyntämistä kriisinhallinnassa. Näitä palveluita ovat esimerkiksi verkkoneuvottelut ja käyttäjien muokkaamat verkkosivut.²⁸

Ahlquist Leif tutki 1990-luvun puolivälissä yhteistoimintaa, johtamista ja kontrollointia YK:n rauhanturvaamisoperaatioissa. Tämä tutkimus oli ensimmäinen kyseistä aihetta käsittelevä tutkimus Ruotsin Försvarshögskolanissa. Hän tutki neljää YK:n operaatiota, jotka olivat Kongo, Kypros, Kamboja ja Somalia. Tutkimuksen tavoitteena oli avata tämä tutkimuskenttä. Hän painotti, että jatkotutkimusta on tehtävä mm. yhteistoiminnan alueella.²⁹

Rietjens Sebastiaan teki väitöskirjan Hollannissa vuonna 2006 siviili – sotilas-yhteistyöstä. Hän teki ansiokasta tutkimusta siitä, miten asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta kehittyy. Hän ei kuitenkaan ottanut kantaa yhteistoiminnasta saataviin hyötyihin tai haittoihin.³⁰

Van Klinger Marleen tutki vuonna 2007 julkaistussa pro graduksaan asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välistä kommunikointia konflikteissa. Hän on käsitellyt kommunikoinnin teoriaa ja sen soveltumista käytäntöön. Van Klinger tuo esille hyöty- ja haittanäkökulman yhteistoiminnalle. Hänen tutkimuksensa oli kolmivaiheinen: asiakirjatutkimus, valmistautuminen kenttätutkimukseen ja kenttätutkimus. Hän keräsi tietoa mm. kirjastoista, internetistä ja teemahaastatteluilla.³¹

Logistisen yhteistoiminnan tutkiminen käytännössä katastrofialueella olisi ollut erittäin antoisaa, mutta tähän tutkimukseen varatun ajan puitteissa se ei ollut mahdollista. Van Klinger käytti aikaa pro graduunsa tekemiseen vuoden, josta puolet kului kirjallisuustutkimukseen ja puolet kenttätutkimukseen ja sen valmisteluun³².

Van Baarda Ted tutki asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välistä yhteistoimintaa juridisesta näkökulmasta. Alun perin tämä tutkimus julkaistiin konferenssissa syksyllä 2000. Hän tuo lopussa myös esille, että logistiikka on keskeisessä roolissa yhteistoiminnan kannalta. Ehdoksi hän asettaa sen, että humanitaariset järjestöt ovat johtovastuussa.³³

1.3 Opinnäytetyön tavoitteet, tutkimusongelma ja rajaukset

Opinnäytetyön tavoitteena on kuvailla asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen yhteistoimintaa humanitaarisessa logistiikassa. Aihe on ollut laaja, joten rajaaminen on hahmottunut tutkimuksen edetessä. Tutkimusongelma ja alaongelmat olivat alussa hyvin pääpiirteisiä ja suuntaa antavia, mutta ne ovat tarkentuneet aineistoon perehtymisen kautta. Olen muotoillut tutkimusongelman seuraavasti:

”Mitä yhteistoimintaa asevoimat ja humanitaariset järjestöt harjoittavat humanitaarisessa logistiikassa?”

Pääkysymys on laaja. Viitekehyksen avulla havainnollistan tutkimuksen rakennetta, kokonaisuutta ja kronologista etenemistä. Pääkysymyksen laajuudesta johtuen olen pilkkonut aiheen pienempiin osakokonaisuuksiin, apukysymyksiin. Niiden avulla teen tutkimusongelmaan rakenteeltaan selkeän vastauksen. Alakysymykset ovat:

1. ”Mikä on asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa?”
2. ”Mitkä ovat asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen yhteistoiminnan lähtökohdat?”
3. ”Mitä haittaa on asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen logistisella yhteistoiminnalla?”
4. ”Mitä hyötyä on asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen logistisella yhteistoiminnalla?”

Jotta pystyn vastaamaan tutkimusongelmiin, olen tehnyt tutkimusta koskevia rajoituksia. Ne on havainnollistettu kuvassa 1. Mahdollista yhteistoimintaa ei ole rajattu mihinkään erityiseen katastrofiin, maanosaan tai tapaukseen. Tämä johtuu siitä, että asevoimia valmistaudutaan käyttämään hyvin moninaisiin tehtäviin, mm. aseelliseen väliintuloon tai humanitaariseen avustustoimintaan. Aseellinen väliintulo voi tulla kysymykseen esimerkiksi kansanmurhaan tai aseelliseen konfliktiin liittyen. Humanitaarinen avustustoiminta voi tulla kysymykseen tsunamin kaltaisissa luonnonkatastrofeissa. Humanitaariset organisaatiot työskentelevät niin luonnonkatastrofeissa kuin monitahoisissa kriiseissä. Humanitaarista logistiikkaa käytetään kaikissa katastrofeissa uhrien auttamiseksi.

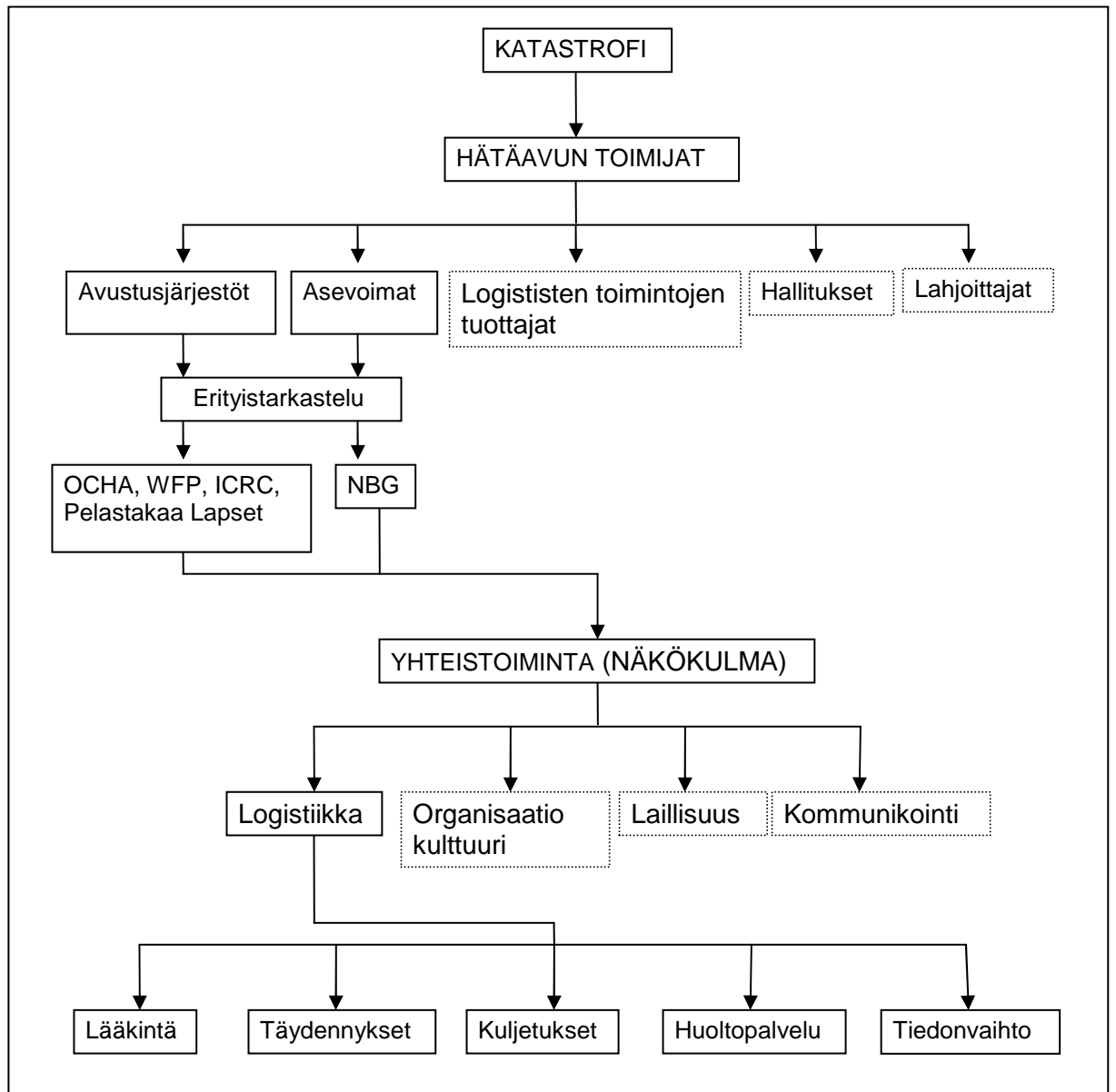
Katastrofin toimijoista tarkastelen asevoimia ja humanitaarisia organisaatioita. Tässä tutkimuksessa käsitellään asevoimia yleisesti sekä erikseen mainittuna NBG:ta, sen monipuolisista valmistautumistehtävistä johtuen. Tällä tavalla saan muodostettua kuvan yhden asevoiman logistisista toimintaperiaatteista. Tutkimusta tehtäessä en halunnut ottaa kantaa NBG:n käyttöön, koska en halunnut sulkea pois mitään vaihtoehtoa.

Vaikka avustusjärjestöt käsittelevät yhteistoimintaa usein tapauskohtaisesti, on kuitenkin olemassa yleisiä asevoimien ja avustusjärjestöjen väliseen yhteistoimintaan liittyviä periaatteita³⁴, jotka sopivat myös NBG:n yhteyteen. Tästä syystä en halunnut sitoa mahdollista yhteistoimintaa tiettyyn asevoimaan.

Humanitaarista toimintaa harjoittavia organisaatioita on tuhansia. Niiden toimintaperiaatteet vaihtelevat erittäin paljon organisaatiosta riippuen.³⁵ Kansainväliset järjestöt voidaan jakaa valtiollisiin (international government organizations, IGO) tai ei-valtiollisiin (non-governmental organizations, NGO) organisaatioihin. Tässä tutkimuksessa otetaan erityistarkkailuun keskeisimmät IGO:t ja NGO:t, jotta erityistarkastelun avulla saan muodostettua rajoitetun kuvauksen humanitaarisista organisaatioista ja niiden logistisista toimintaperiaatteista. Valtiollisissa organisaatioissa tarkastelen YK:n hätäavun koordinoitumistoa (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, OCHA) ja Maailman elintarvikeohjelmaa (World Food Programme, WFP). NGO:ssa tarkastelen Punaista Ristiä (International Committee of the Red Cross, ICRC) sen erityisluonteen takia sekä Pelastakaa Lapset -järjestöä. Tarkasteltavat järjestöt ovat suuria ja ne toimivat maailmanlaajuisesti monenlaisissa katastrofeissa.

Yhteistoiminta on rajattu koskemaan humanitaarista logistiikkaa. Logistiikka on yksi kriittinen osa yhteistoimintaan liittyen³⁶. Asevoimien on lähtökohtaisesti helpompi ja moraalisesti hyväksyttävämpää osallistua humanitaariseen toimintaan. Humanitaaristen organisaatioiden työntekijöiden osallistuminen sotilastoimintaan on paljon epätodennäköisempää.³⁷

Logistiikka on käsitteenä hyvin laaja. Tässä tutkimuksessa käsittelen logistiikkaa kokonaisuutena. Neljännessä kappaleessa käsittelen enimmäkseen asevoimia ja siksi käsittelen logistiikkaa ja logistisia toimintoja puolustusvoimien näkökulmasta. Tämä tarkoittaa logistiikan toimintojen tarkastelemista toimialojen kautta, jotka tunnetaan paremmin huollon toimialoina. Tarkasteltavia toimialoja ovat kuljetukset ja täydennykset, lääkintähuolto sekä huoltopalvelu, johon kuuluvat mm. vesi ja tilanhallinta³⁸. Tiedonvaihto ei ole suoranaisesti osa logistiikkaa, mutta se liittyy olennaisesti logistiikan johtamiseen. Tästä syystä se on otettu myös tarkasteltavaksi kohteeksi.

Kuva 1. Tutkimuksen rajaukset.

1.4 Tutkimusmenetelmä

Logistiikka on nuori tieteenala. Sen teorian kehittäminen ja empiirisen tutkimuksen perinteet eivät ole yhtä kehittyneitä kuin vanhemmilla tieteenaloilla, kuten esimerkiksi filosofialla, sosiologialla tai psykologialla. Tästä syystä ei ole yllättävää, että logistiikan tutkimuksessa on lainattu teorioita kehittyneimmiltä tieteenaloilta. Alun perin logistiikan tutkimus erkaantui markkinoinnista ja johtamisesta liiketaloudellisesta tieteenalasta.³⁹

Logistiikan tutkimuksen jaottelussa on erilaisia koulukuntia. Yhdysvaltalaista näkemystä edustaa Meredithin et al. kehittämä jaottelu. He jakavat logistiikan tutkimuksen neljään lähestymistapaan: 1) aksiomaattinen, 2) looginen positivismi/empirismi, 3) tulkinnallinen ja 4) kriittinen teoria. Tässä jaottelussa tarkastellaan myös tutkijan vaikutusta tutkimukseen sekä tiedon objektiivisuuden ja subjektiivisuuden suhdetta.⁴⁰ Tätä jaottelua ovat käyttäneet Craighead et al. sekä Dunn et al. tutkiessaan logistiikassa käytettyjä lähestymistapoja ja tutkimusmenetelmiä⁴¹. Yhdysvaltalaista näkemystä on ohjannut vahvasti positivistinen lähestymistapa ja kvantitatiivinen tutkimus⁴². Craighead et al. sekä Näslund kuitenkin muistuttavat, että logistiikan tutkimus tarvitsee monipuolisia tutkimusmenetelmiä⁴³.

Pohjoismaalaista näkemystä edustaa Arbnor & Bjerken metodologinen kehys. He jakavat logistiikan tutkimuksen kolmeen lähestymistapaan: 1) analyttinen lähestymistapa, 2) systeemijääteluun pohjautuva tutkimus ja 3) toimijapohjainen tutkimuksen lähestymistapa.⁴⁴ Analyttinen lähestymistapa on objektiivisin (positivistinen) ja toimijapohjainen lähestymistapa on subjektiivisin (hermeneuttinen)⁴⁵. Tätä jaottelutapaa ovat käyttäneet Gammelgaard tutkiessaan logistiikan tutkimuksen lähestymistapoja⁴⁶ sekä Vafidis tutkiessaan logistiikan tutkimuksissa käytettyjä tutkimusmenetelmiä. Vafidis osoitti väitöskirjassaan, että kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät ovat olleet aavistuksen suositumpi kuin kvantitatiiviset vuosina 1994–2003 julkaistuissa suomalaisissa ja ruotsalaisissa väitöskirjoissa. Myös tutkimusmenetelmien trianglaatio on ollut suosittua.⁴⁷

Olen lähestynyt logistiikan tutkimusta pohjoismaalaisen näkemyksen mukaan. Pohjoismaissa on pidemmät perinteet kvalitatiiviselle tutkimukselle kuin Yhdysvalloissa. Tätä jaottelumallia on käytetty osoittamaan, että logistiikassa on muitakin kuin positivistinen lähestymistapa⁴⁸. Lisäksi Vafidis osoitti tämän jaottelun toimivuuden väitöskirjassaan.

Toimijapohjaisessa lähestymistavassa todellisuutta ei nähdä objektiivisena. Kaikki tutkimus pohjautuu tutkijan näkemykseen todellisuudesta, johon tieto vaikuttaa oleellisesti. Tieto perustuu tutkijan näkemykseen ja tulkintaan tutkittavasta aiheesta. Tällaiset tutkimukset tuottavat tulkinnallista ja kontekstuaalista tietoa sekä ymmärrystä tutkimuskohteestaan. Tutkittavaksi kohteeksi sopivat ihmiset ja heidän toimintansa. Tästä syystä tutkimusmenetelmäksi suositellaan kvalitatiivisia menetelmiä⁴⁹. Ideaalitalanteessa tutkijan tulisi olla osa tutkimusprosessia. Toimijapohjainen lähestymistapa ei ole ollut kovin suosittua logistiikan tutkimuksessa, mutta se ei vähennä tämän lähestymistavan käytettävyyttä.⁵⁰

Lähestyn tutkimusaiheittani toimijapohjaisen lähestymistavan mukaan, koska tutkimusongelmana on käytännön ongelma ja tutkittavana kohteena on hyvin erilaisten toimijoiden yhteistoiminta. Tutkimuksessa käytin hermeneuttista menetelmää⁵¹ ja analysoin tietoa hermeneuttisen kehän avulla. Hermeneuttista menetelmää on käytetty aiemminkin logistiikan tutkimuksissa⁵². Hermeneuttisella menetelmällä voidaan kehittää samassa toimintaympäristössä toimivien ihmisten yhteisiä toiminta- ja ajattelutapoja⁵³. Tässä opinnäytetyössä toimintaympäristönä on katastrofialue, jossa asevoimat ja humanitaariset järjestöt tekevät mahdollisesti yhteistoimintaa.

Osmonen Jari tutki diplomityössään julkisen sektorin logistiikkaa. Hän käytti hermeneuttista kehää esiymmärryksen muodostamiseen tutkittavasta aiheesta. Hänen mukaansa esiymmärrys vaikuttaa koko tutkimusprosessin kulkuun.⁵⁴ Huhtinen on tarkastellut muun muassa tätä opinnäytetyötä diskurssianalyysin näkökulmasta. Osmosen käyttämä lähdemateriaali on ohjannut tutkimuksellisesti hedelmälliset ongelmat ulkopuolelle. Hermeneuttinen ymmärtäminen jää Huhtisen mukaan hallinnollisen kehän sisäpuolelle.⁵⁵

Kun sain varmistuksen tutkimusaiheestani, aloitin tiedonhankinnan etsimällä kirjoja kirjastoista. Etsin tietoa Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) pää- ja kurssikirjastosta, Helsingin kauppakorkeakoulun sekä Svenska Handelshögskolanin kirjastosta. MPKK:n kirjastosta löytyi lähteistöä, jotka koskivat sotilasnäkökulmaa. Helsingin kauppakorkeakoululta ja Svenska Handelshögskolanilta löytyi lähteistöä, jossa käsiteltiin yleistä logistiikkaa. Lopputuloksena oli se, että tutkimusaiheittani koskevaa kirjallisuutta oli tarpeeseen nähden liian vähän.

Tämän jälkeen aloitin tiedon hankinnan tiedonhakuportaaleista. Etsin lähteistöä MPKK:n kirjaston tarjoamista tietokannoista⁵⁶ sekä Svenska Handelshögskolanin kirjaston nelliportaalista⁵⁷. MPKK:n tietokannoista käytin seuraavia: Military and Government Collection (EBSCO) kokotekstilehdet, ProQuest Military Collection sekä Sage Political Science and International Relations. Svenska Handelshögskolanin nelliportaalin tietokannoista käytin seuraavia: ABI/Inform (ProQuest) kokotekstilehdet, Business Source Complete (EBSCO) kokotekstilehdet sekä Emerald Fulltext (MCB).

Hakusanoina käytin systemaattisesti jokaisessa tietokannassa seuraavia sanoja sekä niiden yhdistelmiä: “armed forces”, “co-operation”, “cooperation”, “coordination”, “disaster relief”, “humanitarian”, “logistics”, “military” ja “organization”. Osa hakusanoista on peräisin Kovács & Spensin asiakirjatutkimuksesta, jossa he tutkivat humanitaarista logistiikkaa katastrofin hätäavussa⁵⁸ ja osan määritin itse tutkimusaiheestani. Kovács & Spensin tapaan en rajannut hakua mihinkään ajanjaksoon.

Sekä MPKK:n että Svenska Handelshögskolanin tietokannoista löytyi aineistoa siviilien ja sotilaiden välisestä yhteistoiminnasta sekä humanitaarista logistiikkaa koskevaa aineistoa. Tätä kautta sain käsiini tutkimusaiheeni sivuavia tieteellisiä julkaisuja, joiden kautta muodostin itselleni esiymmärryksen tutkittavasta aiheesta⁵⁹. Löydetty aineisto avasi uusia lähteitä, koska pyrin etsimään tiedon alkuperäisen lähteet. Alkuperäisten lähteiden etsintä onnistui, koska suuri osa viittauksista oli tehty aineistoihin, jotka olivat saatavilla sähköisessä muodossa. Alkuperäisiä lähteitä etsiessäni en törmännyt kertaakaan siihen, että kirjoittaja olisi tehnyt virheellisen viittauksen. Alkuperäisien lähteiden etsintä oli muutenkin hyvin palkitsevaa, koska sitä kautta löytyi lisää syvällisempää tietoa aiheesta sekä uusia lähteitä lähdeluettelojen kautta. Van Klingerin kuvasi samaa ilmiötä omassa pro gradussaan lumipalloeefektiksi⁶⁰. Muutamassa tapauksessa olen joutunut turvautumaan sekundaarilähteeseen, koska en saanut käsiini viittauksessa esiintynyttä lähdetä.

Käytin avukseni internettiä etsiessäni alkuperäisiä lähteitä. Internetistä löytyi sekä puolueettomia tutkimuksia että organisaatioiden julkaisemia dokumentteja, jotka ovat kaikkien saatavilla. Lisäksi osa tiedosta on kerätty organisaatioiden virallisilta kotisivuilta. On kuitenkin syytä muistaa, että usein eri organisaatioiden internetsivut toimivat mainosikkunana lahjoittajille⁶¹. Tästä syystä oman organisaation olemassaolon tärkeyttä tuodaan esiin. Puolueellisuus on kuvaava sana tässä yhteydessä. Organisaatioiden internetsivujen osuus tutkimukseni kannalta on hyvin pieni. Tavoitteeni oli etsiä organisaatioista ajankohtaista tietoa sekä tunnuslukuja kappaleeseen 3. Tämä siksi, että vain organisaatiot itse osaavat kertoa omasta toiminnasta. Tällä vältetään aiheeseen liittyviä sekundaarilähteitä.

Olin yhteydessä useisiin asiantuntijoihin, sekä asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden edustajiin että riippumattomiin tutkijoihin⁶². Haastatteluilla halusin tietoa aiheista, joihin en löytänyt vastauksia kirjallisuudesta tai halusin varmistaa tiedon paikkansapitävyyden. Haastattelut voidaan jakaa lomakehaastatteluun, teemahaastatteluun ja syvähaastatteluun.⁶³ Tässä tutkimuksessa käytin teemahaastattelua. Lähetin haastateltaville etukäteen listan haastattelua koskevista aiheista. Haastattelut etenivät aiheittain ja käytin tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Tarkentavilla kysymyksillä varmistan, että saan haluamani tiedon. Yksi haastateltava saattaa antaa yhteen aiheeseen lyhyen vastauksen ja toinen saattaa puhua aiheesta kymmeniä minuutteja. Pääsääntöisesti haastattelut kestivät noin tunnin. Haastatteluissa käsitellyt aiheet ja apukysymykset on esitetty liitteessä 2. Haastateltavat valitsin asiantuntijuuden perusteella ohjaajien ja muiden asiantuntijoiden suosituksista. Haastateltavien valintaan vaikutti myös se, että suoritin haastattelut Suomessa⁶⁴.

Haastattelin asevoimien edustajista Petteri Lampista ja Rainer Peltoniemeä, koska heillä on paljon käytännön kokemusta asevoimien ja avustusjärjestöjen välisestä yhteistoiminnasta sotilaan näkökulmasta. Sisäministeriöstä haastattelin Esa Vanosta. Hän työskentelee tällä hetkellä siviilivirassa mutta on palvellut aiemmin puolustusvoimissa. Hänellä on paljon kokemuksia yhteistoiminnasta sekä sotilaan että siviilin näkökulmasta. Humanitaaristen järjestöjen edustajista haastattelin Anne Haarasta, koska hänellä on paljon kokemusta humanitaarisesta toiminnasta. Hän edusti samalla Pelastakaa Lapset -järjestöä. Muihin avustusjärjestöihin liittyen minua kehoitettiin ottamaan yhteyttä ulkomailla työskenteleviin henkilöihin. Logistiikan asiantuntijat työskentelevät joko katastrofialueella tai järjestöjen päämajoissa. Puolueettomana edustajana haastattelin Crisis Management Initiativen toiminnanjohtajaa Kalle Liesistä. Hänellä on pitkä kokemus kriisinhallinnasta niin sotilaan kuin siviilin näkökulmasta.

Välimatkoista johtuen humanitaarisen logistiikan asiantuntijoiden ja ammattilaisten haastattelu ei toteutunut toivotussa muodossa. Siksi jouduin turvautumaan sähköpostikyselyihin. Kyselyjen kysymykset muodostin haastatteluissa käytetyistä teemoista. Tarvittaessa lähetin jatkokysymyksiä, jotta sain riittävät vastaukset kysymyksiin. Henkilökohtaisissa haastatteluissa olisin saanut todennäköisesti monipuolisempaa tietoa. Samalla olisin kyennyt erottamaan paremmin, mikä on lausujan oma mielipide ja mikä on järjestön virallinen kanta. Toisaalta tämä vaihtoehto rajaa pois haastatteluun liittyvät häiriötekijät, kuten työkiireet. Kirjeenvaihdolla asiantuntija pystyi vastaamaan kysymyksiini silloin, kun hänellä oli siihen aikaa. Huomion arvoista on se, että sähköpostin kautta saadut vastaukset olivat linjassa kirjallisten lähteiden kanssa.

Sähköpostilla olin yhteydessä NBG:n Gustaf Dufbergiin. Hän työskentelee NBG:n joukkoesikunnassa CIMIC-upseerina. Olin sähköpostilla yhteydessä WFP:n edustajan kanssa. Kirsi Junnila työskentelee WFP:n päämajassa Roomassa logistikkona.

Haastatteluilla ja kyselyillä sain täydentävää ja tarkentavaa tietoa tutkittavasta aiheesta. Haastattelut ja kyselyt suoritin pääsääntöisesti opinnäytetyön loppuvaiheessa, jotta pystyin muodostamaan haastatteluihin opinnäytetyöhöni kannalta oleelliset teemat ja niihin tarkentavat kysymykset. Osa teemoista nousi esiin kirjallisista lähteistä ja osa tutkimusongelmistani. Haastattelujen suorittaminen opinnäytetyön loppuvaiheessa edesauttoi minua keskustelemaan tarkasteltavista teemoista asiantuntijoiden kanssa. Tällä tavalla halusin myös varmistaa, että omat ennakkoluuloni eivät ohjaisi haastattelua ja ymmärtäisin haastateltavien vastauksia paremmin.

Olen suorittanut aineiston analysoinnin hermeneuttista kehää käyttäen. Esiymmärrys on ymmärtämisen edellytyksenä - tutkijan on tärkeää tunnistaa ennakkokäsityksenä ja luulonsa tutkittavasta kohteesta.⁶⁵ Esiymmärrys voi olla kuitenkin vain osittaista, koska osa ennakkoluuloista on tiedostamatonta ja vaikeasti tietoisuuteen nostettavissa. Tämän vaillinaisen ja puutteellisen tulkinnan korjaaminen on kuitenkin mahdollista tulkinnan edetessä, vaikka tutkijan on mahdotonta päästä eroon kaikista ennakkoluuloistaan.⁶⁶ Tämä sopii toimijapohjaiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on subjektiivisuus.

Esiymmärryksen muodostamisen aloitin jakamalla kirjat ja artikkelit sisällysluettelon mukaisesti osiin. Tämän jälkeen järjestin aineiston aikajärjestykseen vanhimmasta alkaen. Tällä varmistin sen, että tutustuin ensin vanhempiin lähteisiin, joihin uudemmat usein viittasivat. Tutkimalla lähteitä kronologisesti on mahdollista seurata ajan vaikutusta kirjoittajien asenteissa. Ajallisesti merkittäviä kohtia on ollut kylmän sodan päättyminen ja 1990-luvun lopulla alkanut asevoimien enenevä käyttö yhdistettynä humanitaariseen avustustoimintaan⁶⁷ sekä Yhdysvaltojen aloittama sota terrorismia vastaan⁶⁸. Tämän kaksivaiheisen lajittelun jälkeen luin kaikki artikkelit ja kirjat läpi saadakseni yleisvaikutelman lähteiden sisällöstä ja luotettavuudesta. Samalla etsin käsiini keskeiset teokset, joihin viitattiin ja lisäsin ne omiin osiinsa.

Omat ennakkoluuloni ja -käsitykseni kumpuavat suhteistani asevoimiin. Tiedostamani ennakkoluulot liittyivät humanitaarisen logistiikan vähättelyyn. Luulin, että humanitaarinen logistiikka on suhteellisen yksinkertainen kokonaisuus ja että asevoimien toimintakenttä olisi haasteellisempi kuin avustusjärjestöjen. En myöskään pitänyt asevoimien osallistumista humanitaariseen logistiikkaan tai siihen liittyvää yhteistoimintaa mitenkään ongelmallisena. Tutkittavan aiheen esiymmärrystä ja ymmärrystä edesauttoi kirjalliseen aineistoon tutustuminen sekä osallistuminen erilaisille kursseille ja seminaariin tutkimuksen edetessä⁶⁹.

Artikkelien lukemisen jälkeen aloitin aineiston jakamisen teemoihin. Luin aineiston uudelleen etsien olennaisen tiedon ja tehden samalla merkintöjä ja omia huomioita. Merkintöjen avulla korostin aineistoissa esiin tulleita teemoja. Tässä vaiheessa aloin ymmärtää tekstin sisältöä ja merkityksiä paremmin.

Seuraavassa vaiheessa vertailin aineistoa keskenään ensin osien sisällä ja sen jälkeen kokonaisuudessaan. Etsin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia aineistosta. Tämän monivaiheisen prosessin avulla analysoin tietoa. Tämä toistui sitä mukaan, kun sain löydettyä lisää lähteitä. Tähän analysointiin liittyen kirjoitin jatkuvasti tutkimustekstiä, joka muuttui ymmärtämisen laajentuessa.

Keskeisimpiin lähteisiin palasin useita kertoja. Kun luin uutta aineistoa ensimmäistä kertaa, tuntui, että kaikki lukemani oli tärkeää tutkimukseni kannalta. Mitä enemmän luin ja kirjoitin, sitä enemmän sain ymmärrystä aiheesta. Aluksi tuntui, ettei minulla ole resursseja arvioida toisten kirjoituksia. Mitä enemmän luin aineistoa, sitä enemmän kykenin arvioimaan kirjoittajien motiiveja ja taustoja. Pystyin ymmärtämään kirjoittajien näkökulmaa paremmin. Ymmärsin näkökulmassa eron, kun kirjoittajana oli asevoimien edustaja tai humanitaarikko.

Tässä tutkimuksessa en osallistunut suoranaisesti tutkimusprosessiin, vaikka se olisi ollut ideaalista toimijapohjaisessa tutkimuksessa⁷⁰. Tähän tietoiseen valintaan vaikutti se, että tutkittava aineisto perustui pääasiassa valmiiksi kirjoitettuihin lähteisiin. Lisäksi suora osallistuminen olisi ollut hermeneuttisen menetelmän vastaista⁷¹.

Hermeneuttiseen menetelmään liittyy rajoitteita, jotka tulee tiedostaa. Lähtökohtaisesti tieto on subjektiivista, mutta siitä pyritään saamaan objektiivista hermeneuttisen kehän avulla. Tällä menetelmällä ei voi kuitenkaan saada täysin objektiivista tietoa, jos tutkija ei tiedosta kaikkia ennakkokäsityksiään. Ennakkokäsitykset nähdään kuitenkin välttämättöminä tulkinnan prosessin käynnistämiseksi.⁷²

1.5 Keskeisiä käsitteitä

Asevoimilla tarkoitetaan virallista sotilaallista organisaatiota, jolla on hierarkkinen komento-ketju. Asevoimiin sisällytetään paikallinen tai kansallinen sotaväki, monikansallinen joukko (mukaan lukien EU:n taisteluosastot), YK:n rauhanturvajoukot tai ulkomainen miehitysjoukko (kuten USA:n johtama koalitio Irakissa).⁷³

Humanitaarisella logistiikalla tarkoitetaan suunnitteluprosessia, työkalua ja suorituskyvyn hallintaa, kustannustehokasta virtaa ja tavaran ja materiaalin varastointia sekä tiedon tarkoituksenmukaista levitystä tiedon alkupisteestä kulutuspiisteelle, jonka avulla lievitetään haavoittuvien ihmisten tuskaa.⁷⁴

Humanitaarista toimintaa harjoittava organisaatio on siviilien johtama organisaatio, joka noudattaa humanitaarisia periaatteita ja on omaksunut humanitaarisen toiminnan. Se voi olla kansallinen tai kansainvälinen, YK:n tai ei YK:n, valtiollinen tai ei valtiollinen.⁷⁵

Katastrofi on tapahtuma, joka fyysisesti vaikuttaa systeemiin kokonaisuutena ja vaarantaa sen prioriteetit ja tavoitteet.⁷⁶ Tässä tutkimuksessa katastrofilla käsitetään sekä luonnon että ihmisen aiheuttamat katastrofit, mukaan lukien aseelliset konfliktit.

Logistiikka on toimitusketjun hallinnan osa, joka suunnittelee, toteuttaa ja kontrolloi tehokkuutta, tehokasta edestakaisia virtoja ja materiaalin varastointia, palveluiden ja tarvittavan tiedon kulkua alkupisteen ja käskelyn kulutuspiisteen välillä kohtaamaan asiakkaiden vaatimuksia⁷⁷. Tässä tutkimuksessa logistisilla toiminnoilla tarkoitetaan kuljetuksia, lääkintähuoltoa, kunnossapitoa, täydennyksiä ja huoltopalvelua⁷⁸.

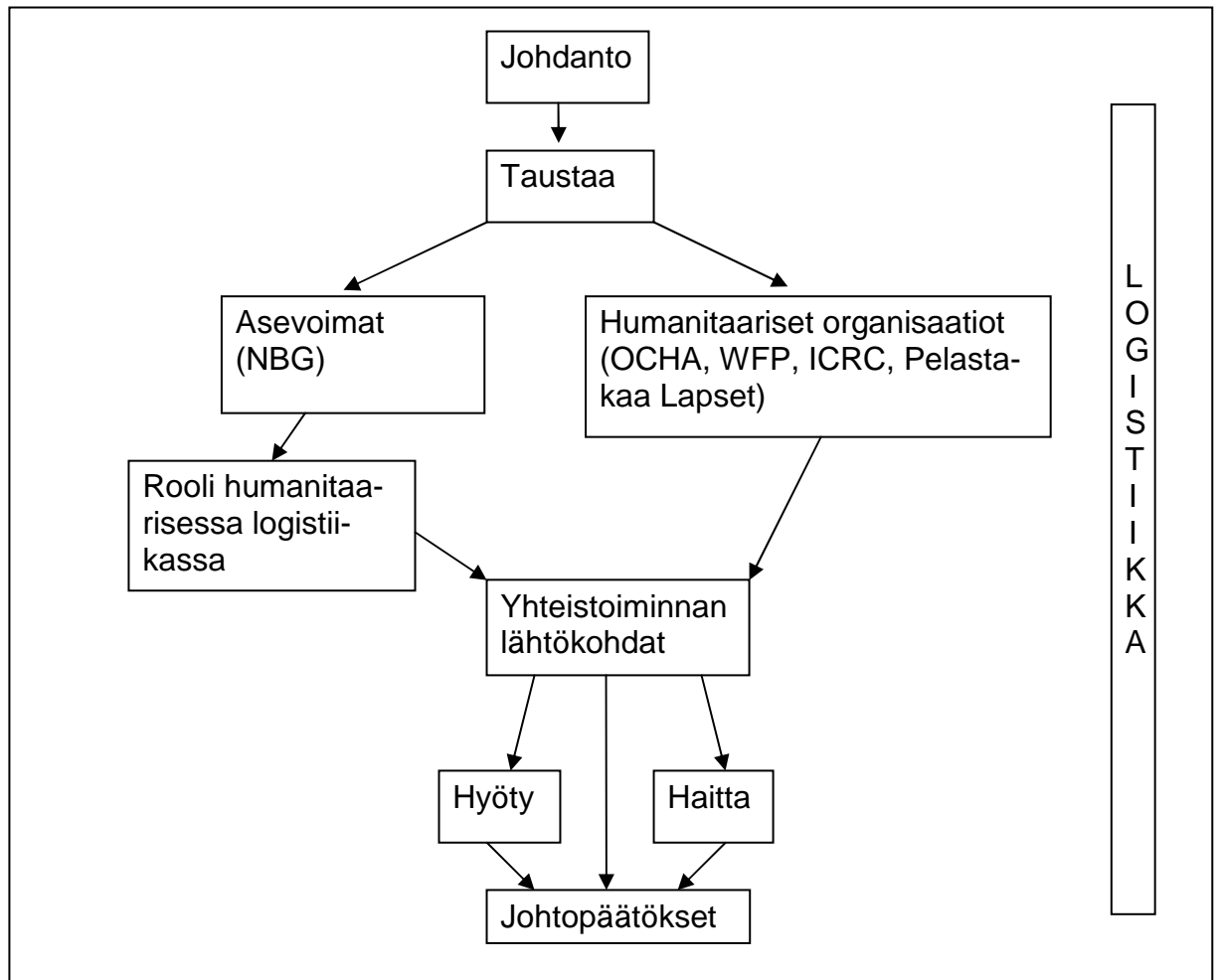
Yhteistoiminta on yhdessä tehtävää toimintaa saman päämäärän eteen⁷⁹.

1.6 Tutkimuksen rakenne ja viitekehys

Tämä tutkimus rakentuu logistiikan näkökulman ympärille, joka on kuvattu tutkimuksen viitekehyksessä (Kuva 2, tutkimuksen viitekehys). Ensimmäisessä osiossa (kappale 2) tarkastelen asevoimien logistiikan, elinkeinoelämän logistiikan ja humanitaarisen logistiikan kehitystä. Jotta nykyistä tilannetta voidaan ymmärtää, on tiedostettava, mitkä tekijät ovat aiheuttaneet muutoksia logistiikan ilmentymiselle. Tätä kautta saadaan koottua eri toimijoiden keskeiset näkökulmat sekä luonteenomaiset erot ja yhtäläisyydet. Ottamalla erityistarkasteluun humanitaarisen logistiikan saan tuotua esille sitä näkökulmaa ja toimintaympäristöä, jossa asevoimat ja humanitaariset organisaatiot tekevät yhteistoimintaa. Tällä osiolla pohjustin ensimmäiseen apukysymykseen vastaamista⁸⁰.

Toisessa osiossa (kappale 3) tarkastelen asevoimia ja humanitaarisia organisaatioita sekä niiden logistiikkajärjestelmiä katastrofialueen toimijoina. Asevoimista otan erityistarkasteluun Pohjoismaisen taisteluosaston sen erikoisluonteen takia. Humanitaarisissa organisaatioissa tarkastelen keskeisiä järjestöjä, jotka ovat YK:n OCHAN, WFP:n, ICRC:n sekä Pelastakaa Lapset. Tämän osion tarkoituksena on selventää kuvaa katastrofialueiden toimijoista ja osoittaa toimijoiden keskeiset tunnusluvut ja logistiikkajärjestelmät. Tällä osiolla pohjustin toiseen apukysymykseen vastaamista⁸¹.

Kolmas osio (kappale 4) on kahden aiemman osion yhdistelmä, joka on rakentunut tutkimusongelman ympärille. Tässä kappaleessa tarkastelen neljää kokonaisuutta, jotka liittyvät asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen väliseen yhteistoimintaan. Ensimmäinen kokonaisuus liittyy asevoimien ongelmalliseen rooliin humanitaarisessa logistiikassa. Toinen kokonaisuus käsittelee asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välisen yhteistoiminnan lähtökoh-
tia. Yhteistoiminta ei kuitenkaan ole kaikissa tapauksissa pelkkää positiivista toimintaa, jossa kaikki voittavat. Viimeiset kokonaisuudet liittyvät logistisen yhteistoiminnan haittoihin ja hyötyihin.

Kuva 2. Tutkimuksen viitekehys.

2. LOGISTIikkaa

2.1 Logistiikan historiaa

2.1.1 Asevoimien logistiikan historiaa

Logistiikka on ollut myös tärkeä osa sodankäyntiä jo historiallisen ajan alusta alkaen. Pohjimmiltaan kyse on kyvystä liikutella sotilaita, sotakoneita ja huoltoa oikeaan aikaan oikeaan paikkaan. Näiden toimintojen onnistuminen on ratkaissut voittajan. Sama pätee osaltaan myös tämän päivän sotiin.⁸²

Logistiikka sanana on peräisin kreikan kielen termistä *logistikos*. Sanalla tarkoitettiin käytännön laskutaitoa. Sana sai myöhemmin myös merkityksen päättely ja ajattelutaito. Hallintoviranomaisista Rooman ja Bysantin armeijoissa käytettiin nimitystä *logista*.⁸³

Aleksanteri Suuri (356–323 eaa.) loi Makedoniasta hellenistisen suurvallan. Makedonialaisten sotataito perustui yhteistoimintaan ratsuväen ja kevyen jalkaväen kanssa. Tiedustelun avulla päätettiin joukkojen käytön painopiste. Organisoitu huolto ja kuljetuspalvelu mahdollistivat makedonialaisten taistelun kaikkina vuodenaikoina. Huollolla varmistettiin myös joukkojen laajat liikkeet. Nykykielessä toiminnot ymmärretään logistiikkana.⁸⁴

Ranskan kielessä *loger* merkitsee leiriytymistä, sijoittamista ja majoittamista. 1600-luvulla Ranskan armeijassa joukkojen siirrot ja majoitukset järjestivät esikuntaupseerit, joista käytettiin nimitystä *maréchal des logis* eli majoitusmestari. Heidän toimenkuvaansa kuului karttojen laatiminen ja muistioiden tekeminen operaatioalueen sijoitustiedoista. Näiden tietojen perusteella päätettiin joukkojen liikuttelusta, majoittumisesta ja huoltotoiminnasta.⁸⁵

Sveitsiläissyntyinen Antoine Henri Jomini (1779–1869) on saksalaisen Carl von Clausewitzin ohella vaikuttanut kirjoituksillaan eurooppalaisen sotataidon kehittymiseen 1800-luvulla. Hän palveli Napoleonin joukoissa ja yleni aina kenraaliksi asti. Jomini vaihtoi puolta vuonna 1814 ja palveli Venäjän armeijassa Napoleonin vastaan. Jominin pääteos *Précis de l'Art de Guerre* ilmestyi vuonna 1838. Siinä hän on kirjoittanut myös logistiikan vaikutuksesta sodankäyntiin.⁸⁶ Jominin mukaan logistiikka on taito liikutella joukkoja. Se käsittää marsseja ja leiriy-

tymistä koskevat yksityiskohdat ja käskyt sekä joukkojen huollon. Logistiikka on osa strategista ja taktista suunnittelua. Strategialla päätetään missä taistellaan, logistiikka tuo joukot sinne ja taktiikalla ratkaistaan taistelu.⁸⁷ Jominin mukaan logistiikka on johdettu upseerin sotilasarvosta major général des logis (käännetty saksasta Quartiermeister). Upseerin toimenkuvaan kuului joukkojen majoittaminen ja marssien toteuttaminen. Materiaalin jako joukoille piti toteuttaa hyvässä järjestyksessä ja materiaalikirjanpito oli tärkeää.⁸⁸

Yhdysvaltain sisällissota (1861–1865) käytiin pohjois- ja etelävaltojen kesken. Etelävallat mobilisoivat 300 000 sotilaan armeijan ja pohjoisvallat kokosivat 600 000 sotilasta. Taistelut olivat tasaväkiset, joten sodan ratkaisivat muut tekijät. Rautatiet ja viestitekniikka mahdollistivat suurten joukkojen nopeat siirrot. Sodan ratkaisevat tekijät olivat pohjoisvaltojen huollon tehokkuus, teollisuuden parempi suorituskyky ja joukkojen ylivoima. Logistiikan avulla tehostettiin suurten armeijoiden huoltoa ja kuljetuksia. Poliittisin ja sotilaallisin keinoin pyrittiin myös vaikuttamaan vastustajan resurssien käyttömahdollisuuksiin.⁸⁹

Alfred Thayer Mahan otti termin logistiikka, logistics, uudelleen käyttöön. Hän tarkoitti sillä kansan taloudellisen ja teollisen tuen valjastamista aseistettujen joukkojen käyttöön. Yhdysvaltain armeijassa logistiikka-termiä alettiin käyttää lisääntyvässä määrin vuoden 1918 jälkeen. Sillä tarkoitettiin taisteluvälineosaston ja huoltojoukkojen toimintoja, kuten esimerkiksi lääkärintäpalveluja, kuljetuksia ja rakentamista.⁹⁰

Toisen maailmansodan aikana sotajoukot kehittivät logistiikasta tehokkaampaa. Analysointimenetelmät kehittyivät, jotta saatiin taattua oikean materiaalin saatavuus siellä, missä sitä tarvittiin. Yksi osoitus logistiikka-termin yleistymisestä on se, että Yhdysvaltojen merivoimien operaatiopäällikkö amiraali Ernest H. King turhautui termiin. Hän on todennut raportoidusti seuraavaa: ”En tiedä mitä helvettiä on tämä logistiikka, josta (armeijan esikuntapäällikkö George C.) Marshall aina puhuu, mutta haluan palan sitä.” Toisen maailmansodan aikana opittiin monet logistiset toimintatavat, mutta ne jätettiin sodan jälkeen hetkellisesti syrjään.⁹¹

Yhdysvaltain johtaman liittouman ja Irakin välistä Persianlahden sotaa 1990-luvun alussa on kuvattu logistiseksi sodaksi. USA:n kenraali Pagonis vastasi 10 000 alaisensa kanssa huollon toimivuudesta. Operaation suuruutta kuvaa, että vuoden aikana suunniteltiin, toimitettiin ja tarjoiltiin 122 miljoonaa ateriaa, polttoainetta jaettiin 1,3 miljardia gallonaa ja huoltojoukot ajoivat operaatioalueella 52 miljoonaa mailia eli matkan, joka on pituudeltaan 2000 kertaa maapallon ympärysmitta. Logistiikalla Pagonis tarkoitti mm. kuljetusten, huollon, varastoinnin, kunnossapidon ja hankintojen yhdistelmää.⁹²

2.1.2 Elinkeinoelämän logistiikan historiaa

Logistiikka ei ole mikään 1900-luvun markkinatalouden kehittämä ilmiö. Ihmiset ovat käyttäneet logistisia toimintatapoja kautta aikain. Keskeisenä pontimena logistiikan kehitykselle on ollut ruoan hankinta ja siihen liittyvät toimenpiteet.⁹³

Haapasen mukaan logistiikan syntymiseen ja kehitykseen vaikuttaneita ja yhäkin vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa seuraavat:

Maantieteelliset erot. Nykyisellään yhteiskunta ei voi olla mitenkään omavarainen tarvitsemiensa hyödykkeiden suhteen. Esimerkiksi Suomi tarvitsee ulkomaista energiaa pitääkseen yllä sähkönjakeluverkostoa ja on siten riippuvainen ulkomaista.

Erikoistuminen. Markkinoiden laajentuminen mahdollisti pitkälle menevän erikoistumisen. Kansantaloudelle on kannattavaa ostaa raaka-aineita halvalla ja myydä kalliilla pitkälle jalostettuja tuotteita.

Teknologian kehitys. Teknologinen kehitys on mahdollistanut suurempien tuotosten aikaansaamisen pienemmillä panoksilla. Kehitystä on tukenut muun muassa automaatio, ATK- ja tiedonsiirtotekniikka sekä liikennetekniikka.

Poliittinen ja sotilaallinen läsnäolo. Kansainväliset liittoumat ja rauhanturvaamisoperaatiot vaativat eri maiden sotilaiden läsnäoloa ympäri maailmaa. Logistiikka on tärkeä osa-alue suunniteltaessa sotilaiden sijoittamista eri operaatioalueille.

Sosiaalinen kanssakäyminen. Ihmisten välinen sosiaalinen kanssakäynti ja kaupanteko rajoituivat entisaikaan lähinnä kävely-yhteyksien päähän. Teknologian ja kulkuvälineistön kehittymisen ansiosta ihmiset voivat nykyisin matkustaa nopeasti ympäri maailmaa. Kehittyneen tietotekniikan ansiosta ihmiset voivat olla reaaliaikaisesti yhteydessä toisiinsa tuhansien kilometrien välimatkoistakin huolimatta. Sosiaalinen yhteisö ei enää rajoitu omaan kylään, vaan yhteyksiä voidaan luoda ihmisten välillä ympäri maailmaa. Tämän seurauksena ihmisten ja materiaalien siirtotarve on kasvanut.⁹⁴

Eri lähteissä on jaksoteltu logistiikan kehitystä eri tavoin.⁹⁵ Erään jaksottelutavan mukaan logistiikan kehittymistä jaksotellaan teollisen ympäristön muutoksen mukaan. Tuotantokeskeinen ajanjakso kesti sen mukaan 1900-luvun alusta aina 1950-luvulle. Toisen maailmansodan tuhojen suuresta jälleenrakentamisesta johtuen teknologian kehitys kiihtyi voimakkaasti. Markkinointipäälliköt keskittyivät täyttämään sodan jälleenrakentamisen aiheuttaman suuren kysynnän tuotteilla. Teknologiaa hyödynnettiin tuottavuuden kasvattamiseen. Yritysmaailmassa ei vielä tässä vaiheessa puhuttu logistiikasta vaan ajattelu oli toimintokeskeistä. Painopiste oli varasto- ja kuljetustoimintojen sekä sisäisten kuljetusten tehostamisessa teknologian avulla. Toimintoja pidettiin erillisinä funktioina ja seurauksena oli, että logistista tavaravirtaa ei tarkasteltu yhtenä kokonaisuutena.⁹⁶ Ajanjakson kehitystä kuvaa esimerkiksi Henry Fordin kehittämä liukuhihnatuotanto, työn ositus, tuotteiden yksinkertaistaminen ja standardisointi.⁹⁷ Tuotantotekniikan hallitseminen oli yritysten menestymisen edellytys. Asiakkaat etsivät tuotteita, ja valmiille tuotteille oli paljon kysyntää.⁹⁸

Myyntikeskeinen ajanjakso alkoi 1950–60-lukujen vaihteessa ja sen voidaan sanoa kestäneen 1970-luvulle saakka. Tuotantomäärät saavuttivat kysynnän 1950-luvun alkupuolella. Toisin sanoen markkinat täyttyivät. Myyntitoiminnan aktivointi oli keino vastata menekkivaikeuksiin.⁹⁹ 1950-luvun alkupuolella yritykset tyypillisesti johtivat logistisia toimintoja vajavaisin perustein. Vaikka huomattavan moni tutkija tunnisti logistiikan perustavanlaatuisen painoarvon markkinoinnissa ja valmistuksessa, ei ollut vallalla yhtenäistä tai virallista käsitettä. Logistiikan myöhäiselle kehitykselle ja sen laiminlyönnille löytyy ainakin kaksi loogista selitystä. Ensinnäkin, ei ollut syytä uskoa, että logististen toimintojen integrointi olisi parantanut suorituskykyä. Tämä ajattelutapa johtui siitä, että tietokoneet eivät olleet vielä jokapäiväisiä ja kvantitatiivinen tekniikka ei ollut laaja-alaisesti käytössä.¹⁰⁰ Toinen suuri tekijä oli 1950-luvun aikana vallinnut ailahteleva taloudellinen tilanne. 1950-luvun laman seurauksena johtajat alkoivat tutkia verkoston fyysistä jakelua.¹⁰¹ Myyntikeskeisyyden ajanjaksona, tuotantomäärien saavuttaessa kysynnän tason, pärjäsivät yritykset, jotka osasivat myydä tuotteensa. Ajanjaksolla myyntikeinot olivat hyvinkin suoraviivaisia, minkä seurauksena tuotteita alettiin suorastaan tyrkyttää asiakkaille. Epäterveet myyntikeinot alkoivat kuitenkin aiheuttaa ongelmia, joten menekkivaikeuksien hoitamiseksi alettiin kehittää muita keinoja.¹⁰²

Myyntikeskeistä ajanjaksoa seurasi markkinointikeskeisyyden ajanjakso, jonka voidaan katsoa kestäneen 1970-luvun alusta 1990-luvun alkuun. Suoraviivainen myynti ei enää toiminut, asiakkaan merkitys korostui, ja hänen asemansa tunnustettiin. Yritysten oli saatava asiakkaat haluamaan omia tuotteitaan.¹⁰³ 1970-luvulla tapahtui runsaasti taloudellisia heilahduksia. Huipentumana oli Opecin öljyn kauppasaarrosta aiheutunut energiakriisi. Kriisiä laajensi

myös kasvanut huoli ympäristöstä. Logistisia toimintoja pidettiin merkittävänä uhkana ympäristölle ja sen mahdollisena saastuttajana. Nämä muutokset saivat aikaan vaikuttavia muutoksia jalostuksen kehittämisessä logistiikassa. Tämä oli yhdistetty siihen, että kuljetukset ja varastointi kuluttivat paljon energiaa. Kuljetuksia ei enää voitu pitää vakaana tekijänä liiketoiminnan suunnittelun yhtälössä.¹⁰⁴ Markkinointikeskeisyyden ajanjaksona yritysten menestyksen edellytys oli, että ne hallitsivat tuotantoprosessin ja myynnin lisäksi myös markkinoinnin. Aikakautta kuvaa se, että markkinoiden luonne muuttui selvästi. Myyjän markkinat muuttuivat ostajan markkinoiksi.¹⁰⁵

Logistiikkakeskeisyyden ajanjakso alkoi 1980–90-lukujen taitteessa. Sen on katsottu päättyvän 2000-luvulla¹⁰⁶. Logistiikka nousi yritysten tärkeäksi strategiseksi menestystekijäksi 1990-luvulla. Sen avulla yritysten monimutkaiset arvoketjut saatiin hallintaan. Arvoketjut koostuivat perinteisen organisaatorakenteen useasta eri osasta. Monesti arvoketjutarkastelussa on otettava tarkasteluun lopullisen asiakkaan kannalta koko arvoketju huomioiden, eikä vain yhden yrityksen osalta. Logistiikkakeskeisyys vaatii yrityksiltä kykyä analysoida omat toimintavaihtoehdot. Näin saadaan hinnoiteltua eri vaihtoehdot eri tuotteiksi tai vähintään erihintaisiksi. Tämä auttaa asiakasta valitsemaan itselleen mahdollisimman tarkoituksenmukaisen toimintavaihtoehdon ja on siten valmis maksamaan sen mukaisen hinnan.¹⁰⁷

Jäljempänä esitetty kehitysvaihejako on mielestäni parempi, koska siinä tulee paremmin ilmi, mitkä asiat olivat tärkeitä kyseisenä ajanjaksona. Se on myös laajempi ja tarkempi kuvaus logistiikan kehityksestä.

Tällä hetkellä vallitsee käsitys siitä, että logistiikka on osa isompaa kokonaisuutta, toimitusketjun hallintaa. Toimitusketjun hallintaan liittyy logistiikan lisäksi strateginen suunnittelu, tietopalvelut, markkinointi ja myynti sekä finanssitoiminta.¹⁰⁸ The Council of Supply Chain Management Professionals määrittelee logistiikan seuraavasti:

“Logistics management is that part of supply chain management that plans, implements, and controls the efficient, effective forward and reverse flow and storage of goods, services and related information between the point of origin and the point of consumption in order to meet customers' requirements.”¹⁰⁹

2.1.3 Humanitaarisen logistiikan historiaa

On huomattava, että on olemassa luonteenomainen ero humanitaarisen logistiikan ja bisneslogistiikan välillä. Bisneslogistiikka tekee kauppaa usein määrätietoisien kiinteän toimittajan kanssa. Sillä on toimintaympäristönä tehdasmaisesti valmistetut asemat ja vakaa tai vähintään odotuksenmukainen kysyntä. Kaikki nämä tekijät puuttuvat humanitaarisesta logistiikasta.¹¹⁰

Vuonna 2006 tapahtui maailmanlaajuisesti melkein 800 katastrofia, joista luonnollisia on melkein 500. Katastrofien määrä on yli kaksinkertaistunut verrattuna 1980-luvun alkuun. Etenkin ilmaston muutoksesta aiheutuvat katastrofit ovat lisääntyneet¹¹¹. Kahdessa vuosikymmenessä katastrofeista kärsivien määrä on kasvanut 174 miljoonasta 254 miljoonaan, kun tarkastellaan vuosittaisia keskiarvoja¹¹². Joillakin yksittäisillä katastrofeilla voi olla hyvinkin tuhoisat seuraukset. Vuonna 1983 Etiopiassa ja Sudanissa kärsi kuivuudesta yli 16 miljoonaa ihmistä ja sen seurauksena kuoli 450 000 ihmistä. Tsunamin seurauksena joulukuussa 2004 Intian valtameren maissa kuoli yli 200 000 ihmistä.¹¹³ On siis selvää, että katastrofien hätäavulle on tarvetta¹¹⁴.

Humanitaarisessa avustuksessa on havaittavissa muutamia suuntauksia 1950-luvulta alkaen. Ensimmäinen suuntaus on avustustyön toimintaympäristön monimutkaistuminen. Toinen suuntaus on avustusjärjestöjen määrän huomattava kasvu.¹¹⁵

Kylmän sodan aikaan maailman kaksinapaisuudesta johtuen oli helppo määritellä kuka oli pakolainen. Konfliktit olivat lähinnä valtioiden rajojen sisäpuolella. Kylmän sodan päättyminen ei lopettanut konflikteja. Monet kriisit eivät enää rajoitu valtioiden rajoihin. Lisäksi länsimaiset hallitukset ovat kiristäneet pakolaispolitiikkaa.¹¹⁶

Avustusjärjestöjen määrä oli hyvin vähäinen 1950-luvulla. Humanitaarista avustustoimintaa harjoitti vain kourallinen NGO:ta¹¹⁷. Tilanne on tänä päivänä aivan toinen. Tsunamin jälkeen kahdessa viikossa, yksinään Indonesian alueella, toimi 400 kansainvälistä NGO:ta tarjoten avustusta katastrofien uhreille¹¹⁸. On arvioitu, että erilaisia avustusjärjestöjä olisi maailmanlaajuisesti yli 30 000¹¹⁹. Ei ole itsestäänselvyys, että kaikki järjestöt kuuluisivat mihinkään koordinoivista järjestöistä¹²⁰. Valitettavasti tähän määrään mahtuu myös järjestöjä, jotka toimivat avustusjärjestö-nimikkeellä mutta eivät noudata humanitaarisia toimintaperiaatteita¹²¹. Van Baardan mukaan avustusjärjestöjen kasvava määrä aiheuttaa myös haasteita sotilaille,

esimerkiksi kulunvalvontapisteillä. Vartiomiehelle voi antaa listan, jossa on kymmenen humanitaarisen organisaation tunnus. Kun lista kasvaa yli sataan tunnukseseen, on kulunvalvonta hyvin haasteellista¹²².

Vuonna 1973 humanitaariseen avustukseen käytettiin 500 miljoonaa dollaria, kun vuonna 1994 vastaava summa oli jo noin 6 miljardia dollaria¹²³. Vastaavasti vuonna 2004 kymmenen suurimman avustusjärjestön yhteenlaskettu budjetti ylitti 14 miljardia dollaria¹²⁴. On arvioitu, että luonnolliset ja ihmisten aiheuttamat katastrofit lisääntyvät viisinkertaisesti seuraavan viidenkymmenen vuoden aikana¹²⁵. Näiden tietojen pohjalta voidaan esittää valitettava oletus, että katastrofien jälkeinen hätäapu on ollut ja tulee olemaan myös tulevaisuudessa kasvava markkina- ja teollisuudenala¹²⁶.

Konfliktien luonne muuttui kylmän sodan jälkeen monimutkaisemmaksi. Myös siviilit ja avustustyöntekijät joutuivat iskujen kohteeksi¹²⁷.¹²⁸ Tämän lisäksi 1990-luvun alussa avustusjärjestöt olivat huolissaan hätäavun politisoitumisesta. Esimerkiksi Pelastakaa Lapset oli tästä huolissaan huomauttaessaan vuonna 1994, että humanitaariset ohjelmat uhkaavat jäädä poliitisten ja sotilaallisten operaatioiden jalkoihin.¹²⁹

2000-luvulla humanitaariset organisaatiot ovat joutuneet yhä useammin suorien iskujen kohteeksi. Jotkut avustusjärjestöt väittävät iskujen johtuvan siitä, että asevoimat ovat käyttäneet humanitaarista avustusta sotilaallisiin tarkoituksiin¹³⁰. Iskut saattavat johtua myös siitä, että osa avustusjärjestöistä on leimautunut puolueelliseksi katastrofialueella. On myös huomattava, että avustusjärjestöt nähdään usein perustarpeiden lähteinä. Kapinalliset iskevät niitä vastaan saadakseen esimerkiksi elintarvikkeita, lääkkeitä ja ajoneuvoja omiin tarpeisiinsa.¹³¹

Liesisen mukaan humanitaaristen organisaatioiden tulisi tunnustaa iskujen johtuvan myös kulttuurillisista seikoista ja sodan kuvan muutoksesta. Läntiset avustusjärjestöt nähdään kristillisyyden levittäjinä islamistien alueella. Humanitaarista toimintaa sabotoidaan, vaikka avustusjärjestöt toimisivat täysin humanitaaristen periaatteiden mukaan ilman uskonnollisia motiiveja. Sodan kuvan muutokseen liittyy se, että vihamielisen toiminnan tavoitteena voi olla etninen puhdistus tietyltä alueelta. Toista etnisyyttä edustavien olo halutaan tehdä niin epämu-kavaksi, että he poistuvat alueelta. Avustusjärjestöt toiminnallaan helpottavat toista etnisyyttä ja kansainvaellus saattaa keskeytyä. Vihamieliset joukot näkevät avustusjärjestöjen toiminnallaan estävän heidän tehtävän toteutuksen. Avustuskuljetuksia kaapataan ja avustusjärjestöjen toimintaa hankaloitetaan, jotta etnisen puhdistuksen toimintaanpanoa voidaan jatkaa halutun loppuasetelman saavuttamiseksi.¹³²

Kaakkois-Aasiassa tapahtui joulukuussa 2004 suuri hyökyaaltokatastrofi. Tapahtuma alkoi aamulla 26.12.2004, kun Indonesiaan kuuluvan Sumatran saaren luoteispuolella tapahtui poikkeuksellisen voimakas maanjäristys. Seurauksena oli maankuoren repeäminen noin 1200 kilometrin pituiselta matkalta ja hyökyaalto eli tsunami. Tsunami aiheutti suurta tuhoa erityisesti Sumatran, Thaimaan, Sri Lankan ja Intian rannikkoalueilla. Ihmisiä kuoli tai katosi yhteensä yli 300 000. Suomen kansalaisia kuoli tai katosi tuhon seurauksena 179.¹³³

Tsunami oli tuntematon asia alueen asukkaille, matkailijoille, matkanjärjestäjille ja hotelleille. Tästä johtuen siihen ei osattu varautua ennalta. Evakuointi- ja hoitomahdollisuuksia ei ollut suunniteltu näin laajaa katastrofia varten. Tsunamin iskiessä Thaimaan viranomaisten pelastustoiminnan perusorganisaatio ylikuormittui. Viranomaistoimintaa ei näin ollen saatu alussa järjestettyä tehokkaasti. Tsunamin iskun jälkeisten ensimmäisten tuntien aikana paikalliset asukkaat, paikalle saapuneet vapaaehtoiset, matkailuelinkeinon piirissä eri tavoin toimivat henkilöt ja matkailijat olivat pelastustoiminnan selkäranka. Tilanteen yllättävyydestä huolimatta avustustoiminta käynnistyi nopeasti, koska Thaimaassa on laaja valmiusorganisaatio, joka ulottuu paikallisiin kyliin asti. Organisaatiota ryhdyttiin vahventamaan välittömästi Thaimaan viranomaisten toimesta. Myös Thaimaan asevoimat organisoitiin välittömästi pelastustehtäviin. Asevoimilla oli keskeinen rooli pelastus- ja evakuointitoiminnassa. Thaimaan kuninkaallisten merivoimien 3. Laivaston komentaja johti tätä toimintaa. Hänen alaisuuteensa alistettiin pelastustoimintaan osallistuneet maa-, ilma- ja merivoimien yksiköt sekä alueella toimivat muiden valtioiden sotilaalliset avustusjoukot. Maa-alueilla tapahtuva etsintä ja pelastustoiminta määrättiin maavoimien yksiköille. Vastaavat tehtävät merialueilla määrättiin merivoimien yksiköille. Ilmavoimilta tehtävään osallistui kymmeniä lentokoneita ja helikoptereita. Niillä suoritettiin etsintöjä, loukkaantuneiden kuljetuksia sekä pelastushenkilöstön ja kaluston siirtoja katastrofialueelle. Ambulansseja ei ollut riittävästi, koska loukkaantuneiden määrä oli poikkeuksellisen suuri. Loukkaantuneiden kuljetuksia suoritettiin sotasajoneuvoilla ja lukuisilla paikallisten ja vapaaehtoisten omistamilla avolava-autoilla. Lyhyessä ajassa saatiin myös muilta valtioilta ammattitaitoista ja hyvin varustettua apua katastrofialueelle.¹³⁴

Tsunamin aiheuttamien tuhojen johdosta myös siviilikriisihallinta nousi laajaan julkiseen keskusteluun. Luonnonkatastrofia ja sen selvittämiseen tarvittavia voimavaroja käsiteltiin Suomesakin laajasti television ajankohtaisohjelmissa ja lehtien pääkirjoituksissa. Esille tuli vaatimuksia tehostaa siviilikriisinhallinnan voimavaroja.¹³⁵

2.2 Erityistarkastelussa humanitaarinen logistiikka

Humanitaarista toimintaa esiintyy mediassa esimerkiksi hiekkatietä kävelevänä pakolaisvirtana, telttakylinä, ruuan jakeluna suurelle joukolle ihmisiä, jotka kurottuvat käsillään lähemmäs YK:n kuorma-autoa tai nälkäisinä kasvoina. Noin kolmasosa maapallon kuudesta miljardista ihmisestä kärsii saastuneesta vedestä, epähygieniasta tai jatkuvasta nälänhädästä. Ihmisten ahdinkoa lisäävät luonnonkatastrofit, kasvava siirtolaisuus, nopeasti levittäytyvät taudit ja kasvavat konfliktit. Hätäapu luo turvaa sodan uhreille. Kuten Kelly toteaa, on tärkeää ymmärtää millainen tai millaiset katastrofit ovat iskeneet alueelle¹³⁶. Jokaisessa kriisissä on arvioitava erikseen avuntarve. Arviointi aloitetaan ymmärtämällä väestön fyysinen, psyykkinen ja taloudellinen tilanne, joka vallitsi ennen konfliktin puhkeamista. Esimerkiksi jo rauhan aikana Suurten Järvien alueella Afrikassa lapsi on kärsinyt nälänhädästä, taudeista, riistosta ja orpoudesta todennäköisemmin kuin lapsi entisen Jugoslavian alueella. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että haavoittuvien lapsi saisi suurimman osan avusta. Usein hätäapua ohjaavat poliittiset ja valtiolliset intressit.¹³⁷ Paikallisia pitää tukea niin uhreina kuin hätäavustajina, koska he toimittavat ison osan omaa hätäapua¹³⁸.

Katastrofin aiheuttajia on lukuisia. Tutkijoiden katastrofien jaottelussa korostuu heidän näkemysensä katastrofeista. Tutkijat ovat kuitenkin samaa mieltä siitä, että katastrofi voi saada alkunsa luonnosta tai ihmisen toiminnasta¹³⁹.

Van Wassenhoven mukaan katastrofit voivat olla joko luonnon tai ihmisen aiheuttamia. Vastaavasti katastrofit voivat saada alkunsa äkillisesti tai hitaasti (katso kuva 3). Van Wassenhovenin mukaan kolme prosenttia hätäavusta omistetaan luonnon katastrofien uhreille. Vastaavasti 97 prosenttia käytetään ihmisten aiheuttamien katastrofien uhrien avustamiseen. Van Wassenhove luokittelee sodat omaksi kategoriaksi, koska suurin osa humanitaarisista järjestöistä ei harjoita toimintaansa taistelujen jatkuessa.¹⁴⁰ Mielestäni tämä luokittelumalli ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, koska monet katastrofit linkittyvät toisiinsa tehden tilanteesta monimutkaisemman. Esimerkiksi hirmumyrsky voi aiheuttaa nälänhätää pilaamalla viljelmät. Seurauksena voi olla pahimmassa tapauksessa pakolaiskriisi, koska uhrin lähtevät asuinsijoiltaan toisaalle.

Heaslip, Mangan & Lalwani jakavat katastrofit yksinkertaisesti kolmeen pääluokkaan: luonnon aiheuttama katastrofi, suuronnettomuus ja monitahoinen humanitaarinen kriisi. Näissä katastrofeissa kansainvälinen yhteisö mobilisoi avustustoiminnan.¹⁴¹ Shalufin mukaan katastrofeja on kolmenlaisia: luonnon aiheuttamia, ihmisten aiheuttamia tai niiden yhdistelmiä.¹⁴²

	Luonnon aiheuttama	Ihmisen aiheuttama
Äkillinen alku	Maanjäristys Hurrikaani Hirmumyrsky	Terrori-isku Vallankumous Kemiallinen vuoto
Hidas alku	Nälänhätä Kuivuus Köyhyys	Poliittinen kriisi Pakolaiskriisi

Kuva 3. Katastrofien luokittelu¹⁴³.

Katastrofien hoitaminen voidaan jakaa eri vaiheisiin. Useat tutkijat ovat sitä mieltä, että vaiheita on kolme: varautuminen, reagoiminen ja jälleenrakennus¹⁴⁴. Ei ole olemassa nyrkkisääntöä näiden vaiheiden aikautuksesta mutta, ne ovat selvästi huomattavissa katastrofeista¹⁴⁵. On selvää, että erilaisissa vaiheissa tarvitaan erilaisia resursseja ja ammattitaitoa¹⁴⁶.

Luonnon katastrofien ennaltaehkäisy on hankalaa. Jotkut alueet ovat riskialttiimpia kuin toiset. Tästä syystä esimerkiksi Tokiossa, San Fransiscossa ja Reykjavikissa on varauduttu maanjäristyksiin. Varautumiseen kuuluvat myös erilaiset harjoitukset ja simuloinnit katastrofin varalta. Näiden lisäksi on kehitetty mm. ennakkovaroitusjärjestelmiä ja evakuoitus suunnitelmia¹⁴⁷. Varautuminen on kaikkein kustannustehokkain vaihtoehto, mikäli halutaan saada katastrofiin reagoimisesta mahdollisimman tehokasta¹⁴⁸. Valitettavan usein lahjoittajat inttivät, että heidän lahjoituksillaan tulee auttaa uhreja. Tästä syystä varautuminen ja harjoittelu jäävät heikolle pohjalle. Logistiikka toimii osaltaan yhdistävänä tekijänä varautumisen ja reagoimisen välillä. Useimmiten katastrofien seurauksena tarvitaan vettä, lääkkeitä, klooritabletteja, telttoja, huopia sekä proteiininেকেজ aliravituille lapsille. Avustusjärjestöt sijoittavat näitä tarvikkeita mahdollisuuksien mukaan etupainotteisesti mahdollisten katastrofialueiden yhteyteen.¹⁴⁹

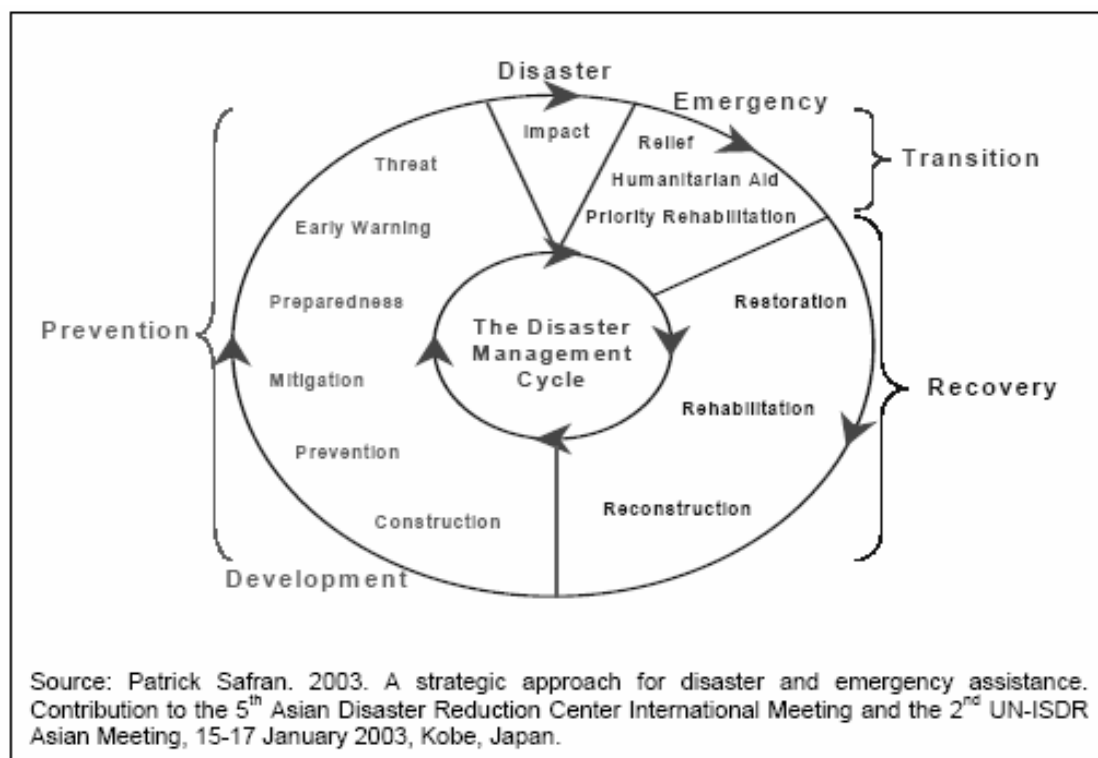
Reagointivaihe alkaa kun katastrofi tapahtuu. Jotta katastrofiin reagoiminen tuottaa menestystä, improvisointia tulee käyttää mahdollisimman vähän. Oikeanlaisella ennakkoinnilla mahdollistetaan menestyksenkäs reagointi. Toisaalta paikallisten toiminta vaikuttaa merkittävästi hätäavun toimittamisen onnistumiseen. Isäntävaltion yhteistyöhalulla on merkitystä, kuten esimerkiksi sillä, miten se suhtautuu siihen, että sen alueelle tulee toimimaan kansainvälisiä avustusjärjestöjä ja jopa ulkomaisia asevoimia.¹⁵⁰ Hätäapu pitää saada toimitettua uhreille mahdollisimman nopeasti. Välitön päätös avustuksen laadusta ja määrästä joudutaan tekemään vajavaisin tiedoin. Asevoimien hätäapuoperaatioiden koordinointi toteutetaan usein yhden koordinaatio keskuksen kautta. Useiden avustusjärjestöjen hätäavussa käytetyt menetelmät keskitetystä jakelujärjestelmästä ovat vanhanaikaisia. Tämä aiheuttaa pahimmassa tapauksessa sen, että apua ei saada toimitettua keskitetyistä varastoista avun tarvitsijoille. Tämä on kriittisin ja haasteellisin vaihe välittömän hätäavun toimituksessa.¹⁵¹

Reagointivaiheessa tulee esille kolme keskeistä logistista prosessia. Ensimmäinen on kysynnän johtaminen. Kielimuurit ja kulttuuriset erot voivat muodostaa haasteita. Hätäavun kysyntä on hyvin vaihtelevaa ajasta, paikasta ja asteikosta riippuen.¹⁵² Arminas toteaa, että toiminta on logistiikan ja hankinnan kannalta suurissa katastrofeissa kuin saisi asiakkaita helvetistä. Hätäavustuksesta ei voi koskaan tietää etukäteen mitä he haluavat, milloin ne haluavat, kuinka paljon he haluavat ja jopa minne ne haluavat.¹⁵³

Toinen prosessi on materiaalin hallinta. Avustusjärjestöille toimitetaan sopimatonta tai jopa tarpeetonta materiaalia. Tähän luetaan kuuluvaksi esimerkiksi vanhentuneet elintarvikkeet ja lääkkeet sekä toppavaatteet tropiikin olosuhteisiin. Sopimaton materiaali tukkii muutenkin ylikapasiteetilla toimivat lentokentät ja varastot. Jopa soveltuva materiaali aiheuttaa haasteita kun se on pakattu väärin. Materiaalin merkitseminen on vaihdellut järjestöittäin. Tämä aiheuttaa tarpeetonta sekaannusta oikean materiaalin toimittamiseen. Ongelma on se, ettei ole standardisoitua materiaalien merkitsemismenetelmää. Tämän epäkohdan korjaamiseksi avustusjärjestöt ovat ryhtyneet käyttämään värikoodeja siten, että esimerkiksi punaisella tarkoitetaan elintarvikkeita ja sinisellä vaatteita.¹⁵⁴

Kolmas prosessi on täydentävä johtaminen¹⁵⁵. Kaatrud et al. esittävät humanitaarisen logistiikan suunnitteluun muistilistaa, kun käsitellään YK:n yhdistettyä logistiikka keskusta (United Nations Joint Logistics Centre, UNJLC). Tästä muistilistasta 11 kohtaa 14:sta käsittelevät infrastruktuuriin liittyviä kysymyksiä, kuten teiden ja lentokenttien olemassaoloa sekä ajoneuvojen ja polttoaineen saatavuutta.¹⁵⁶

Jälleenrakentaminen alkaa reagointivaiheen jälkeen. Jälleenrakennusvaihe on tärkeä, jotta saadaan aikaan pitkäaikaista positiivista vaikutusta katastrofialueelle. Infrastruktuurin kunnostaminen voi kestää vuosia¹⁵⁷. Katastrofin jälkihoidon seurauksen opit voivat vaikuttaa myös elinkeinoelämän yrityksiin: Katrina-hurrikaanin jälleenrakennuksessa kuljetusyritykset saivat kallisarvoista oppia monimuotokuljetuksesta¹⁵⁸. Valitettavan usein NGO:n rahoitus sidotaan välittömään hätäapuun ja reagointivaiheeseen eikä pitkäaikaiseen jälleenrakentamiseen ja strategiseen suunnitteluun¹⁵⁹. Tästä syystä kansallisten toimijoiden tulee keskittyä jälleenrakennukseen, koska jatkuvalle suunnittelulle on tarvetta. Katastrofien varautumissuunnitelmat pitää päivittää saatujen kokemusten pohjalta jälkihoidon liittyen.¹⁶⁰ Tällä tavalla saadaan linkitettyä jälleenrakennusvaihe uuteen varautumisvaiheeseen ja siten voidaan lieventää mahdollisesti tulevien katastrofien vaikutusta¹⁶¹. Safran on jalostanut katastrofien hätäavun kolmivaiheisuutta käytännölliseksi sykliseksi (Kuva 4, Katastrofien hätäavun vaiheet).

Kuva 4. Katastrofien hätäavun vaiheet¹⁶².

Van Wassenhoven mukaan katastrofien hoidossa on neljä vaihetta: lievennys, valmistautuminen, vastaaminen ja jälleenrakentaminen¹⁶³. Tässä vaiheistuksessa on sama periaate kuin edellämämainitussa. Erona on se, että valmistautumisvaihe on jaettu kahteen osaan. Lievennys voidaan sisällyttää mielestäni varautumiseen, koska sitä tehdään ennaltaehkäisevänä ennen katastrofin iskuja.

Logistiikka on aina ollut tärkeä tekijä humanitaarisissa avustusoperaatioissa¹⁶⁴. Merkittävyydestä kertoo se, että katastrofin hätäavun on sanottu koostuvan 80 %:sti logistisista toiminnoista¹⁶⁵. Logistiikan rooli on merkittävä useasta syystä. Ensinnäkin katastrofi voi tapahtua missä päin maailmaa tahansa. Hätäapu on pystyttävä toimittamaan kauas pääliikenneväyliltä ilman ympärillä olevaa kehittynyttä infrastruktuuria. Toiseksi lopputuotteen kuluttaja ei ole tilaaja eikä toimittaja. Kolmanneksi humanitaarisessa logistiikassa pitää pystyä hyödyntämään niin sotilas- kuin businesslogistiikan sovelluksia. Viimeiseksi hätäavun toimitusketjut pitää saada perustettua nopeasti minimaalisella organisaatiolla etenkin äkillisesti alkavissa katastrofeissa.¹⁶⁶ Terminä humanitaarinen logistiikka on yläkäsite erilaisille operaatioille. Se käsittää sekä katastrofin jälkeisen hätäavun että jatkuvan tuen kehittyvälle maalle¹⁶⁷.

Tavaran toimittajat ja logistikot ovat verkostoituneet. Katastrofin sattuessa tavaran mobiloiminen alkaa ympäri maailmaa. Humanitaarisen avun toimitusnopeus on riippuvainen logistikon kyvystä hankkia, kuljettaa ja vastaanottaa avustusta alueelle, jossa työskennellään humanitaarisen hätäavun parissa. Paikalliset kuljetukset, varastointi ja jakelu on oltava organisoitu, kun materiaali saapuu kriisialueelle. Tämän aikaansaaminen on suuri haaste. Katastrofin hätäapuooperaatiot kamppailevat hyvin erilaisten olosuhteiden parissa. Tosiasia on, että onnettomuuspaikat ovat usein kaaostilassa. Operaatioita suoritetaan usein ympäristöissä, joissa on epävakaata infrastruktuuria. Tämä vaihtelee sähkönjakelun puutoksista rajoittuneeseen kuljetusinfrastruktuuriin, esimerkiksi tiet, sillat ja lentokentät ovat usein tuhoutuneet. Syrjäisiin paikkoihin tarvitaan samaan aikaan sekä asiantuntijuutta että materiaalia. Kuljetuskapasiteetti voi olla erittäin rajoitettu tai olematon. Humanitaaristen organisaatioiden täytyy toimia kansallisten ja paikallisten hallitusten kautta. Pahimmassa tapauksessa yhteistyö ei toimi ja seurauksena voi olla suuria ristiriitoja. Useilla organisaatioilla on omat poliittiset intressinsä mukana hätäavun tarjonnassa. Poliittinen kysymys voi kärjistää hätäapuooperaation tilanteen ja jopa estää tavaran toimituksen tietyille alueille. Joissakin sota-alueiden kriiseissä kapinallisjoukot ovat tarkoituksella estäneet hätäapukuljetukset. Lisäksi suurin osa luonnollisista katastrofeista on yllättäviä, joten niin on myös tavaran kysyntä tämänkaltaisissa katastrofeissa.¹⁶⁸

Hätäavun toimittaminen avun tarvitsijoille kriisialueella on haastavaa. On raportoitu, että Somaliassa vuonna 1992 varastettiin 80 % suuresta elintarvike-erästä satama-alueella. Teon takana olivat paikalliset sotaherrat, jotka täydensivät omia sotajoukkojaan sen kustannuksella, että olisivat jakaneet hätäapua miljoonille nälästä kärsivälle ihmisille. Yhdysvaltojen silloinen presidentti George Bush tarjosi maansa armeijan tukea hätäavun toimittamisen suojelemiseksi. USA kuitenkin vaati, että sen joukot ovat osallisia operaatioissa vain puoli vuotta, kunnes YK:n joukot on uudelleen järjestetty toukokuuksi 1993. USA onnistui rajoitetun operaation

aikana turvaamaan elintarvikkeiden saannin kaikille avuntarvitsijoille, mutta ei onnistunut heikentämään paikallisia sotaherroja.¹⁶⁹ Tästä toiminnasta puhuttiin käyttäen termiä ”aseistettu humanitarismi”¹⁷⁰. Vastaavasti Kosovon sodan yhteydessä Naton edustajat käyttivät termiä ”humanitaariset pommitukset”¹⁷¹. Humanitaariset järjestöt usein tuomitsevat tämän termin käytön. Järjestöt eivät voi hyväksyä sanan ”humanitaarinen” manipulointia, koska siihen liittyy usein mielikuvat inhimillisyydestä, tasapuolisuudesta ja puolueettomuudesta¹⁷². Tästä syystä termiä ”humanitaarinen” ei saa käyttää sattumanvaraisesti tai poliittisten tarkoituksien yhteydessä¹⁷³.

Ei riitä, että hätäapu saadaan toimitettua paikalle. Sen on oltava laadukasta ja sovelluttava toiminta-alueelle. On kiinnitettävä huomiota esimerkiksi elintarvikkeiden, lääkkeiden¹⁷⁴ ja vaatteiden laatuun.¹⁷⁵ On useita esimerkkejä siitä, kuinka avun tarvitsijat ovat saaneet vanhentuneita elintarvikkeita ja lääkkeitä sekä vaatteita, jotka eivät sovellu paikalliseen ilmastoon¹⁷⁶. Kovaa kritiikkiä on esitetty myös siitä, että lahjoittajahallitukset tarjoavat omia tuotteitaan, vaikka ne eivät olisi avun saajien näkökulmasta kriittisimpiä. Minear & Weiss ovat kiinnittäneet tähän epäkohtaan huomiota jo 1990-luvun alussa.¹⁷⁷ Tämän lisäksi materiaali tulee pakata mahdollisuuksien mukaan siten, että ihminen kykenee liikuttamaan niitä ilman apua¹⁷⁸.

Humanitaariset organisaatiot joutuvat käyttämään erilaisia toimintamalleja riippuen tilanteesta. Hätäaputoiminta koskee tapahtumia, jotka vaikuttavat uhreihin laajalla asteikolla. Esimerkkinä voidaan mainita luonnonkatastrofit ja sodat. Hätäaputoiminnalla pyritään takaamaan uhreille ruokaa, suojaa ja muita kipeästi tarvittavia palveluja. Kehitystoiminta on puolestaan luonteeltaan erilaista. Siinä toiminnalla pyritään saamaan aikaan pitkäjänteistä apua, kestäväää kehitystä sekä keskitytään yhteisön omavaraisuuden kohottamiseen. Tavoitteena erilaisilla toimintamalleilla on ihmisten, tavaroiden ja taloudellisten voimavarojen oikea-aikainen toimitus tarvitsijoille maailmanlaajuisesti.¹⁷⁹

Humanitaariseen logistiikkaan kuuluu hyvin erilaisia operaatioita eri aikoina, ja se vastaa monenlaisiin katastrofeihin. Kaikissa tämänkaltaisissa operaatioissa on yhtäläistä se, että niiden tavoitteena on auttaa ihmisiä selviytymään. Humanitaarinen logistiikka edesauttaa aluetta kehittymään, hoitaa nälänhätää hätäavulla ja turvaa pakolaisleirien laadun. Näiden toimintojen hoitaminen on oleellista luonnollisen suuronnettomuuden jälkeen. Näin ollen voidaan eritellä humanitaarisesta logistiikasta kaksi erilaista haaraa. Ne ovat avustustyö, joka on huomattavaa ja jatkuvaa, sekä katastrofin jälkeinen hätäapu. Nälänhädän hätäapu on myös joskus sisällytetty katastrofin hätäapuun. Kuitenkin termiä katastrofien hätäapu on yleensä käytetty lähinnä äkillisten katastrofien, kuten luonnollisten katastrofien (esimerkiksi maanjäristykset, lumi-

vyöryt, hurrikaanit, tulvat, tulipalot tai tulivuorenpurkaukset) ja harvojen ihmisten aiheuttamien katastrofien, kuten terroristien hyökkäysten tai ydinonnettomuuksien, yhteydessä. Häätäavun itsessään voi tarkoittaa myös käsittämään ulkomaalaisten väliintuloa yhteisöön, jossa pyrkimyksenä on auttaa paikallisia kansalaisia. Katastrofin hätäapuoperaatioissa on painopisteenä suunnitella ensiapumateriaalin, elintarvikkeiden, muun tarvittavan materiaalin ja pelastushenkilöstön kuljetukset toimituspisteille. Katastrofin toiminta-alue voi olla maantieteellisesti hyvin hajanainen, joten tarvitaan suuri määrä kokoamispaikkoja varsinaisten määränpäiden välille. Niiden kautta järjestetään evakuointi ja ihmisten kuljetukset terveydenhoitokeskuksiin varmasti ja nopeasti. Armeijalla on ollut tärkeä rooli monissa katastrofeissa. Sotilaita on kutsuttu välitysavuksi, koska he tuovat kriisialueelle viestivälineet ja -yhteydet, logistikot ja suunnittelukyvyt.¹⁸⁰

Hätäavun toimittamisessa tulee noudattaa tapauskohtaista tärkeysjärjestystä. Tietyt materiaalit ovat kriittisempiä kuin toiset. Pakistanin vuoden 2005 maanjäristyksen jälkeen artikkeleiden tärkeysjärjestys vaihteli paikoin nopeasti. Aluksi oli tärkeää toimittaa elintarvikkeita ja vettä uhreille. Myöhemmässä vaiheessa suojien toimittamisesta tuli entistä akuutimpi, koska talvi teki tuloaan ja monien ihmisten asuinrakennukset olivat tuhoutuneet täysin maanjäristyksessä. Priorisoinnissa oli kuitenkin ongelmia, koska välillä tuli hyvinkin ristiriitaista tietoa paikan päältä.¹⁸¹

Jotta humanitaarinen toiminta olisi tehokasta, on saatava kokonaisvaltainen näkemys avun tarpeesta ja suoritettava tehokas väliintulo. Toiminnan on oltava tehokasta sotilaallisesti ja poliittisesti sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti.¹⁸² Resurssien koordinoinnissa ja eri toimijoiden yhteistoiminnassa on otettava huomioon pitkäjänteinen suunnittelu. Monitahoisissa kriiseissä on tiedostettava alueen keskeisimmät ongelmat ja haasteet, jotka vaikuttavat koko kriisin hallintaan.¹⁸³

Humanitaarisella logistiikalla on mahdollisuus kasvattaa suuronnettomuuden hätäavun panosta ja tunnistaa työkaluja tiedonhallinta-, mittaus-, yhteiskunta- ja paikannustekniikoissa. Logistiikalla on tärkeä rooli hätäavun liikuttelussa katastrofialueella. Toisaalta strateginen keskittyminen on kuitenkin suunnattava oikea-aikaisen tiedon hankintaan ja tiedon analysointiin. Sen avulla voidaan oivaltaa, kuinka operaatiota voidaan parantaa. Oppimista pitää tapahtua niin sisäisesti kuin ulkoisesti. Logistikon työ helpottuu moninkertaisesti, jos yhteisö saadaan vakiinnutettua siten, että se jakaa ja sijoittaa yhdessä edistymisen puolesta.¹⁸⁴

Humanitaarisella logistiikalla on useita haasteita. Humanitaarisesta toiminnasta on tullut ammattimaisempaa mutta samalla myös väärinkäytökset ovat kasvaneet. Katastrofin hätäavun tarvitsijoiden etuja poljetaan, koska lahjoittajien intressit eivät välttämättä noudata humanitaarisia periaatteita.¹⁸⁵

Ensimmäinen haaste on yhteistoiminnan ja koordinoinnin järjestelyt. Sen toteutus on hankalaa humanitaarisen kriisin aikana, koska toimijoita on paljon. Suurien kriisien aikana avustuksen toimittamisen pitää olla nopeaa ja välitöntä, koska avun tarpeelle on suuri kysyntä. Usein organisaatioilla ei ole aikaa selvittää kysynnän suhdetta saatavilla olevaan hätäavun määrään. Tästä syystä avustus toimitetaan epätasaisesti alueelle. Joillain alueilla on ylituontia ja joillain puutetta hätäavustuksesta. Yksi syy yhteistoiminnan ja koordinoinnin puutteeseen on se, että organisaatiot ja eri toimijat eivät tunne toisiaan ja toistensa toimintatapoja. Tiedon vaihtoa tulisi parantaa kolmen suuren toimijan: asevoimien, IGO:n ja NGO:n kesken¹⁸⁶. Haarasan mukaan yhteistoimintaa hankaloittaa myös se, että humanitaarisia järjestöjä on liikaa toiminta-alueella. Byrokratia ja monet välikädet hankaloittavat päätöksentekoa ja yhteistoimintaa¹⁸⁷.

Toinen haaste on systemaattinen toiminnan arviointi. Humanitaarista avustusta tarjoavien toiminnan arvostelu oli melkein mahdotonta alkuvaiheessa. Avun tarjoajia pidettiin suurina sankareina, koska he vaaransivat oman henkensä toisten hyväksi. Tästä syystä julkista kritiikkiä ei saanut esittää. Ensimmäistä kertaa lahjoittajavaltiot virallisesti arvioivat avustusoperaatiota 1980-luvun puolivälissä 25 vuotta ensimmäisen kansainvälisen avustusoperaation aloittamisen jälkeen.¹⁸⁸ Tätä yritysmaailmasta tuttua toimintaa on alettu hiljattain harjoittaa myös humanitaaristen organisaatioiden piirissä¹⁸⁹.

Tsunamin jälkeen logistikot oppivat paljon hätäavun toimittamisesta, mutta näitä opetuksia ei otettu käytäntöön seuraavana vuonna Pakistanin maanjäristyksen yhteydessä. USA:n asevoimien esikuntien henkilöstöllä ei ollut aikaa perehtyä näihin oppeihin Pakistanin maanjäristyksen jälkeisessä reagointivaiheessa vuonna 2005. Tämä siitäkin huolimatta, että he tiesivät tällaisten raporttien olemassaolosta. Weeks esittää tärkeän kysymyksen: Miksi kerätä katastrofin opetuksia, jos kukaan ei kuitenkaan vaivaudu lukemaan niitä?¹⁹⁰ Toisaalta Oloruntoba & Gray toteavat, että on hankalaa välittää yhden tilanteen kenttäkokemusten logistisia oppeja toiseen tilanteeseen¹⁹¹.

Kolmas haaste on saada logistiikan ammattilaisia työskentelemään humanitaarisiin organisaatioihin. Oloruntoban & Grayn tekemä kysely 45 kansainväliseen avustusjärjestöön osoitti, että kaikista vastanneista organisaatioista 80 prosentissa henkilökuntaa työskenteli logistiikan ja kuljetusten parissa. Kuitenkin vain alle puolella organisaatioista oli joku muodollisesti pätevä logistiikan tai kuljetusten saralla.¹⁹² Logistiikkojen puute voi aiheuttaa suuria ongelmia, kuten kävi tsunamin jälkeen Banda Acehissa 2004, jolloin tilanne lentokentällä oli kaoottinen hätäavun suuresta määrästä johtuen¹⁹³. Koska ammattilaisista on pulaa, ei osata käyttää hyödyksi teknisiä apuvälineitä. Hankintaprosessit tehdään manuaalisesti, ja näin ollen harkintakyky ja suunnittelu ovat riittämätöntä¹⁹⁴.

Neljäs haaste on resurssien puute. Tämä korostuu etenkin pitkäkestoissa ja hitaasti alkavissa katastrofeissa¹⁹⁵. On kylmä tosiasia, että toiset katastrofit ovat suosittumia kuin toiset ja saavat sitä kautta enemmän resursseja ja lahjoituksia. 1980-luvulta on tyypillinen esimerkki tällaisesta: Punainen Risti pyysi avustusta Brasilian ja Puolan kriisiin. Puolan kriisiä varten lahjoituksia tuli neljä kertaa yli tarpeen. Vastaavasti Brasilian kriisiä varten saatiin lahjoituksia alle kolme prosenttia tarvittavasta määrästä.¹⁹⁶ Tämän tapainen rahoitusmalli aiheuttaa haasteita muun muassa WFP:lle¹⁹⁷.

Kaikista haasteista huolimatta humanitaarisella logistiikalla on toimintakenttä, johon bisneslogistiikan peruseriaatteiden ja strategisen suunnittelun soveltaminen on mahdollista. Siirrettään oikeat ihmiset, välineet ja materiaalit oikeaan paikkaan oikeassa järjestyksessä niin nopeasti kuin mahdollista, eli toimitetaan maksimaalinen määrä hätäapua mahdollisimman halvalla. Tällä tavalla humanitaarisen logistiikan avulla säästetään ihmishenkiä, lievennetään kärsimyksiä ja käytetään lahjoitusvaroja parhaalla mahdollisella tavalla.¹⁹⁸

3. TARKASTELUSSA ASEVOIMAT JA HUMANITAARISET ORGANISAATIOT

3.1 Asevoimat

Steelin mukaan suurin uhka länsimaiselle yhteiskunnalle 2000-luvulla ovat erilaisten katastrofien yhdistelmät. Euroopan turvallisuusuhkia ovat sekä sotilaalliset että ei-sotilaalliset uhkat. Katastrofien hoitaminen on moniulotteista toimintaa, johon kuuluvat katastrofien ennaltaehkäisy, katastrofien hoitaminen ja sen kontrollointi. Kansainvaellukset voivat aiheutua joko luonnollisista tai ihmisten aiheuttamista katastrofeista.¹⁹⁹ Humanitaarisella avustustoiminnalla voidaan rajoittaa pakolaisvirtaa, joka muuten pyrkisi Euroopan rajojen sisäpuolelle²⁰⁰.

Kofi Annanin mukaan viime vuosikymmenen ehkäpä suurin opetus on ollut se, että väkivaltaisten konfliktien ennaltaehkäisy on paljon parempi ja taloudellisempi vaihtoehto kuin hoitaa niiden seurauksia.²⁰¹ Carnegien komissio on tehnyt tutkimuksen, jossa arvioitiin konfliktien kustannuksia. Tutkimus osoitti, että kansainvälinen yhteisö käytti noin 200 miljardia Yhdysvaltojen dollaria seitsemään suureen interventioon 1990-luvulla Bosnia ja Hertsegovinassa, Ruandassa, Somaliassa, Haitilla, Persianlahdella, Kambodzassa ja El Salvadorissa. Tutkimuksessa laskettiin, että jokaisessa tapauksessa konfliktin ennaltaehkäisy olisi tullut halvemmaksi kuin konfliktin hoito. Kansainvälinen yhteisö olisi säästänyt näiden tapausten kohdalla ennaltaehkäisevällä toiminnalla lähes 130 miljardia dollaria.²⁰²

Asevoimilla on tärkeä rooli hallitukselle vakauttamisen ja jatkuvuuden kannalta. Onnistuneen rauhanpalautusoperaation jälkeen voi olla tarpeen riisua aseista suuri määrä erilaisia taistelijoita ja taistelevia joukkoja. Muuten nämä joukot voisivat vaarantaa rauhanproessin, jos he jatkavat paikallisten asukkaiden vainoamista.²⁰³

Kriisinhallinnan konsepti on kehittynyt kylmän sodan päätyttyä. Toisaalta myös kriisit ovat monimutkaistuneet²⁰⁴. Tehokas kriisinhallinta riippuu kahdesta tekijästä: 1) nopeasta ja tehokkaasta päätöksenteosta sekä 2) käytettävien välineiden saatavuudesta. Kriisinhallinnan luonne on riippuvainen kulloinkin alueella vallitsevasta tilanteesta. Tähän vaikuttaa alueen poliittinen, sotilaallinen, taloudellinen ja humanitaarinen tilanne²⁰⁵. Lisäksi on huomioitava tarvittavien asevoimien elementtien tarve, jotta voidaan vakauttaa kiristynyt tilanne. On tärkeää huomata, että kriisinhallinta ei pääty väkivaltaisuuksien loputtua.²⁰⁶

Monitahoiset kriisit voivat Ryterin mukaan leimahtaa helposti viidenlaisilla alueilla: 1) alue jakautunut rikkaaseen ja köyhään osaan, 2) kehitysmaissa on paljon selvittämättömiä ongelmia, jotka jäätyivät kylmän sodan ajaksi, 3) alue on lähellä geopolittisesti merkittävää paikkaa ja sen hallinnasta kilpailevat maailman merkittävimmät valtiot, 4) alueen elinympäristö on köyhää ja kilpailu elämän kannalta välttämättömistä luonnonresursseista aiheuttanee helposti tilanteen kiristymisen sekä 5) alueella on kilpailua eri kulttuurien etenkin uskontoryhmien välillä. Maailmassa on alueita, joilla esiintyy samanaikaisesti useita edellä mainittuja tilanteita. Näillä alueilla on erittäin korkea uhka kriisin puhkeamiselle. Ryter pitää tällaisten samanaikaisten kriisien ratkaisua erittäin haastavana.²⁰⁷

3.1.1 Euroopan Unionin taisteluosastokonsepti

Perinteisesti EU:lla on ollut keinoja vaikuttaa monella tavalla turvallisuuspolitiikassa mutta on puuttunut sotilaallinen ulottuvuus²⁰⁸. Sotilaallisella ulottuvuudella saadaan tehokkuutta talouspakotteisiin ja diplomatiikkaan²⁰⁹. Helsingin Eurooppa-neuvoston päätelmissä joulukuussa 1999 mainittiin ensimmäistä kertaa, että on olemassa tarve EU:n nopean toiminnan joukoille. Samoihin aikoihin Nato teki periaatepäätöksen vastaavanlaisista nopean toiminnan joukoista, joista käytetään nimitystä NATO Reaction Forces (NRF)²¹⁰. Kesäkuussa 2004 hyväksyttiin EU:n taisteluosastokonsepti, joka muodosti taisteluosastojen kehittämisen yleisen kehyksen. Unionille muodostetaan EU:n taisteluosastokonseptin mukaan sotilaallisesti omavaraisia taisteluosastoja (European Union Battlegroups, EUBG). Jokaisen taisteluosaston peruskokoonpano käsittää yhteensä noin 1500 henkilöä sekä tarvittavat vahvennukset. Ennalta määrätyn johtoesikunnan kautta varmistetaan etukäteen joukkojen riittävä yhteistoimintakyky. Taisteluosastot voidaan koota usealla eri tavalla. Kansallisesti kootussa taisteluosastossa yksi jäsenvaltio ottaa vastuun koko osastosta. Kehysvaltiomallissa yksi tai useampi jäsenvaltio ottaa päävastuun joukkokokonaisuudesta. Monikansallisesti kootuissa taisteluosastoissa vastuu on jaettu usean jäsenvaltion kesken tasavertaisempien panosten pohjalta.²¹¹ On kuitenkin muistettava, että EUBG:t ja NRF-joukot muodostuvat melkein samoista joukoista hihamerkkiä vaihtamalla²¹².

EUBG:n käyttöperiaatteet vaihtelevat. Ne voivat toimia kriisinhallintaoperaatioissa joko erillisinä joukkoina tai osana laajempaa operaatiota, joka jatkuu vaihteittain. Toiminta ei siis edellytä YK:n mandaattia²¹³. Kun operaatiota koskeva kriisinhallintakonsepti on hyväksytty, on EU:n kyettävä tekemään päätös operaation käynnistämisestä viidessä päivässä. Joukkojen on vaikutettava operaatioalueella kymmenen päivän kuluttua tästä päätöksestä. Edellytyksenä on

siis, että käytettävät joukot ja materiaali on oltava 5-10 päivän valmiudessa. Tiettyjen logististen toimintojen valmiusaika on jopa lyhyempi²¹⁴. Operaatioalueella on kyettävä ylläpitämään joukkoja 30–120 päivää. Tämä suorituskyky saavutetaan sillä, että taisteluosastolla on oltava valmiina operatiivinen ja strateginen ilmakuljetuskyky ja logistinen kyky²¹⁵. Suunnittelun lähtökohtana on, että taisteluosastoilla on kyky toimia toiminta-alueella, joka on 6000 kilometrin säteellä Brysselistä.²¹⁶

EUBG:tä valmistaudutaan käyttämään neljään erilaiseen tehtävään:

- erottaa taistelevat osapuolet toisistaan voimaa käyttäen,
- evakuointioperaatio,
- konfliktin estäminen
- humanitaarinen avustustoiminta.²¹⁷

EUBG:n valmistautumistehtävät mahdollistavat osaston käytön missä tahansa kolmesta katastrofin vaiheesta. Varautumiseen liittyen valmistautumistehtävänä on konfliktin ennaltaehkäisy ja evakuointioperaatio. Reagoimiseen liittyy taistelevien osapuolten erottaminen voimaa käyttäen ja humanitaarinen avustustoiminta. Tässä vaiheessa EUBG:n erikoiskalustosta ja nopeasta toimintavalmiudesta on hyötyä etenkin äkillisesti alkavissa luonnonkatastrofeissa. Reagoimiseen voivat liittyä myös evakuointioperaatiot, mikäli tilannetta ei ole osattu ennakoita. Humanitaarinen avustus voi tietyissä tapauksissa kuulua myös jälleenrakentamiseen.

Vaatuksena on se, että tehtävät on kyettävä suorittamaan missä tahansa ympäristössä kuten viidakossa, vuoristossa tai aavikolla²¹⁸. Suunnittelussa on otettava huomioon huono infrastruktuuri, pitkät etäisyydet sekä vaihteleva ilmasto ja maasto²¹⁹. Humanitaariset organisaatiot suhtautuvat kuitenkin nihkeästi asevoimien suoraan osallistumiseen humanitaariseen avustustoimintaan²²⁰.

Näiden tehtävien toteutukselle on useita vaihtoehtoja. Ensimmäisenä vaihtoehtona on itsenäinen operaatio, eli taisteluosaston jälkeen alueelle ei tule muita joukkoja. Toinen vaihtoehto on keihäänkärkioperaatio, eli taisteluosaston jäljessä tulee muita joukkoja.²²¹ Tässä vaihtoehdossa tavoitteena on mahdollistaa toiselle organisaatiolle (esimerkiksi YK:lle) lisääntynyttä tarvittavien joukkojen perustamiselle laajempaa kriisinhallintaoperaatiota varten²²². Haaste aiheutuu siitä, että EU:n taisteluosasto on alueella maksimissaan neljä kuukautta kun taas YK:n joukkojen perustaminen saattaa kestää puoli vuotta²²³. Kolmantena vaihtoehtona on tukeminen jo parhaillaan käynnissä olevaa kriisinhallintaoperaatiota tarjoamalla vahvaa toimintakykyä paikallisen tai rajoittuneen kriisin ratkaisuun²²⁴.

Suuresta sotilaallisesta kapasiteetista ja strategisista sekä poliittisista tavoitteista huolimatta taisteluosasto on Kerttusen mukaan taktinen yksikkö. Hänen mukaansa valmistautumistehtävät ovat ongelmallisia. Taistelevien joukkojen erottaminen saattaa olla liian vaativa tehtävä EU:n taisteluosastolle. Ruandan ja Darfurin kaltaisiin laaja-alaisiin väkivaltaisuuksiin puuttumiseen ei välttämättä riitä itsenäisellä taktisella joukolla kyky. Kerttusen mukaan humanitaarinen avustustoiminta on epäsopeva tehtävä taisteluosaston kaltaiselle joukolle.²²⁵ Dufberg kuitenkin huomauttaa, että tällaisessa tehtävässä taisteluosaston avulla tarjotaan turvallisuutta epävakaiseen tilanteeseen, jotta humanitaariset avustusjärjestöt voivat tehdä omaa ydintoimintaansa eli toimittaa hätäapua²²⁶.

Voimavarakonferenssissa Suomi ilmoitti osallistuvansa kahteen taisteluosastoon. Saksa, Hollanti ja Suomi muodostavat ensimmäisen taisteluosaston, joka oli valmiudessa ensimmäistä kertaa vuoden 2007 alkupuolella. Toinen taisteluosasto on ruotsalais-suomalais-norjalais-virolais-irlantilainen²²⁷, joka on valmiudessa ensimmäistä kertaa vuoden 2008 alkupuolella. Voimavarakonferenssissa päätettiin myös poliittisesta yhteistyöstä Saksan ja Hollannin sekä Ruotsin ja Norjan kanssa.²²⁸

EU:n kriisinhallintakyvyn keskeinen puute liittyy strategiseen ilmakuljetuskykyyn. Euroopan ilmakuljetuskeskus (EAC, European Airlift Centre) perustettiin vuonna 2004, jotta eurooppalaisten ilmakuljetus- ja tankkauskykyä saataisiin tehostettua. EAC tukee myös EU:n ja Naton johtamia operaatioita. EU tekee yhteistyötä myös Naton kanssa, jotta varmistetaan joukkojen ilmakuljetuskyky. Strategic Airlift Interim Solution (SALIS)-järjestelyihin²²⁹ tukeutuu vuosittain kuusi nopean toiminnan joukkoa, joista neljä on EU:n taisteluosastoa ja kaksi NRF-joukkoja. Naton huoltovirasto hallinnoi SALIS-järjestelyjä.²³⁰ Toisin sanoen EUBG:t tilaavat puuttuvia logistisia resursseja muilta toimijoilta, esimerkiksi Naton kautta, jotta kyetään ylläpitämään nopeaa toimintavalmiutta.

3.1.2 Pohjoismainen taisteluosasto

Pohjoismaisen taisteluosaston kokonaisvahvuus on n. 2400 henkilöä. Taisteluosasto koostuu operaatioesikunnasta, joukkoesikunnasta, 41. mekanisoitupataljoona, aselajituesta sekä muusta tuesta.²³¹ Lisäksi taisteluosastoa tukee ennakoon valmistellut operatiiviset ja strategiset tukitoimet, johon kuuluvat tässä tapauksessa ilmakomponentti (taktinen kuljetus, strateginen kuljetus, ilmasta-maahan kyky, ilmapuolustuskomppania, lentokenttäpalvelut ja helikopteri-

kyky), merikomponentti (strateginen kuljetus ja satamapalvelut) sekä huoltokomponentti (huoltopalvelut, materiaalituki, lääkintähuolto).²³²

EU:lla on koko ajan valmiudessa viisi operaatioesikuntaa. Operaatioesikunta saa toimintaohjeet politikoilta ja kääntää ne sotilaille.²³³ Iso-Britannia vastaa NBG:n operaatioesikunnasta, joka sijaitsee Lontoossa²³⁴. Operaatioesikuntaan kuuluu logistiikan koordinoitikeskus. Sen tehtävänä on luoda strategiset vaatimukset ensisijaisiksi liitoskohdiksi koordinoinnille ja priorisoinnille logistiikassa²³⁵.

Joukkoesikunta vastaa operaation käytännön toteuttamisesta. Taisteluosaston komentaja, apunaan logistiikkatoimisto, vastaa kokonaisuudessaan logistiikan suunnittelusta ja täytäntöönpanosta sekä perustettavien logististen joukkojen koordinoinnista.²³⁶

41. mekanisoitupataljoonaan kuuluu esikunta, esikunta- ja tukikomppania, kolme jalkaväikkomppaniaa, kranaatinheitinosasto sekä huoltokomppania. Kolme jalkaväikkomppaniaa muodostavat käytännössä NBG:n maavoimien iskukyvyyn. Yksi niistä on panssaroitu, toinen mekanisoitu ja kolmas ilmakuljetteinen. Pataljoonan huoltokomppanin resurssien käyttö on ensisijaisesti suunnattu oman pataljoonan tukemiseen.²³⁷

Muuhun tukeen kuuluu mm. 21. huoltopataljoona, kenttäsairaalayksikkö, helikopteryksikkö sekä siviili – sotilasyhteistoimintaosasto. Huoltopataljoonan ensisijainen tehtävä on tukea mekanisoitua pataljoonaa sekä muita NBG:n osia. Jos resursseja tämän lisäksi riittää, niillä voidaan erikseen sovitusti tukea humanitaarisia järjestöjä. Huoltopataljoonan resurssit voivat olla kovilla, koska mahdollisella operaatioalueella etäisyydet huollettaviin joukkoihin voivat venyä satoihin kilometreihin. Huoltopataljoonaan kuuluu esikunta, huoltopalvelu-, täydennys-, kuljetus-, kunnossapito-, lääkintä-, ja vartiojoukkue. Täydennysjoukkue vaati varastoitua tilaa laskennallisesti 2 400 neliömetriä. Kuljetuksille ja kunnossapidolle aiheuttaa haasteita kaluston moninaisuus. Monikansallisesta joukosta johtuen ei ole voitu yhtenäistää kuljetuskalustoa.²³⁸

EU:n taisteluosastokonsepti on suunniteltu lyhyisiin operaatioihin. Koska operaation kesto on maksimissaan neljä kuukautta, on NBG:n logistiikkakonsepti suunniteltu tukemaan ensisijaisesti itseään²³⁹. Operaatioiden kestosta johtuen NBG ei voi suunnitella yhteistoimintaa kaikkien humanitaaristen järjestöjen kanssa. Tämä pakottaa keskittymään tärkeimpiin järjestöihin. Vaikka NBG:n valmistautumistehtävään kuuluu humanitaarinen avustustoiminta, ei se tarkoita sitä, että NBG tekee humanitaaristen organisaatioiden työt. Kyseisillä organisaatioilla on

huomattavasti parempi kyky hoitaa kyseistä toimintaa. Humanitaariset organisaatiot toimivat tämän lisäksi todennäköisesti katastrofialueella vielä NBG:n lähdettyä operaatioalueelta. NBG valmistautuu ensisijaisesti turvaamaan humanitaaristen organisaatioiden toimintaa, jotta ne voivat toimittaa avustusta uhreille. Viimeisenä vaihtoehtona on se, että NBG:n joukot osallistuvat suoranaisesti hätäavun toimittamiseen.²⁴⁰

3.2 Humanitaarista toimintaa harjoittavat järjestöt

Kansainvälistä avustus- ja turvaustoimintaa voidaan kuvata institutionaalisten pilarien kautta, joihin kuuluu seitsemän pääasiallista toimijaa. Kansainvälisessä puolessa on neljänlaisia toimijoita: YK:n organisaatiot, lahjoittajahallitukset, NGO:t, ja ICRC. Kansallisessa puolessa, mukaan lukien konfliktin osapuolet, on kolmenlaisia toimijoita: paikalliset hallitukset, kapi-nalliset ja ihmisten organisaatiot. Merkittävässä roolissa ovat myös media ja paikallisen hallituksen sisäiset organisaatiot.²⁴¹

Hätäavussa toimijoina ovat lahjoittajat, avustusjärjestöt, muut ei-valtiolliset organisaatiot, hallitukset, asevoimat ja logististen toimintojen tuottajat²⁴². Yleisen käsityksen mukaan vain humanitaariset organisaatiot voivat toimittaa hätäapua²⁴³. On kuitenkin huomioitava, että jokaisella avustusjärjestöllä on omat toimintaperiaatteet ja tavoitteet²⁴⁴.

Hätäavustuksessa on noudatettava humanitaarisia periaatteita, jotka ovat inhimillisuus, tasapuolisuus ja puolueettomuus²⁴⁵. Tämä tarkoittaa sitä, että avustusta on tarjottava yksiselitteisesti kaikille tarvitsijoille kaikissa tilanteissa, luonnollisissa ja ihmisten aiheuttamissa katastrofeissa mukaan lukien aseellisissa konflikteissa, eikä sitä saa käyttää poliittisiin tai sotilaallisiin tarkoituksiin.²⁴⁶

Humanitaarista toimintaa harjoittavien organisaatioiden pitäisi Ebersolen mukaan tarjota hätäapua monitahoisissa kriiseissä: perustarpeen mukaan; määrältään ja kestoaltaan riittävästi, jotta uhrit ja vahingon kärsinyt valtio pääsevät katastrofista yli; turvatakseen paikallisen hallituksen ja ei-valtiollisten organisaatioiden omavaraisuutta; ja kaikissa katastrofin hätäavun vaiheissa eli varautumisessa, reagoinnissa ja jälleenrakennuksessa.²⁴⁷

3.2.1 Yhdistyneiden Kansakuntien hätäavun koordinoituminen

Yleiskokous on YK:n keskeisin neuvotteleva elin. Yleiskokouksen säännönmukainen istunto alkaa vuosittain syyskuussa ja kestää joulukuuhun. Yleiskokous voi tämän lisäksi kokoontua erityisistuntoihin pääsihteerin kutsusta silloin, kun pyynnön esittää turvallisuusneuvosto tai jäsenvaltioiden enemmistö. Kaikilla jäsenmailla on yleiskokouksessa edustajansa. Jokaisella maalla on äänestyksessä käytössään yksi ääni. Tärkeissä kysymyksissä päätöksentekoon tarvitaan kahden kolmasosan enemmistö. Näitä ovat esim. kysymykset, jotka koskevat kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämistä, uusien jäsenten hyväksymistä ja budjettia. Muissa kysymyksissä riittää yksinkertainen enemmistö. Yleiskokouksen päätöslauselma ei sido jäsenvaltioita laillisesti. Toimivalta kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämisestä koskevissa kysymyksissä rajoittuu keskusteluihin ja suosituksiin²⁴⁸. Päätöslauselmalla on kuitenkin moraalinen ja sitä kautta poliittinen merkitys, koska se edustaa jäsenmaiden enemmistön mielipidettä asiasta.²⁴⁹

Turvallisuusneuvostolla on peruskirjan mukaisesti ensisijainen vastuu ylläpitää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta²⁵⁰. Siihen kuuluu 15 jäsentä: viisi pysyvää jäsentä, jotka ovat Iso-Britannia, Kiina, Ranska, Venäjä (vuoteen 1990 asti Neuvostoliitto) ja Yhdysvallat sekä kymmenen vaihtuvaa jäsentä, jotka yleiskokous valitsee kahdeksi vuodeksi kerralla. Jokaisella neuvoston jäsenellä on yksi ääni. Päätös astuu voimaan, jos yhdeksän viidestätoista jäsenestä kannattaa päätöstä ja yksikään pysyvä jäsenistä ei äänestä päätöstä vastaan. Kaikilla pysyvillä jäsenillä on niin kutsuttu veto-oikeus kaikissa paitsi menettelytapakysymyksissä. YK:n peruskirjan mukaan turvallisuusneuvoston päätöslauselmat sitovat ehdolta kaikkia jäsenmaita. Turvallisuusneuvosto voi määrätä pakotteita, rauhanturvaoperaatioita tai ryhtyä sotilaalliseen voimankäyttöön.²⁵¹ Jos joku turvallisuusneuvoston pysyvä jäsenistä syyllistyy rauhan uhkaamiseen tai rikkomiseen taikka hyökkäystekoon, ei turvallisuusneuvosto voi puuttua asiaan, koska asianomainen käyttäisi luonnollisesti veto-oikeutta kumotakseen päätöslauselman. YK:n tehokas rauhanturvatoiminta on siis pitkälti riippuvainen pysyvien jäsenmaiden yksimielisyydestä.²⁵²

Sihteeristön tehtävänä on palvella muita YK:n elimiä. Se suunnittelee jäsenvaltioiden tekemien päätösten toimeenpanon. Sihteeristöä johtaa pääsihteeri, jonka nimittää yleiskokous turvallisuusneuvoston suositusten pohjalta.²⁵³

Hätäavun koordinoitintoimisto (OCHA) on YK:n sihteeristön osa, jonka tehtävänä on johtaa hätäavun toimittamista katastrofialueille, koska useat YK:n järjestöt osallistuvat katastrofiavun antamiseen. OCHA:n päällikkön tehtävä kuuluu YK:n hätäavun koordinaattorille, joka on samalla yksi YK:n alipääsihteereistä. Hän johtaa päätöksentekoa siitä, minkä järjestön toimintoihin tukeudutaan katastrofitilanteissa²⁵⁴

OCHA:n rooli on anoa lahjoittajilta tukea yhdistetyn anomusprosessin kautta katastrofialueelle vahinkoa kärsineiden valtioiden puolesta. Yhdistetty anomusprosessi on yhdistetyn humanitaarisen toimintasuunnitelman kautta YK:n päällimmäinen työkalu koordinoinnille ja strategiselle suunnittelulle monitahoisten katastrofien aikana. Vuosittain tehdään noin 15 anomusta, jotka koskettavat 40 miljoonan ihmisen tarpeita. OCHA voi joutua tekemään anomuksia jopa kolmen kuukauden välein äkillisesti alkavissa katastrofeissa. Näissä tilanteissa toiminta voidaan aluksi toimeenpanna YK:n erillisellä rahastolla, jotta saavutetaan nopea reagoiminen katastrofiin hätäavun toimittamisessa.²⁵⁵

Hätäavun koordinoinnin merkitys on korostunut, koska avustusjärjestöjen määrä on kasvanut rajusti kylmän sodan päätyttyä²⁵⁶. Vanosen mukaan OCHA on tärkeä työkalu tässä toiminnassa. Asevoimat voivat esimerkiksi ilmoittaa OCHA:lle, että heidän tietyt logistiset resurssit ovat käytettävissä. OCHA vastaa näiden resurssien kohdentamisesta katastrofialueella.²⁵⁷

Äkillisesti alkavien katastrofien varalta OCHA ylläpitää jatkuvaa tilannekuvaa. Nopeaan toimintavalmiuteen kuuluu valmiudessa olevia yksiköitä, joita voidaan lähettää katastrofialueelle vuorokaudessa. Siviili – sotilaskoordinoitisektori varmistaa sotilaallisten resurssien saatavuuden, soveltuvuuden sekä tehokkaan käytön katastrofeissa^{258 259}.

OCHA:aan kuuluu hätätapausten palveluosasto (Emergency Services Branch). Tämä osasto on vastuussa OCHA:n nopean valmiuden toimintojen ja hätäavun kehittämisestä, mobilisoinnista ja koordinoinnista. Hätätapausten palveluosasto tukee OCHA:a muun muassa siviilien ja sotilaiden toimintojen yhteensovittamisessa sekä logistisissa toiminnoissa.²⁶⁰ Tämän lisäksi OCHA järjestää kursseja, joissa käsitellään siviili – sotilas-yhteistoimintaa²⁶¹.

OCHA ylläpitää valmiusvarastoja, jotta nopea hätäavun toimitus on mahdollista. Hankintaprosessit tehdään ennen katastrofia. Tavoitteena on täyttää hätäavustuksen puute katastrofin reagointivaiheessa. Vuonna 2006 OCHA toimitti 16 740 tonnia hätäapua yli sataan maahan.²⁶²

3.2.2 Maailman elintarvikeohjelma

Maailman elintarvikeohjelma (WFP) on YK:n alainen järjestö. Järjestön tavoitteena on turvata maailman ihmisten ravinnon saanti. Vuonna 2006 järjestö jakoi elintarvikeapua yhteensä 4 000 000 tonnia²⁶³ melkein 90 miljoonalle ihmiselle 78 eri maassa.²⁶⁴ WFP kykenee ottamaan vastuulleen myös muun hätäavun toimittamisen koordinoinnin, kuten kävi Pakistanissa vuonna 2005²⁶⁵.

WFP:n piti olla alun perin kolmivuotinen kokeiluohjelma vuodesta 1963 alkaen. Edellisenä vuonna tapahtuneet luonnonkatastrofit Iranissa ja Thaimaassa sekä Algerian pakolaistilanne muuttivat suunnitelmia. Tämän jälkeen todettiin, että tällaiselle järjestölle on pysyvää tarvetta.²⁶⁶

WFP:n toimintakenttä ei rajoitu tiettyyn katastrofiin. Järjestö työskentelee niin äkillisesti kuin hitaasti alkavissa katastrofeissa tai monitahoisissa kriiseissä.²⁶⁷ WFP on pysyvässä valmiustilassa toimittamaan elintarvikeapua katastrofialttiissa maissa. Tämän lisäksi valmiudessa ovat nopean toiminnan joukot, jotka suunnittelevat hätäavun toimittamisen kriisialueille. Tällä saralla WFP tekee yhteistyötä muiden avustusjärjestöjen sekä yksityisyritysten kanssa.²⁶⁸

Katastrofista riippumatta WFP:n toimintaperiaate ei muutu. Aluksi järjestön edustajat arvioivat katastrofin laajuutta ja elintarvikeavun määrää. Tämän jälkeen toiminta käynnistetään välittömän reagoititilin kautta, jotta saadaan ostettua ja kuljetettua elintarvikkeita uhreille. Tämän tilin käyttö on rajattu maksimissaan operaation ensimmäisiin kolmeen kuukauteen. Kolmen kuukauden jälkeen toimintaa jatketaan erikseen tehtävän suunnitelman mukaan.²⁶⁹

WFP:n kuljetusoppaan mukaan järjestön ensisijainen tehtävä on varmistaa kuljetustoiminnoiltaan, että hyödykkeet kuljetetaan ajallisesti ja kustannuksellisesti kaikkein tehokkaimmalla tavalla. Järjestöllä ei kuitenkaan ole käytössä virallista määritelmää logistiikalle.²⁷⁰ Vuonna 1995 perustettu Alite on WFP:n logistiikkayksikkö, joka tukee omalta osaltaan järjestön toimintaa operaatioalueella²⁷¹. Alite tekee myös siviili – sotilas yhteistyötä logistiikan osalta WFP:ssä. Yksikön rooli on koordinoida asevoimien resurssien käyttöä humanitaarisissa operaatioissa. Tämän lisäksi Alite osallistuu siviili – sotilas yhteistoiminnan kehittämiseen. WFP on tehnyt yhteistoimintaa useiden asevoimien kanssa erilaisissa katastrofeissa kuten esimer-

kiksi Pakistanissa 2005 maanjäristyksen jälkeen ja Yhdysvalloissa 2005 hurrikaani Katriinan jälkeen.²⁷²

Junnilan mukaan WFP:n logistiikkajärjestelmän vahvuuksia ovat joustavuus, nopea toiminta, hallitusten tuki YK:n mandaatin kautta sekä tekninen osaaminen ja markkinointi ilman kaupallisia intressejä. Heikkoutena Junnila näkee rahoitusjärjestelmän. Ennakkosuunnittelu riippuu liiaksi lahjoittajavaltioiden rahoituksesta. Käytettävissä oleva budjetti sekä lahjoittajien intressit vaikuttavat avustusoperaation ajoneuvojen ja varusteiden tasoon sekä henkilöstömäärää.²⁷³

3.2.3 Punainen Risti

Yleisesti on vakiintunut käsitys siitä, että henkilöllä on oikeus saada tasapuolista humanitaarista apua ja asioida humanitaarista apua tarjoavien järjestöjen kanssa. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC) on ollut avainasemassa koostaessa, kehittäessä ja levittäessä kansainvälistä humanitaarista lainsäädäntöä.²⁷⁴

Sveitsiläinen liikemies todisti Ranskan ja Italian välistä Solferinon taistelua vuonna 1859, jossa noin 40 000 ihmistä haavoittui tai kuoli. Hän kokosi paikallisen kylän asukkaita avustamaan uhreja taistelun jälkeen kansallisuudesta riippumatta. Tämän taistelun kärsimyksistä hän kirjoitti kirjan Solferinon muisto vuonna 1861. Teos sai laajaa huomiota Euroopassa. Tämän pohjalta pidettiin konferenssi Genevessä lokakuussa 1863, johon osallistui 16 valtiota. Tästä konferenssista sai alkunsa ICRC.²⁷⁵

Punaiseen Ristiin kuuluu: Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (International Committee of the Red Cross, ICRC), Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, IFRC), joka perustettiin vuonna 1919 ja kansallisia yhdistyksiä.²⁷⁶

ICRC toimii järjestön itsenäisenä elimenä. ICRC johtaa järjestön avustustoimintaa aseellisissa konflikteissa ja niiden seurauksissa. Kansallisten yhdistysten keskuselimenä toimii IFRC. IFRC:n tehtävänä on johtaa järjestön avustustyötä rauhanajan katastrofeissa. IFRC voi tukea ICRC:n toimintaa esimerkiksi selkkausalueen ulkopuolelta. Kansallisia yhdistyksiä on maailmanlaajuisesti yli 160 maassa. Suomen Punainen Risti on yksi näistä. Nämä yhdistykset

tukevat paikallisten viranomaisten toimintaa oman valtion sisällä tarjoten erilaisia palveluja, mm. tarjoamalla hätäapua ja ensiapukoulutusta.²⁷⁷

ICRC:n rooli on toimia neutraalina välittäjänä eriasteisissa aseellisissa konflikteissa. Tavoitteena on varmistaa, että avustusta ja suojelua tarjotaan kaikille sodan uhreille erottelematta sotilaita ja siviilejä toisistaan. ICRC:lla on erityiset valtuudet toimia sota-alueilla valtioiden välisten Geneven sopimusten perusteella²⁷⁸. Nämä pysyvät valtuudet erottavat ICRC:n muista humanitaarisista organisaatioista. ICRC toimittaa avustusta uhreille monella tapaa. Lääkinnällisen avustuksen lisäksi järjestö toimittaa elintarvikkeita, vettä, vaatteita ja suojia.²⁷⁹ ICRC:llä on ollut merkittävä rooli kehittäessä kansainvälistä humanitaarista lakia²⁸⁰.

Suurissa katastrofeissa ICRC lähettää operaatioalueelle arviointi- ja koordinoitiryhmän (Field Assessment and Coordination Teams), joka koostuu eri alojen asiantuntijoista. Tämän ryhmä perustetaan alle vuorokaudessa katastrofin sattuessa.²⁸¹ Se tekee tilannearvioinnin katastrofin laajuudesta ja hätäavun tarpeesta. Ensimmäisten kuukausien ajan poikkeustilan vastatoiminta yksiköt (Emergency Response Unit, ERU) toimittavat hätäavustusta katastrofialueella. Toimintaa johtaa joko ICRC tai IFRC katastrofin luonteesta riippuen. ERU:n toiminta perustuu korkeaan koulutustasoon ja nopeaan toimintavalmiuteen. ERU kykenee toimimaan operaatioalueella neljän kuukauden ajan. ICRC:llä on käytössään mm. seuraavia ERU yksiköjä: lääkintähuolto, kuljetukset sekä vesi ja saniteetti.²⁸²

Suomen Punainen Risti on erikoistunut lääkintähuoltoon. Kenttäsairaala runkohenkilöstöineen on noin vuorokauden lähtövalmiudessa²⁸³. Loput tarvittavat henkilöstöt palkataan paikallisten joukosta operaatioalueella. Kenttäsairaalan toiminnalle on rahoitus neljän kuukauden ajaksi, jonka jälkeen toimintaan jatketaan tarvittaessa paikallisissa sairaaloissa.²⁸⁴

ICRC:n logistiikkajärjestelmän merkittävä kehittyminen alkoi 1970-luvulla²⁸⁵. Tätä ennen ostotoiminta oli jaettu eri osastojen välille. Logistikot aloittivat keskittymisen ilma-, maa-, ja merikuljetusten järjestelyihin osana hätäapuosastoa. Vuonna 1984 perustettiin yksikkö, joka oli vastuussa ajoneuvoista. Keskitetyllä hankinnalla saatiin parempi kilpailutus, jonka seurauksena ajoneuvojen hankinta halpeni sekä osin yhtenäinen kalusto. Tätä ennen ajoneuvokanta oli hyvin vaihtelevaa delegaatiosta riippuen. Tällä hetkellä logistiikkajaoksen päätoiminnot ovat hankinta, kuljetukset sekä varastointi. Näillä toiminnoilla tuetaan ICRC:n maailmanlaajuisia toimintaa. ICRC:llä on käytössään alueellisia logistiikkakeskuksia. Näillä keskuksilla varmistetaan nopea toiminta katastrofin reagointivaiheessa. Tietyissä tapauksissa voidaan perustaa väliaikaisia logistiikkakeskuksia.²⁸⁶

ICRC:n logistiikan ohjesäännön mukaan logistiikka on toimitusketjun suunnittelu-, johtamis- ja kehittämisprosessi, johon sisällytetään ostaminen, valmistus, kuljetus ja varastointi. Sama ohjesääntö antaa logistiikalle kaksi määritelmää: 1) “The time-related positioning of resource” ja 2) “The detailed organisation and implementation of a plan or operation”.²⁸⁷ Logistiikka ymmärretään monella tavalla, joten on outoa, että ohjesäännössä ei anneta käsitteelle yksiselitteistä määritelmää.

3.2.4 Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset on NGO, jonka tehtävänä on ajaa lasten oikeuksia maailmalla. Toimintaan kuuluu mm. elintarvikkeiden jako, suojan tarjoaminen, koulutus, terveydenhuolto ja hyväksikäytön estäminen. ICRC listaa Pelastakaa Lapset yhdeksi merkittäväksi NGO:ksi^{288 289}.

Pelastakaa Lapset perustettiin Eglantyne Jebbin ja hänen sisarensa Dorothy Buxtonin toimesta vuonna 1919 Lontoossa Iso-Britanniassa. He olivat järkyttyneet ensimmäisen maailmansodan ja Venäjän vallankumouksen seuraamuksista ja halusivat perustaa järjestön, joka ajaisi lasten oikeuksia. Kansainvälinen Pelastakaa Lapset perustettiin virallisesti seuraavana vuonna.²⁹⁰

Kansainvälinen Pelastakaa Lapset on kattojärjestö, johon kuuluu 28 kansallista järjestöä, mm. Suomen Pelastakaa Lapset, Ruotsin Rädda Barnen, Iso-Britannian Save the Children UK sekä USA:n Save the Children. Pelastakaa Lapset toimii kaikenkaikkiaan yli 120 maassa.²⁹¹ Keskeisimmät kansalliset järjestöt ovat Iso-Britannian Save the Children UK sekä USA:n Save the Children. Nämä ovat johto- ja koordinoituvastuussa suurimmassa osassa operaatioita, joihin järjestö osallistuu. Toimintaperiaate on se, että yksi kansallinen järjestö johtaa toimintaa ja muut tukevat sitä.²⁹²

Pelastakaa Lapset –järjestön toiminta ei rajoitu mihinkään tiettyyn katastrofiin tai konfliktiin. Järjestö pyrkii toimimaan kaikkialla, missä lasten oikeudet voivat olla uhattuina. Paikallistuntemus on Pelastakaa Lapset – järjestön vahvuuksia. Esimerkkinä mainittakoon vuoden 2004 tsunami ja Pakistanin maanjäristys vuonna 2005. Ennen tapahtumia Pelastakaa Lapset oli toiminut Etelä-Aasiassa ja Pakistanissa 30 vuoden ajan. Välittömästi katastrofien jälkeen järjestö kykeni aloittamaan laaja-alaisen avustusoperaation uhrien hyväksi.²⁹³

4. ASEVOIMIEN JA HUMANITAARISTEN ORGANISAATIOIDEN YHTEISTOIMINTA HUMANITAARISESSA LOGISTIIKASSA

4.1 Asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa

Perinteisesti asevoimien tehtävänä on puolustaa kotimaataan. Kylmän sodan päätyttyä jotkut asevoimat ovat alkaneet omaksua entistä enemmän humanitaarista toimintaa²⁹⁴, toisaalta kyseinen toimintamalli ei ole uusi ilmiö²⁹⁵. Viimeaikaisissa katastrofeissa (Pakistanin maanjäristys, Kosovo, Afganistan, Irak) on maailmalle välitetty kuvaa siitä, kuinka asevoimien sotilaat osallistuvat humanitaarisen logistiikan toimintoihin mm. kuljettamalla hätäapua²⁹⁶. Yleistä mielipidettä kaukaisiin rauhanturvaoperaatioihin pyritään tekemään positiivisemmaksi kuvilla, joissa sotilaat avustavat konfliktin uhreja²⁹⁷. Karrikoidusti voidaan ilmaista, että kuva hätäapua jakavasta sotilaasta myy paremmin kuin kuva sotilaan ja tienvarsipommin kohtaamisesta.

Humanitaarinen avustustoiminta on elintärkeää onnistuneen sotilaallisen väliintulon kannalta²⁹⁸. Usean valtion uhka joutua vihamielisen hyökkäyksen kohteeksi laski huomattavasti. Alueellinen puolustus on muuttunut kriisinhallinnaksi. Konfliktien luonne on myös muuttunut. Heikkojen valtioiden romahduksella on kansainvälisiä vaikutuksia. Usein siviilit ovat joutuneet tarkoituksellisesti kärsiväksi osapuoleksi.²⁹⁹ Asevoimien roolin muutokselle on esitetty syyksi myös se, että asevoimat etsivät itselleen uusia tehtäviä perusteluna olemassaololeen. Uusien tehtävien kautta pyritään estämään budjettileikkauksia.³⁰⁰ Tämä aiheuttaa närää humanitaarisissa organisaatioissa, koska asevoimat kilpailevat niiden kanssa rajallisista rahoituksista³⁰¹.

Asevoimien käyttö poikkeuksellisissa tapauksissa on edellytyksenä, jotta hätäapu saadaan toimitettua avun tarvitsijoille³⁰². Päätös käyttää asevoimia humanitaarisessa logistiikassa on hankala. Siihen liittyy monia periaatteellisia³⁰³, poliittisia ja eettisiä ongelmallisuuksia.³⁰⁴ On kuitenkin muistettava humanitaarisen lain velvoitteet asevoimia kohtaan. Se velvoittaa valloittavana osapuolena toimivaa asevoimaa pitämään huolen, että valloitetun alueen väestö saa tarvittavat elintarvikkeet ja lääkintätarvikkeet. Tarvittaessa asevoimien on toimitettava hätäapu tarvitsijoille, jos muilla ei ole siihen tarvittavia resursseja.³⁰⁵ Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asevoimilla olisi oikeus kontrolloida ulkopuolelta tulevaa hätäapua³⁰⁶.

Kylmän sodan jälkeen katastrofit ovat monimutkaistuneet. Humanitaariset organisaatiot joutuivat enenevässä määrin väkivaltaisten iskujen kohteeksi³⁰⁷. Tästä syystä jotkin organisaatiot tukeutuivat aseistettuihin kuljetuksiin sekä asevoimien suojelukseseen ja viestintäjärjestelmiin. Asevoimien resurssien kasvava käyttö hätäavustuksessa ja vastualueiden vaihtelevuudet johtivat hankaluuksiin koordinoinnissa 1990-luvun alussa.³⁰⁸

Asevoimien käytössä humanitaarisessa logistiikassa on useita lähtökohtia. Vanosen mukaan ensimmäinen lähtökohta on se, että asevoimia ei ole tarkoitettu humanitaariseen avustustoimintaan³⁰⁹. Kansalliset intressit vaikuttavat siihen, miten asevoimia halutaan käyttää. Myös asevoimien resurssit vaikuttavat niiden käytettävyyteen humanitaariseen avustustoimintaan. Esimerkiksi EU:n taisteluosastoilla on rajallinen kyky humanitaariseen toimintaan.³¹⁰

Wielochin mukaan keskustelu sotilaiden roolista humanitaarisissa operaatioissa on jakautunut kolmeen erilaiseen kategoriaan. Ne ovat sotilastuki poikkeustilan tai suuronnettomuuden hätäavussa, sotilastuen ongelmallinen rooli humanitaarisessa interventiossa ja humanitaarinen avustus taistelun aikana. Ensimmäinen kategoria on vähiten kiistanalainen. Humanitaaristen operaatioiden hätäavussa sotilastuki on käyttökelpoista ja halpaa siviileille, vaikka sotilaiden ensisijainen tehtävä onkin sotilastoiminta. Britannian armeijalla on hyviä kokemuksia asiasta. Humanitaarisissa interventioissa tapahtuva voimankäyttö on monelle ristiriitainen sekä juridisesti että moraalisesti tarkasteltuna. Armeijan näkökulmasta tarkasteltuna on ymmärrettävää YK:n rooli tarjota sotilaallisen toiminnan laillisuus ja siviilien aseellisen valvonnan tarve. Sotilaiden toiminta pohjautuu myös erilaisiin eettisiin periaatteisiin. Taistelun aikana tapahtuvaan humanitaariseen avustukseen suhtaudutaan Britannian armeijassa negatiivisimmin. Syynä on se, että hätäavun määräyksistä vastaavat pääasiallisesti kehitys- ja humanitaariset järjestöt. Olosuhteet voivat kuitenkin olla sellaiset, että avustusjärjestöt eivät kykene toimittamaan alueelle apua. Syynä voi olla esimerkiksi käynnissä olevat taistelut.³¹¹

Suomessa vastaavaa keskustelua ei ole ollut tässä laajuudessa. Keskustelua on ollut lähinnä ammattilaisten keskuudessa³¹², joka on liittynyt CIMIC-toimintaan ja kehitysapuun.³¹³ Kurko ottaa tähän kantaa kirjoituksessaan, jossa hän käsittelee suomalaisten sotilaiden toimintaa Afganistanissa. Hän muistuttaa, että Naton määritelmän mukaan CIMIC:n päämääränä on tukea sotilasjohtajan tehtävän täyttämistä.³¹⁴

Sotilaiden rooli humanitaarisessa avustuksessa voidaan myös luokitella toisella tavalla käyttäen asevoimien osallistumisen syvyyttä kriteerinä. Ebersolen mukaan asevoimien käyttö tulisi kuitenkin olla viimeinen vaihtoehto monimutkaisissa kriiseissä³¹⁵. Tässä luokittelussa on myös kolme kategoriaa. Ensimmäinen on turvallisen toimintaympäristön luominen paikallisille siviileille ja avustusjärjestöille³¹⁶. Asevoimat ovat tässä toiminnassa tehokkaimmillaan. Tähän toimintaan kuuluvat hätäavun toimittaminen ja varastoiden suojaaminen. On kuitenkin huomioitava, että tukipyyntö turvallisuusvajeen täyttämiseksi, esimerkiksi koskemaan kuljetusten suojaamista, tulee lähteä humanitaariselta organisaatiolta³¹⁷. Tuottamalla turvallisuutta asevoimat mahdollistaa avustusjärjestöjen keskittymisen omaan toimintaan eli uhrien avustukseen. Tällöin asevoimien ja avustusjärjestöjen toiminnat eivät sotkeennu keskenään. Bosnia ja Herzegovinasta, Ruandasta ja Afrikan suurten järvien alueelta saadut kokemukset ovat osoittaneet, että avustusjärjestöt eivät ole voineet tehdä omaa työtään tehokkaasti ilman sotilas- tai poliisioperaation tarjoamaa turvallisuutta.³¹⁸ Toinen kategoria on se, että asevoimat tukevat humanitaaristen organisaatioiden toimintaa tiedolla ja ominaisuuksilla³¹⁹. Tämä tarkoittaa teknistä tai logistista tukea kuten kuljetuksiin osallistumista.³²⁰ Viimeinen kategoria on se, että sotilaat toimittavat avustuksen suoraan niiden tarvitsijoille. Avustusjärjestöt eivät katso tätä toimintaa suopeasti, koska se vaarantaa heidän humanitaarisia periaatteitaan, sillä sotilaat saavat tehtävänsä poliittisin perustein. Sotilaiden koulutus ja erikoistuminen eivät palvele suoranaisesti humanitaarista avustustoimintaa.³²¹

Poikkeuksellisissa olosuhteissa avustusjärjestöjen logistinen kapasiteetti ei välttämättä riitä, jotta hätäapu saataisiin toimitettua avun tarvitsijoille. Näissä tapauksissa asevoimien roolina on toimittaa esimerkiksi erikoiskuljetuskaluston avulla hätäapua, jotta voidaan aloittaa välitön reagoiminen katastrofin tapahtuessa³²². Tällaiset järjestelyt ovat tulleet esille tsunamin yhteydessä 2004 ja Pakistanin maanjäristyksen yhteydessä 2005. Asevoimat täyttävät tilapäisesti logistisen vajeen. Tällainen rooli tulee olla asevoimilla mahdollisimman lyhyen aikaa. Lisäksi siviilien tulee saada mahdollisimman nopeasti johtovastuu.³²³ Vaikka asevoimien roolina on tietyissä tapauksissa osallistua hätäavun jakeluun, tulee paikallisia tukea mahdollisimman paljon. Tätä kautta saadaan hyödynnettyä kallisarvoinen paikallistuntemus. Näin saadaan sitoutettua paikalliset ihmiset ja järjestöt kantamaan vastuuta katastrofin eri vaiheissa.³²⁴

Asevoimien logistisilla resursseilla on potentiaalista käyttöä hätäavussa sekä monitahoisissa kriiseissä³²⁵ että luonnon aiheuttamissa katastrofeissa³²⁶. Niitä ovat mm. kuljetukset ja täydennykset, lääkintä ja huoltopalvelut. Asevoimien resurssien käytössä on kuitenkin otettava huomioon tietyt rajoitteet.

Kuljetukset ovat keskeinen osa-alue, jolla asevoimat voivat tukea humanitaarista logistiikkaa. Yleensä humanitaariset organisaatiot vastaavat kuljetuksista mutta katastrofin reagointivaiheen ensimmäisten päivien aikana asevoimien koordinoitukyky voi olla tarpeellista.³²⁷ Kuljetukset voidaan jakaa mm. ilma-, meri ja maakuljetuksiin. Ilmakuljetuksiin kuuluvat lentokonekuljetukset, helikopterikuljetukset sekä ilmapudotukset.³²⁸ Asevoimilla on yleensä hyvä kuljetuskapasiteetti, joka on saatavilla nopeasti käyttöön³²⁹.

Materiaalin pudottaminen ilmakuljetuksista on asevoimien kehittämää tekniikkaa³³⁰. Ilmapudotukset ovat kuitenkin ongelmallisia. Afganistanista on muutama epäonnistunut tapaus. Häätäpua pudotettiin vahvasti miinoitetulle alueelle ja osa hätäavusta putosi miinakentille. Toinen tapaus koskee pudotettujen elintarvikkeiden pakkausmenetelmää. Afganistanin sotaan liittyen USA:n asevoimat pudotti elintarvikkepakkauksia, jotka olivat samanvärisiä kuin alueelle aiemmin pudotetut rypäleammukset³³¹. Tämä aiheutti vakavia väärinkäsityksiä paikallisten keskuudessa.³³² Summittaisilla ilmapudotuksilla ei voida varmistaa sitä, että apu saavuttaa sitä eniten tarvitsevat³³³.

Asevoimilla on usein hyvä lääkintäkyky. Asevoimien tarjoamat kenttäsairaalat eivät palvele parhaalla mahdollisella tavalla katastrofin uhreja. Lähtökohtaisesti asevoimien lääkintähuolto on suunniteltu palvelemaan sotilaita itseään.³³⁴ Tämä tarkoittaa, että mahdollinen asiakas on aikuinen mies, jonka perusterveydentila on hyvä. Koulutus ja välineet on suunniteltu tähän lähtökohtaan. Pakolaisista kuitenkin 80 prosenttia on naisia ja lapsia.³³⁵

Lääkintähuollossa ongelmaksi saattaa tulla toiminnan lyhytaikaisuus. Ruandan kriisin aikaan brittiläiset joukot perustivat kenttäsairaalan. Tämä oli toiminnassa vain kuusi viikkoa, jonka jälkeen operaatio päättyi, toiminnot lopetettiin ja kenttäsairaala jyrättiin maan tasalle.³³⁶ Lääkintähuoltoon liittyvän asevoimien ja avustusjärjestöjen välisen yhteistoiminnan tulisikin pyrkiä siihen, että pyritään elvyttämään paikallista terveydenhuoltojärjestelmää³³⁷. Lääkintähuollon soveltumattomuudesta huolimatta asevoimat voivat tarjota suunnittelukykyä esimerkiksi potilasevakuointeja varten, vaikka sotilaat eivät osallistuisi konkreettiseen toimintaan³³⁸.

Asevoimilla on usein kyky puhdistaa vettä³³⁹. Vedenpuhdistusvälineet on lähtökohtaisesti tarkoitettu palvelemaan pienehköä joukkoa sotilaita. Näiden välineiden käytettävyyttä on arvioitava uudelleen, jos sillä kapasiteetilla yritetään tyydyttää satojen tuhansien pakolaisen puhtaan veden tarpeet.³⁴⁰ On muistettava, että asevoimien materiaali ja kalusto on lähtökohtaisesti suunniteltu oman toiminnan tukemiseen³⁴¹.

Asevoimien käytöstä on positiivisia kokemuksia humanitaarisessa avustuksessa luonnon aiheuttamissa katastrofeissa. Sotilaslogistiikka tarjoaa suurta apua yllättävissä tai laaja-alaisissa luonnonkatastrofeissa.³⁴² Hurrikaani Katrinan jälkeen sotilaat toivat hätäapuoperaatioon viestivälineitä, logistista tukea sekä suunnittelukykyä. Näillä oli suuri merkitys avustustoiminnassa.³⁴³ Sotilaiden erityisosaamisen edut ja nopeasti saatava logistinen kyky tulevat esille nimenaan katastrofin reagoitinvaiheessa³⁴⁴.

Katastrofin reagoitinvaiheen jälkeen jatkuu jälleenrakennus. Tässä vaiheessa esimerkiksi Pohjoismainen taisteluosasto on mitä todennäköisimmin jo poistunut operaatioalueelta, koska toiminta-aika on maksimissaan neljä kuukautta. Taisteluosastoa eivät välttämättä seuraa muut rauhanturvajoukot.³⁴⁵ Jälleenrakennuksessa asevoimien erityisosaaminen ei korostu, koska kyseinen toiminta ei vaadi nopeaa reagoitinkykyä³⁴⁶. Asevoimien kyky jälleenrakennukseen riippuu paljolti kansallisuudesta³⁴⁷.

Vaikka sotilaat voisivat tukea hätäavustusta mm. kuljetuksilla ja lääkinnällä on kuitenkin huomioitava se, että asevoimien ensisijainen tehtävä ei ole humanitaarinen avustustoiminta.³⁴⁸ Kuten Kelly toteaa: "possibly most important, issue in using the military for foreign disaster assistance is the conflict between the military's normal purpose and the objectives of providing disaster assistance"³⁴⁹. Hän jatkaa kärjistäen väittämällä, että asevoimien varsinainen tarkoitus on luoda katastrofeja³⁵⁰.

Asevoimien rooli on ollut joissakin konflikteissa kaksijakoinen. Tehtävänä on ollut sekä sotilaallinen että humanitaarinen toiminta. Tämä ei kuitenkaan ole ideaalitalanne, koska tehtävänkuva voi hämärtyä³⁵¹. Kosovon kriisin aikaan vuonna 1999 Naton lentokoneet pommittivat Jugoslaviaa. Samaan aikaan Nato käytti valtavasti resursseja pakolaisten hyväksi Makedoniassa ja Albaniassa. Tässä tapauksessa Naton logistisilla resursseilla saatiin avustettua satoja tuhansia pakolaisia. Vaikka apu oli erittäin tervetullutta, aiheutti tämä ahdistusta humanitaarisissa organisaatioissa, koska humanitaarista avustustoimintaa militarisoitiin. Avustusjärjestöt

pelkäsivät tästä ennakkotapausta, jonka seurauksena olisi se, että sotilaat saisivat käyttöön-sä määrärahoja hallituksilta avustusjärjestöjen kustannuksella.³⁵²

Syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeiset tapahtumat osoittivat, että asevoimat saattoivat käyttää humanitaarista avustustoimintaa osana “hearts and minds”-operaatioita. Sotilaiden sekoitunut rooli vaarantaa periaatteen, että hätäapua on toimitettava kaikille tarvitsijoille. Toisin sanoen tämä tarkoittaa sitä, että humanitaariset periaatteet valjastetaan palvelemaan enenevässä määrin poliittisia ja sotilaallisia tarkoituksia^{353 354}.

Joissakin monitahoisissa kriiseissä turvallisuustilanne voi olla hyvinkin vaarallinen³⁵⁵. Näissä tapauksissa asevoimat voivat tarjota yleistä turvallisuutta³⁵⁶ tai jopa suoraa suojausta varastoille ja avustuskuljetuksille³⁵⁷. Tämä on yksi keskeinen yhteistoiminnan osa-alue, jotta hätäapu saadaan kuljetettua tarvitsijoille³⁵⁸. Asevoimat tarjosivat suojaa kolmasosassa 22:sta monitahoisessa kriisissä YK:n avustuskuljetuksille, joissa OCHA oli osallisena. Ei-valtiolliset organisaatiot suhtautuvat tällaiseen järjestelyyn selvästi nihkeämmin. Monilla järjestöillä tällaisia järjestelyjä tarkastellaan tapauskohtaisesti.³⁵⁹ On tärkeää huomata, että asevoimien tarjoama turvallisuus ei saa vaarantaa avustusjärjestöjen puolueettomuutta ja riippumattomuutta³⁶⁰. Tässä on avainasemassa asevoimien mandaatti operaatioalueella.³⁶¹

Somaliassa tapahtui liki 30 merirosvojen tekemää hyökkäystä laivoja vastaan vuonna 2007. Näistä hyökkäyksistä kolme oli WFP:n ruoka-apua kuljettavia laivoja vastaan. WFP:n toimittamasta ruoka-avusta 80 prosenttia kuljetetaan meriteitse. Ranskan merivoimat aloitti WFP:n merikuljetusten suojaamisen joulukuussa 2007 ja operaatio kestää kaksi kuukautta. WFP:n edustajat olivat hyvin kiitollisia Ranskan tarjoamasta suojauksesta Somaliassa.³⁶²

Asevoimat eivät kuitenkaan tule olemaan loputtomasti katastrofialueella, vaikka sitoutuminen monitahoiseen kriisiin onkin huomattavasti pitkäkestoisempaa kuin luonnonkatastrofiin³⁶³. Humanitaariset järjestöt saattavat toimia siellä vuosikymmeniä.³⁶⁴ Avustusjärjestötkään eivät saa tulla riippuvaiseksi asevoimien resurssien yhteiskäytöstä. Asevoimien resurssien käyttö on rajoitettua ja ne saatetaan siirtää toisaalle hyvin nopealla aikataululla, mikäli sotilasoperaatio niin edellyttää. Tällaisissa tapauksissa yhteistoiminta jää toissijaiseksi.³⁶⁵

4.2 Lähtökohtia asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen väliseen yhteistoimintaan

YK käyttää siviilien ja sotilaiden välisestä yhteistoiminnasta termiä UN Humanitarian Civil Military Coordination (CMCoord). Tämä tarkoittaa siviilitoimijoiden ja asevoimien välistä keskustelua ja toimintaa humanitaarisessa katastrofissa, joka on välttämätöntä humanitaaristen periaatteiden edistämiseksi ja turvaamiseksi, kilpailun vähentämiseksi, ristiriitojen minimoimiseksi ja kun tavoitellaan yhteisiä ja tarkoituksenmukaisia yleisiä tavoitteita.³⁶⁶ Naton määritelmän mukaan Civil-military cooperation (CIMIC) on koordinoitua ja yhteistoimintaa sotilasjohtajan ja siviilitoimen välillä, jonka tavoitteena on tukea sotilasjohtajan tehtävän täyttämistä³⁶⁷.

Rehse on tutkinut CIMIC-termiä ja siihen liittyviä määritelmiä. Hän huomasi, että Punainen Risti tekee eron siviili – sotilasyhteis-toiminnalle (CIMIC) ja siviili – sotilas-suhteiden (civil-military relations, CIMIR) välille. Järjestö on huomannut termiin CIMIC liittyvän väljän tulkinnan ja sen liittymisen sotilastoimintaan. Järjestö käyttääkin termiä CIMIC vain kun se viittaa Naton ja EU:n doktriineihin. Tästä huolimatta Rehse huomauttaa, että joissakin Punaisen Ristin julkaisuissa termit CIMIC ja CIMIR ovat menneet sekaisin.³⁶⁸

On tärkeää muistaa, että avustusjärjestöillä ja asevoimilla on eriävät tehtävät ja mandaatit. Toimintaa ohjaavat erilaiset toimintatavat, tavoitteet ja intressit³⁶⁹. On myös muistettava, että on paljon eroavaisuuksia riippuen siitä, mistä asevoimasta ja avustusjärjestöstä on kyse³⁷⁰. Yhteistoiminnassa on tiedostettava toisen osapuolen oikeutetut periaatteet ja niitä on myös kunnioitettava³⁷¹, jotta yhteistoiminta olisi optimaalista³⁷². Avustusjärjestöjen tulee kieltäytyä asevoimien välisestä yhteistoiminnasta, jos uhkana on niiden toiminnan vaarantuminen ja leimautuminen puolueelliseksi.³⁷³

Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden yhteistoiminta voidaan tarkastella kolmessa muodossa: negatiivinen yhteistoiminta, positiivinen yhteistoiminta ja konkreettinen toiminta. Negatiivinen yhteistoiminta on näistä muodoista vaatimattomin. Tämä tarkoittaa sopimista käytännön järjestelyistä, jotta vältetään päällekkäistä toimintaa. Tällä estetään se, että jokainen järjestö ja toimija ei kysele paikallisilta samoja kehityskohteita³⁷⁴. Positiivinen yhteistoiminta on astetta syvempää vuorovaikutusta. Tavoitteena on tiedon vaihto, rinnakkaissuunnittelu ja yhteistoiminnan harmonisointi. Konkreettinen toiminta on laaja-alaisin yhteistoiminnan muoto. Tämä on harvinaista humanitaarisessa toiminnassa.³⁷⁵

Monet humanitaarista toimintaa harjoittavat organisaatiot noudattavat edelleen vanhaa sanontaa: ”Mitä ikinä teetkin, älä päästä aseistettuja miehiä avustustoimien lähelle.”³⁷⁶ Lähtökohtana on se, että asevoimien tarjoamaan logistiseen kapasiteettiin turvaudutaan viimeisenä vaihtoehtona³⁷⁷. Logistiikka on yhteistoiminnan kannalta keskeinen osa-alue³⁷⁸.

Yhteistoiminnan lähtökohtana on useille humanitaarisille järjestöille tapauskohtaisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että yhteistoimintaa ei ole ennakolta sidottu koskemaan tiettyä asevoimaan. Ei ole väliä edustavatko asevoimia paikallisen valtion sotilaat vai kansainväliset rauhanturvaajat. Humanitaariset järjestöt eivät voi toimia sotilaiden alaisuudessa, koska se vahingoittaa järjestöjen itsenäisyyttä.³⁷⁹

On kuitenkin tärkeää, että mahdollisesta yhteistoiminnasta keskustellaan eri toimijoiden välillä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Jo katastrofin varautumisvaiheessa tulisi suunnitella, miten asevoimien logistisilla resursseilla voitaisiin tukea humanitaarista toimintaa viimeisenä vaihtoehtona³⁸⁰. Tapaamisia tulisi järjestää ennen sotilasoperaatiota sekä sen aikana. Tällä toiminnalla saadaan varmistettua tehokas rinnakkaisuhde.³⁸¹

NBG on valmistautunut siviili – sotilas-yhteistoimintaan kaikilla tasoilla. Luonnollisesti kommentaja vastaa kaiken toiminnan ohella myös yhteistoiminnasta humanitaaristen organisaatioiden kanssa. Työkalunaan hänellä on CIMIC- tai yhteysupseereita.³⁸²

NBG oli aloittanut yhteistoiminnan tiettyjen humanitaaristen organisaatioiden kanssa syksyllä 2007. NBG:n edustajia on käynyt Genevessä tapaamassa mm. YK:n OCHA:n ja ICRC:n edustajia, jotka vastaavat järjestöjensä osalta siviilien ja sotilaiden välisestä yhteistoiminnasta. Näiden lisäksi yhteyttä on otettu Ruotsissa erilaisiin humanitaarisiin organisaatioihin. Käytännössä yhteistoiminnan aloittaminen tarkoittaa verkostojen luomista ja keskustelua yleisellä tasolla. Keskusteluja ei ole käyty mihinkään erityiseen alueeseen tai maahan sitoen, koska päätös operaatioalueesta ja varsinaisesta tehtävästä tulee Brysselistä.³⁸³

Lähtökohtaisesti rauhanturvaamisoperaatioissa henkilöstön kierto tapahtuu kuuden kuukauden välein. Tämä aika ei välttämättä riitä upseereille verkoston luomiseen. Nopea henkilöstön vaihtuvuus saattaa hidastaa yhteistoiminnan ja luottamuksen rakentumista osapuolten välillä.³⁸⁴ Haitissa rauhanturvaamisoperaatiossa asevoimien ja avustusjärjestöjen välinen yhteistoiminta oli riippuvainen persoonista 1990-luvulla. Ahlquist huomauttaa, että yhteistoimintaa

ei voi rakentaa sen varaan, että löytyy ”oikeita” henkilöitä. Sen sijaan on panostettava siihen, että saadaan kehitettyä toimintatapoja mahdollisimman tehokkaan yhteistoiminnan saavuttamiseksi.³⁸⁵

Asevoimien toiminta humanitaarisessa on logistiikassa viimeinen vaihtoehto. Humanitaariset organisaatiot vaativat asevoimien kanssa tehtävään yhteistoimintaan seuraavia ehtoja: 1) yhteistoimintaan turvaudutaan, mikäli asevoimilla on osoittaa humanitaariseen toimintaan jotain ainutlaatuista kapasiteettia, 2) yhteistoiminnalla on oltava selkeä ohjaus ja johtovastuu humanitaaristen organisaatioiden toimesta, 3) yhteistoiminta on oltava aina aikaan ja paikkaan sidonnaista.³⁸⁶

WFP:llä on paljon kokemusta työskentelystä samalla katastrofialueella asevoimien kanssa niin luonnon onnettomuuksissa kuin monitahoisissa kriiseissä³⁸⁷. Kokemusta on kertynyt kaikenlaisista asevoimista. Konkreettinen yhteistoiminta on tärkeää etenkin katastrofin reagointivaiheessa. Asevoimien kanssa tehty yhteistoiminta on joissain tapauksissa välttämätöntä välittömästi saatavilla olevasta logistisesta kapasiteetista johtuen. Yksi tyypillinen yhteistoiminnan alue on kuljetukset. Muonituksen osalta WFP on saattanut tukeutua asevoimien muonannoksiin, kunnes järjestö on saanut täytettyä tyhjiön omin resurssein.³⁸⁸

Vuoden 2005 Pakistanin maanjäristys aiheutti WFP:lle yhden järjestön historian haasteellisimmista logistisista operaatioista³⁸⁹. Vahingoittunut seutu oli laaja ja monin osin vaikeakulkuisen maaston ympäröimänä. Vuoristoista johtuen helikopterit olivat ainoa vartenotettava vaihtoehto hätäavun toimittamiseen sadoille tuhansille ihmisille, koska monille alueille menevät tiet olivat tuhoutuneet maanjäristyksessä. WFP laski tarvitsevansa puolen vuoden helikopteritoiminnan rahoittamiseksi sata miljoonaa dollaria, josta suurin osa kului ensimmäisinä viikkoina. Vetoomuksesta huolimatta operaation aloituksen jälkeen WFP sai kasaan kolmessa viikossa alle 10 % tarvittavasta summasta.³⁹⁰

Tässä vaiheessa WFP teki uudelleen arvioinnin toimintaperiaatteissaan ja kääntyi Pakistanin armeijan puoleen. Pakistanin armeijalla oli tuossa vaiheessa käytössään liki 50 helikopteria sekä maastoon tottuneet lentäjät. Yhteistoiminnasta sovittiin ja WFP hoiti avustustarvikkeiden jakelulinjaston pystyttämisen, koska sotilailla ei ollut ammattitaitoa tämän toiminnan osalta. Sotilaat hoitivat kuljettamisen sekä osallistuivat myös itse hätäavun käsittelyyn ja jakeluun, koska avustustyöntekijöitä ei ollut tarpeeksi. Hätäavun ilmakuljetukseen osallistui myös Pohjois-Atlantin Puolustusliitto Naton helikoptereita ja lentokoneita^{391 392}.

WFP:n palveluksessa Pakistanissa työskennellyt Robin Lodge toteaa, että ”meidän ei tule tuhлата aikaamme periaatekysymyksiin, kun harkitsemme armeijan kanssa työskentelyä luonnonkatastrofien aiheuttamissa hätätilanteissa”. Lodge huomauttaa, että WFP ei ota kantaa millään tavalla Pakistanin politiikkaan, vaikka se harjoitti yhteistoimintaa armeijan kanssa. Kun kyse on humanitaarisesta avustuksesta, kaikki voimat tulisi yhdistää mahdollisuuksien mukaan. Lodgen mukaan Pakistanin maanjärityksen opetus on se, että järjestön tulee tutkia uusia yhteistoiminnan mahdollisuuksia vastuullisten asevoimien kanssa. Tätä kautta saadaan luotua paremmat yhteistoiminnan edellytykset katastrofin reagointivaiheessa.³⁹³

Löövi painottaa, että Punaisen Ristin toiminnalle on tärkeää ylläpitää mielikuvaa neutraalisuudesta³⁹⁴. Tämä estää Leinon mukaan järjestön toiminnan käytön poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Neutraalisuuden avulla ICRC pyrkii saamaan vapaan kulkuoikeuden kaikille konfliktialueella olevien avuntarvitsijoiden luokse³⁹⁵. Leino kuitenkin huomauttaa, että aseellisten konfliktien luonteen muuttumisesta johtuen ICRC:n pitäminen puhtaasti humanitaarisena organisaationa ei ole enää itsestäänselvyys.³⁹⁶

Leino painottaa, että katastrofeissa eri toimijoilla on erilaiset roolit ja tehtävät. Asevoimien tehtävä on ylläpitää turvallisuutta. Humanitaariset järjestöt vastaavat hätäavun toimittamisesta avun tarvitsijoille.³⁹⁷ Punaisen Ristin toiminnan lähtökohtana kuitenkin on olettaa, että Geneven sopimus suojelee järjestöä³⁹⁸.

Yhteistoimintaan liittyvä tiedonvaihto asevoimien ja Punaisen Ristin kesken on keskeinen tekijä. On luonnollista, että luottamuksellisen tiedon vaihtoa rajoitetaan.³⁹⁹ Kuljetusten suojukseen asevoimien toimesta ICRC suhtautuu nihkeästi. Järjestö ei halua lähtökohtaisesti suojaa kuljetuksilleen edes YK:n rauhanturvaajien toimesta. Poikkeuksia kuitenkin on harvinaisissa tilanteissa. Pohjois-Kaukasuksella ICRC:lle ei jätetty muuta vaihtoehtoa kuin hyväksyä Venäjän tarjoamat turvallisuusjoukot.⁴⁰⁰

Vaikka Pelastakaa Lapset on riippumaton järjestö, tekee se yhteistoimintaa muiden organisaatioiden kanssa saavuttaakseen tavoitteensa⁴⁰¹. Ruotsin Pelastakaa Lapset tekee aktiivista yhteistyötä Ruotsin puolustusvoimien kanssa. Järjestö osallistuu omalta osaltaan rauhanturvaajien kouluttamiseen. Kouluttamista perustellaan sillä, että asevoimat toimivat omalta osaltaan aseellisten konfliktien uhrien kanssa kuten myös humanitaariset organisaatiot. Asevoimat saattavat osallistua humanitaaristen organisaatioiden logististen operaatioiden turvaamiseen. Tämän lisäksi järjestö osallistuu rauhanturvaajien kouluttamiseen mm. Afrikassa.⁴⁰² Tämä koulutus edistää osaltaan asevoimien tietoisuutta humanitaarisen avustustoiminnan periaat-

teista. Iso-Britannian sotilaat perehdyttävät vastaavasti paikallisen Pelastakaa Lapset -järjestön työntekijöitä haasteisiin, jotka liittyvät aseellisen konfliktin toimintaympäristöön⁴⁰³. Tällainen toiminta edesauttaa asevoimia ja humanitaarista organisaatiota tuntemaan toistensa toimintatapoja paremmin⁴⁰⁴.

Pelastakaa Lapset -järjestön näkemyksen mukaan yhteistoiminnan lähtökohtana on se, että asevoimat eivät saa olla johtovastuussa humanitaarisessa operaatiossa⁴⁰⁵. Asevoimien täytyy olla vain toimintaa tukevassa roolissa, jos siinäkään. Asevoimien tulee yhteistoimintaan liittyen noudattaa humanitaarisia periaatteita.⁴⁰⁶ Kun kyseessä on Pelastakaa Lapset -järjestön hätäavustuksen jakelu, puolueettomuutta ei saa asettaa missään vaiheessa kyseenalaiseksi⁴⁰⁷.

Pelastakaa Lapset -järjestön lähtökohtana on, että asevoimat eivät saa osallistua humanitaariseen logistiikkaan tavanomaisissa olosuhteissa. Vain erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa turvaudutaan asevoimien tarjoamaan turvallisuuteen ja logistiseen kapasiteettiin. Tämän lisäksi tiedonvaihdossa on huomioitava tietyt rajoitteet etenkin aseellisissa konflikteissa.⁴⁰⁸

4.3 Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välisen yhteistoiminnan haitat

1990-luvun alusta alkaen on useita käytännön esimerkkejä humanitaarisista kriiseistä, joissa asevoimien ja avustusjärjestöjen yhteistoimintaan on liittynyt suuria ongelmallisuuksia⁴⁰⁹. Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välille tulee jännitteitä, kun molemmat toimivat samalla alueella eri tarkoituksella. Asevoimien toimintaan on saatettu liittää kansallisia intressejä⁴¹⁰ ja poliittisia päämääriä, joten humanitaaristen periaatteiden noudattaminen on kyseenalaista⁴¹¹. Asevoimat näkevät humanitaarisen toiminnan osana omia päämääriä, kun taas humanitaariset organisaatiot vaativat humanitaaristen periaatteiden noudattamista hätäavustuksessa.⁴¹²

Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välisen yhteistoiminnan haittana on roolien ja valtuuksien mahdollinen epäselvyys. Ero sotilaan ja siviilin välillä uhkaa hämärtyä.⁴¹³ Hankalia kysymyksiä nousee pintaan, kun asevoimat kohtaavat avustusjärjestöjä humanitaarisessa kriisissä: Kuinka laajasti sotilaat voivat toimia humanitaarisessa avustuksessa? Missä laajuudessa IGO ja NGO voivat nauttia asevoimien avustuksesta tulematta leimatuksi liian riippuvaiseksi sotilaallisesta tuesta ja täten konfliktin yhdeksi osapuoleksi?⁴¹⁴

Asevoimien käyttö humanitaarisessa toiminnassa ei ole välttämättä kaikkein kustannustehokkain vaihtoehto. USA käytti Afganistanissa 40 miljoonaa dollaria elintarvikkeiden ilmapudotuksiin. Pudotetut elintarvikkeet painoivat yhteensä 6 000 tonnia. Elintarvikkeiden kilohinnaksi tuli 7,5 dollaria/kg. Vastaavasti WFP kykenee toimittamaan elintarvikkeita keskimäärin 0,2 dollarin kilohinnalla.⁴¹⁵

Toisaalta, jos asevoimat ovat valmiiksi alueella, olisi resurssien haaskausta vain makuuttaa kalustoa ja sotilaita. On huomioitava, että asevoimien käytön kokonaiskustannukset ovat suuremmat kuin avustusjärjestön kulut samassa tehtävässä. Korkeat kustannukset johtuvat asevoimien korkeasta omavaraisuudesta ja toimintaresurssien laajuudesta. Suuresta kustannuksesta huolimatta asevoimilla on ainutlaatuista kalustoa ja se on saatavilla nopeasti käyttöön. Nopeaan käyttöönottoon liittyvät etukäteisvalmistelut ja sopimiset. Ainutlaatuisen kaluston käyttömahdollisuus saattaa estyä asevoimien puolesta, jos pelätään teknisten laitteiden sotilasalaisuuksien paljastumista.⁴¹⁶

Monet NGO:t eivät näe mitään hyötyä yhteistoiminnasta asevoimien kanssa ja ovat jopa haluttomia vastaanottamaan asevoimien tarjoamaa turvallisuutta. Perusteluna on se, että NGO:t näkevät puolueettomuuden tarjoavan parasta turvallisuutta.⁴¹⁷ Yhteistoiminta saattaa tehdä paikallisten silmissä avustusjärjestöstä puolueellisen⁴¹⁸ ja sitä kautta kohottaa riskiä joutua väkivaltaisten iskujen kohteeksi⁴¹⁹. Tämän seurauksena yleinen turvallisuustilanne heikkenee ja vaikuttaa siten myös asevoimien toimintaan⁴²⁰. Mikäli yksi humanitaarinen organisaatio tukeutuu asevoimiin, saattaa se leimata muutkin alueella olevat humanitaariset organisaatiot paikallisten silmissä⁴²¹.

2000-luvulla on lukuisia esimerkkejä, joissa humanitaarisia organisaatioita vastaan on suoritettu suoria iskuja. ICRC:n Bagdadin toimipaikkaa vastaan tehtiin terrori-isku syksyllä 2003. Iskussa kuoli 12 ihmistä.⁴²² Samaan aikaan YK:n Bagdadin päämajaan tehtiin pommi-isku, joka tappoi useita ihmisiä⁴²³.

On kuitenkin tiedostettava, että yleisesti puolueellisuus on erittäin monimutkainen aihe. Asevoimien toimintaan liittyy väistämättä politiikka, mutta ne eivät silti ole aina puolueellisia. Tämä riippuu siitä, minkälainen tehtävä on kyseessä. Taistelutilanteessa asevoimat toimivat luonnollisesti puolueellisesti. Vastaavasti rauhanturvaoperaatioissa asevoimien tulee toimia puolueettomasti. On muistettava, että vastaavasti humanitaariset organisaatiot toimivat teoriassa itsenäisesti, mutta vastaanottavat kuitenkin rahoituksia hallituksilta. Tätä kautta avustus-

järjestöjen ja hallitusten välillä on linkki. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että humanitaariset organisaatiot toimivat rahoittajien alaisuudessa⁴²⁴, mutta osoittaa puolueettomuuden monimutkaisuuden.⁴²⁵

4.4 Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välisen yhteistoiminnan hyödyt

Asevoimien ja avustusjärjestöjen yhteistoiminta kariutuu yleensä ensimmäisenä tietämättömyyteen. Väärinkäsitykset ja kulttuuriset erot lisäävät ennakkoluuloja toista osapuolta kohtaan.⁴²⁶ Kehitystä on tapahtunut asenteissa 1990-luvulta, mutta paljon on vielä kehitettävää tällä alueella⁴²⁷. Valitettavan usein yhteistoiminnan onnistuminen riippuu henkilökemiasta⁴²⁸. Yhteistoiminnan hyötynä on se, että asevoimat ja humanitaariset organisaatiot oppivat tuntemaan toisiaan. Sotilaille on tärkeää ymmärtää humanitaarisen avustuksen monimutkainen toimintakenttä⁴²⁹. Tätä kautta saadaan parannettua esimerkiksi rinnakkaissuunnittelua ja yhteisharjoittelua niin monitahoisissa kriiseissä kuin luonnon katastrofeissa^{430 431}.

Tiedon vaihto on tärkeää niin asevoimille kuin avustusjärjestöille⁴³² ja tätä tulisi harjoittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa⁴³³. Katastrofialueella molemmat toimijat työskentelevät usein samantapaisten haasteiden edessä⁴³⁴. Tietoa voidaan vaihtaa yleistä turvallisuustilanteesta tai olosuhteista, jotka vaikuttavat molempien osapuolien toimintaan, kuten lentokenttien ja tiestön kunto. Tiedonvaihdesta ei kuitenkaan ole hyötyä, jos sitä ei osata jalostaa oikein⁴³⁵. Barry & Jefferys kuitenkin painottavat, että etenkin asevoimien tarjoama tieto ei ole välttämättä neutraalia. Siihen voi liittyä taktisia tai poliittisia painotuksia sotilaiden omien päämäärien saavuttamiseksi etenkin, jos asevoimat ovat yksi konfliktin osapuoli.⁴³⁶ Tästä huolimatta tiedonvaihto perustilanteesta edesauttaa molempia osapuolia, jotta ei turhaan hankaloiteta tai jopa vaaranneta avustustyöntekijöitä ja hätäapua⁴³⁷.

NBG voi tukea humanitaarisia organisaatioita julkisella tiedolla. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tiedottamista tiestön kunnosta tai miinoitteiden sijainnista. NBG pyrkii tämän lisäksi varoitamaan humanitaarisia organisaatioita, mikäli tiedossa on turvallisuustilanteen heikentyminen.⁴³⁸ Humanitaarisilla järjestöillä on usein paikallistoimistoja ympäri maailmaa. Näin on mm. Punaisella Ristillä ja Pelastakaa Lapsilla. Humanitaariset organisaatiot ovat usein luoneet verkostot valmiiksi, koska toimintaa on voinut jatkua alueella vuosia ennen asevoimien saapumista⁴³⁹. Asevoimien tullessa alueelle näiltä paikallisilta avustusjärjestöiltä voi saada parasta saatavilla olevaa tietoa operaatioalueesta.⁴⁴⁰ On muistettava, että vastaavasti asevoimilla on

yleensä kehittynyt tiedustelujärjestelmä⁴⁴¹. Tiedonvaihto ei saa kuitenkaan vaarantaa humanitaaristen organisaatioiden puolueettomuutta ja pilata avustusjärjestöjen vuosikausia tekemää työtä paikallisten luottamuksen saavuttamiseksi⁴⁴².

EU:n johtamien kriisinhallintaoperaatioiden luonne saattaa vaatia taisteluosastoa tukemaan avustusjärjestöjä mm. materiaalin toimituksessa. Tuen tarpeen on sovittava käytössä oleviin resursseihin.⁴⁴³ Koordinointi on tärkeää, koska useat organisaatiot ovat kiinnostuneita todennäköisesti operaatioalueen rajallisesta infrastruktuurista⁴⁴⁴. Yhteistoiminnalla tulisi keskittyä minimoimaan asevoimien ja avustusjärjestöjen välistä kilpailua⁴⁴⁵ ja tukea molempien toimijoiden päätehtävän toteutusta⁴⁴⁶. Tehokkaalla keskusjohtoisella koordinoinnilla vältetään päällekkäistä toimintaa⁴⁴⁷ mutta käytännön toteuttaminen on erittäin haasteellista⁴⁴⁸.

Sotilaslogistikot työskentelevät samojen haasteiden parissa kuin heidän kollegansa humanitaarisella puolella. Suunnitelmat, järjestelmät sekä materiaalin on pidettävä nopeassa toimintavalmiudessa, jotta toiminta voidaan aloittaa lyhyellä varoitusaajalla. Hätäavun toimittamisessa humanitaariset organisaatiot voivat ottaa oppia asevoimien toimintatavoista. Tatham & Kovács osoittavat, että äkillisesti alkavissa katastrofeissa humanitaariset järjestöt voivat käyttää hyödykseen asevoimien käyttämää ”merellä olevaa kelluvaa varastointikonseptia” välittömässä hätäavun toimituksessa. Tämä kelluva varasto sijoitetaan katastrofialttiin alueen läheisyyteen. Tämän konseptin avulla saadaan nopeasti toimitettua hätäapua katastrofin reagointivaiheessa. Monet asevoimat käyttävät tätä menetelmää omien tarkoituksien saavuttamiseksi. Tatham & Kovács perustelevat väitteensä tapaustutkimuksessa käyttämällä esimerkkinä vuoden 2005 Pakistanin maanjäristystä. Jos IFRC olisi käyttänyt kelluvaa varastointikonseptia ilmakuljetusten sijaa, olisi hätäapu saatu toimitettua uhreille huomattavasti halvemmalla ja nopeammin. Tällä menetelmällä voidaan myös välttää pullonkauloja, kuten esimerkiksi kriittisen lentokentän ruuhkautuminen. Kelluvan varastoinnin taloudelliset hyödyt toteutuvat, jos niihin joudutaan turvautumaan vähintään kahden vuoden välein. Valitettavasti näyttää siltä, että tämä ehto toteutunee myös tulevaisuudessa.⁴⁴⁹

Asevoimien logististen resurssien nopea saatavuus ja yhteistoiminnassa tehty resurssien koordinointi edesauttaa hätäavun toimittamista uhreille. Archerin mukaan asevoimat ja humanitaariset organisaatiot eivät kykene yksinään saavuttamaan niin tehokasta toimintaa, kuin ne pystyisivät saavuttamaan yhteistoiminnan kautta.⁴⁵⁰ Yhteistoiminta hyödyttää katastrofin uhria, koska hän saa elintärkeää apua nopeammin ja tehokkaammin⁴⁵¹.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kylmän sodan jälkeen humanitaarisesta avustustoiminnasta on tullut miljardibisnestä – lisäksi arvion mukaan katastrofit tulevat lisääntymään tulevaisuudessa moninkertaisesti nykyisestä. Suuri osa avustusjärjestöistä tekee tärkeää työtä humanitaaristen periaatteiden mukaisesti. Valitettavasti mukaan mahtuu myös epämääräistä toimintaa sekä taloudellista hyötyä tavoittelevia järjestöjä, jotka hakevat vain näkyvyyttä mediassa. Jotta väärinkäytöksiä voidaan hillitä, tulee humanitaarisen avustuksen koordinoinnin tapahtua tavoitteellisesti katastrofin kokonaisvaltaisen hoitamisen kannalta esimerkiksi OCHA:n kautta.

Humanitaarisen logistiikan suurin haaste liittyy rahoitusmalliin. Humanitaarinen toiminta on pitkälti lahjoittajien varassa. Lahjoittajat haluavat, että heidän varojaan kohdennetaan etenkin äkillisesti alkavissa katastrofeissa, joissa median huomio on suurta. Pitkäkestoiset ja hitaasti alkavat katastrofit jäävät vähemmälle huomiolle ja saavat myös vähemmän lahjoituksia, vaikka alueella olisi miljoonia kärsiviä ihmisiä. Katastrofin varautumisvaiheeseen lahjoittajat eivät halua osoittaa niin paljoa varoja, koska tämä toiminta ei näy juuri ulospäin. Varautumisella on kuitenkin erittäin tärkeä vaikutus katastrofin reagoitinvaiheen onnistumiselle. Jos resurssien käyttöä ei suunnitella etukäteen, on vaarana resurssien hukkaaminen epäolennaiseen. Siksi onkin positiivista, että EU ja Nato käyttävät resurssejaan jo katastrofin varautumisvaiheessa ylläpitämällä nopean toiminnan joukkoja. Reagointi olisi huomattavasti hitaampaa, jos joukkojen kokoaminen ja kouluttaminen aloitettaisiin vasta katastrofin tapahduttua.

Asevoimia tulee käyttää humanitaarisessa logistiikassa vasta viimeisenä vaihtoehtona. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei katastrofin varautumisvaiheessa voitaisi suunnitella asevoimien resurssien mahdollista käyttöönottoa humanitaarisen logistiikan tukemiseksi. Varautumisen tarkoituksena on mahdollistaa nopean reagoimisen onnistuminen. Asevoimien rooli korostuu etenkin luonnonkatastrofien ja suuronnettomuuksien reagoitinvaiheessa, jolloin saadaan hyödynnettyä asevoimien logististen resurssien nopea käyttöönotto. Monitahoisissa kriiseissä ja muissa aseellisissa konflikteissa asevoimien päätehtävänä tulee olla turvallisuuden tuottaminen. Tällä mahdollistetaan humanitaaristen järjestöjen päätehtävän toteuttaminen eli humanitaarinen toiminta. Asevoimien logistisia resursseja tulee kuitenkin käyttää, jos sillä saadaan pelastettua ihmishenkiä. Näiden resurssien koordinointi tulisi tapahtua kuitenkin siviilien johtamana. Niin pitkään kun asevoimien logistisia resursseja tarvitaan täyttämään vajetta, tulee tämä mahdollisuus käyttää hyödyksi. Humanitaarisessa logistiikassa on kyse nimenomaan hädänalaisten ihmisten auttamisesta.

Asevoimien ei tule omaksua liikaa humanitaarista toimintaa, koska siinä toiminnan ammatteisina ovat humanitaarista toimintaa harjoittavat organisaatiot. Nämä organisaatiot työskentelevät humanitaarisen logistiikan parissa päivittäin ja toteuttavat sitä huomattavasti kustannustehokkaammin kuin asevoimat. Asevoimista ei saa muotoutua yhtä avustusjärjestöä muiden joukossa, vaan asevoimien käytössä tulee muistaa se, mihin ne on alun perin suunniteltu ja koulutettu. Humanitaarista toimintaa ei juuri kouluteta asevoimissa, siksi koulutuksen ja konkreettisen toiminnan tulee korreloida.

Yhteistoiminnan lähtökohtiin vaikuttavat muun muassa asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen tehtävät, toimintaperiaatteet, osaaminen ja resurssit. Asevoimien toiminnassa taustalla vaikuttavat myös kansalliset ja poliittiset intressit. Yhteistoiminnassa tuleekin tiedostaa toisen toimijan erityispiirteet ja niitä on kunnioitettava. Yhteistoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen eikä siihen saa pakottaa toista toimijaa. Yhteistoimintaan vaikuttaa myös merkittävästi katastrofin luonne. Luonnon aiheuttamissa katastrofeissa asevoimien ja avustusjärjestöjen välinen yhteistoiminta on huomattavasti ongelmattomampaa. Monitahoisissa kriiseissä taustalla vaikuttavat voimakkaasti poliittiset päämäärät. Näissä tapauksissa vaarana on se, että yhteistoiminta nähdään puolueellisena toimintana. Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen koulutuksessa tulisikin huomioida nämä yhteistoimintaan vaikuttavat lähtökohdat, jotta ne olisivat tuttuja jo ennen yhteistoimintaa. Tällä saadaan vähennettyä ennakkoluuloja ja epätietoisuutta toisen toimijan toimintatavoista.

Yhteistoiminnan haitoista korostuu avustusjärjestöjen puolueettomuuden menettäminen. Osa avustusjärjestöistä, esimerkiksi Punainen Risti, kieltäytyy viimeiseen asti yhteistoiminnasta asevoimien kanssa tähän vedoten. Jos avustusjärjestö menettää puolueettomuuden paikallisten silmissä, vaikuttaa se yleiseen turvallisuustilanteeseen heikentävästi. Samalla se saattaa pilata avustusjärjestön vuosikymmenien työn, jonka se on tehnyt puolueettomuuden saavuttamiseksi. Joissakin tapauksissa avustusjärjestöjen koskemattomuutta ei valitettavasti kunnioiteta edes lähtökohtaisesti. Tämä on vakavasti otettava asia yhteistoimintaa suunniteltaessa. Siksi yhteistoimintaa ei tulisi nähdä välttämättömänä pakkona vaan mahdollisuutena.

Yleisesti tarkasteltuna yhteistoiminta tuo asevoimat ja humanitaariset järjestöt saman pöydän ääreen. Tämä on tärkeää ja hyödyttää molempia osapuolia, koska usein yhteistoiminta kariutuu ensimmäisenä ennakkoluuloihin. Tässä on tapahtunut kehitystä mutta paljon on vielä tehtävää. Yhteistoiminnalla saadaan parhaimmillaan vähennettyä kilpailua ja yhdistettyä omaa logistiikan erityisosaamista ja logistisia resursseja saman päämäärän saavuttamiseksi. Katastrofialueella oleva uhri tarvitsee sekä turvallisuutta että humanitaarista apua. Loppujen lopuksi molemmat toimijat pyrkivät siihen, että oma toiminta tulee katastrofialueella tarpeettomaksi.

Asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen välinen tiedonvaihto hyödyttää molempia toimijoita. Tällä on merkittävä rooli logistiikan johtamisessa. Tiedonvaihdolla vältetään se, että ei turhaan hankaloiteta tai jopa vaaranneta hätäavun jakelijoita ja hätäapua. Asevoimien tehokas tiedustelujärjestelmä luo tehokasta tilannekuvaa. Vastaavasti humanitaarisilla järjestöillä saattaa olla vuosikymmenien paikallistuntemus katastrofialueesta. Luottamuksellisen tiedon vaihtoa tulee kuitenkin rajoittaa.

Asevoimat ja humanitaariset järjestöt toimivat samalla katastrofialueella ja kohtaavat samantyyppisiä logistisia haasteita. Oikeanlainen materiaali ja henkilöstö pitää saada toimitettua oikeaan paikkaan oikeaan aikaan. Tätä hankaloittaa puutteellinen infrastruktuuri ja mahdollisesti vihamieliset joukot. Molemmilla toimijoilla logistiset päämäärät ovat samat mutta näkökulma on erilainen. Sotilaslogistiikalla tuetaan taistelevia joukkoja, kun humanitaarinen logistiikka keskittyy kärsivien ihmisten auttamiseen. Avustusjärjestöt käyttävät sotilaiden kehittämää tekniikoita avustustoiminnassa. Miksi sotilaat eivät voisi ottaa oppia humanitaarisesta logistiikasta? Kaikkea ei tarvitse kehittää alusta kunhan toiselta opittua menetelmää osataan hyödyntää omassa toimintaympäristössä mahdollisimman tehokkaasti. Yhteistoiminnan kehittämisen puolesta puhuu myös se, että arvioiden mukaan katastrofit tulevat lisääntymään moninkertaisesti.

Tutkimustulokset osoittavat, että asevoimien logistisille resursseille on käyttöä humanitaarisessa logistiikassa. Näiden resurssien koordinoinnin tulisi tapahtua siviilien toimesta. Tämä johtaa väistämättä siihen, että yhteistoiminta asevoimien ja avustusjärjestöjen välillä on välttämätöntä. Yhteistomintaa voidaan tehdä esimerkiksi kuljetuksissa, lääkintähuollossa, huoltopalveluissa ja tiedonvaihdossa. Yhteistoimintaan liittyy kuitenkin haittoja, jotka on otettava huomioon yhteistoimintaa suunniteltaessa. Näin voidaan välttää yhteistoiminnan ongelmakohtia. Yhteistoiminnan hyödyt puhuvat sen puolesta, että tämä toiminta on kannattavaa. Kaikkien etu on se, että rajalliset resurssit saadaan kohdennettua oikein ja mahdollisimman tehok-

kaasti. Näitä tutkimustuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi siviilien ja sotilaiden peruskoulutuksessa. Tuloksilla voidaan osoittaa humanitaariseen logistiikkaan liittyvä yhteistoiminnan tärkeys sekä yhteistoimintaan vaikuttavat yleiset tekijät. Yksittäisissä katastrofeissa ja tapauksissa on kuitenkin otettava huomioon vallitsevat erityispiirteet.

Opinnäytetyössä lähtökohtana oli toimijapohjainen lähestymistapa. Tähän liittyy oletus siitä, että tieto on subjektiivista. Hermeneuttisen menetelmän ja kehän kautta tarkasteltuna varsin subjektiivisesta tiedosta saadaan objektiivista ja yleistä tietoa. Toisin sanoen tiedostetuista ennakkokäsityksistä pääsee eroon tunnustamalla ne esiymmärryksessä ja analysoimalla tietoa hermeneuttisen kehän avulla. Lähtökohtana on myös oletus siitä, että kaikista ennakkokäsityksistä ei voida päästä eroon. Tässä opinnäytetyössä se tarkoittaa sitä, että suhteeni asevoimiin ja omat tiedostamattomat ennakkokäsitykseni ovat tiedostamattomasti ohjanneet tätä tutkimusta. Tämä tieteellinen lähestymistapa tulee muistaa tutkimustuloksissa ja niiden luotavuutta arvioidessa.

Tämän aiheen tutkiminen oli haasteellista mutta samalla antoisaa. Lähteiden löytäminen oli aluksi hankalaa, mutta tilanne korjaantui tutkimuksen edetessä. Englanninkielisiin lähteisiin tutustumalla pääsin tutkimaan alkuperäisiä lähteitä. Tekstin ymmärtämisen prosessi oli hidasta, mutta tämän aiheen tutkiminen ei olisi ollut mahdollista ilman perehtymistä kansainvälisiin kirjoituksiin ja tutkimuksiin. Mielestäni tutkimusaineistoa oli käytössä riittävästi tähän opinnäytetyöhön. Monipuolisella aineistolla pyrin varmistamaan sen, että tutkimustulokset eivät olisi puolueellisia asevoimia tai avustusjärjestöjä kohtaan.

Tästä aiheesta ei ole keskusteltu Suomessa niin laajasti kuin ulkomailla. Sotilaiden roolista humanitaarisessa toiminnassa tulisikin keskustella, koska myös suomalaisia on mukana EU:n taisteluosastoissa, joiden yksi valmistautumistehtävä on humanitaarinen avustustoiminta. Olettavasti katastrofien määrän kasvaessa lisääntyvät myös kriisinhallintatehtävät tulevaisuudessa.

Tässä tutkimuksessa käsiteltiin asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välistä yhteistoimintaa humanitaarisessa logistiikassa varsin yleisellä tasolla. Logistiikka on tärkeä yhteistoiminnan alue mutta ei kata koko yhteistoiminnan kenttää. Jatkotutkimukselle on selvä tarve, koska tätä aihetta on tutkittu varsin vähän. Mielestäni olisi tärkeää tutkia tässä tutkimuksessa esiin tulleiden yhteistoiminnan hyötyjen ja haittojen konkretisoitumista jossakin tietyssä tapauksessa. NBG:n toimintaan liittyen on suunniteltu etukäteen yhteistoimintaa. Mikäli taisteluosasto (tai mikä tahansa asevoima) joutuu toimintaan, tulisikin tutkia jälkikäteen yhteistoiminnan konkretisoitumista. Tätä kautta saadaan kehitettyä yhteistoiminnan suunnittelua, kun sitä verrataan aikaisempiin suunnitelmiin ja käytännön kokemuksiin. Vastaavasti yhtä tärkeää on tutkia asevoimien ja avustusjärjestöjen humanitaariseen logistiikkaan liittyvän yhteistoiminnan tulevaisuudennäkymiä ja vaihtoehtoja. Yhteistoimintaa kehittämällä saadaan tuotua esiin molempien järjestöjen erikoisosaaminen ilman keskinäistä kilpailua, joka kuluttaa molempien toimijoiden resursseja.

VIITTEET

¹ Thomas Anisya & Kopczak Laura: From logistics to supply chain management: the path forward in the humanitarian sector. Fritz Institute 2005, s. 1. Luettavissa osoitteesta <http://www.fritzinstitute.org/PDFs/WhitePaper/FromLogisticsto.pdf> [viitattu 20.12.2007].

² Lee Wally & Zbinden Marc: Marrying logistics and technology for effective relief. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 34-35. Ks. myös Pettit Stephen & Beresford Anthony: Emergency Relief Logistics: An evaluation of military, non-military and composite response models. *International Journal of Logistics: research and applications*. Vol. 8 No. 4, 2005, s. 316-317. Sekä Perry Marcia: Natural disaster management planning. A study of logistics managers responding to the tsunami. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 37 No. 5, 2007, s. 416.

³ Pettit & Beresford, s. 316.

⁴ Kovács Gyöngyi & Spens Karen: Humanitarian logistics in disaster relief operations. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 37 No. 2, 2007, s. 101.

⁵ IASC: Civil-military relationship in complex emergencies. An IASC Reference Paper, 22 June 2004, s. 3. Luettavissa osoitteesta <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&DocId=1001219> [viitattu 21.12.2007].

⁶ Barry Jane & Jefferys Anna: A bridge too far: aid agencies and the military in humanitarian response. Humanitarian Practice Network, Overseas Development Institute, Network Paper No 37, Lontoo 2002, s. 13. Luettavissa osoitteesta <http://www.sheltercentre.org/shelterlibrary/items/pdf/AidAgenciesAndTheMilitary.pdf> [viitattu 9.12.2007].

⁷ Lischer Sarah: Military intervention and the humanitarian “force multiplier”. *Global Governance*, Vol. 13 No. 1, 2007, s. 100 – 101.

⁸ NATO: Civil-military co-operation (CIMIC). Doctrine, Allied Joint Publication – 9, 2003, kohta 102. Luettavissa osoitteesta <http://www.nato.int/ims/docu/AJP-9.pdf> [viitattu 5.1.2007].

⁹ IASC: Guidelines on the use of military and civil defence assets to support United Nations humanitarian activities in complex emergencies, March 2003, s. 15. Luettavissa osoitteesta <http://www.ipb.org/disarmdevelop/militarisation%20of%20aid/Guidelines%20on%20the%20Use%20of%20Military%20Support%20for%20UN%20Humanitarian%20Activities.pdf> [viitattu 22.12.2007]. Ks. myös Van Baarda Ted: A legal perspective of cooperation between military and humanitarian organizations in peace support operations. *International Peacekeeping*, Vol. 8 No. 1, 2001, s. 114.

¹⁰ Van Wassenhove Luk: Humanitarian aid logistics: supply chain management in high gear. *Journal of the Operational Research Society*, Vol. 57 No. 5, 2006, s. 475.

¹¹ Kelly Charles: Limitations to the use of military resources for foreign disaster assistance. *Disaster Prevention and Management*, Vol. 5 No. 1, 1996, s. 23-24. Ks. myös Liesinen Kalle, toiminnan johtaja, Crisis Management Initiation. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta. 20.2.2008. Ääninauha tekijän hallussa.

¹² Byman Daniel, Lesser Ian, Pirnie Bruce, Bernard Cheryl & Waxman Matthew: Strengthening the partnership: improving military coordination relied agencies and allies in humanitarian operations. RAND, Washington DC 2000, s. 27 – 29. Luettavissa internetistä <http://stinet.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA384051&Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf> [viitattu 27.12.2007].

¹³ Kovács & Spens, s. 100.

¹⁴ Ryter Marc-André: Managing contemporary crises: a challenge for the European Union. National Defence College, Department of Strategic and Defence Studies, series 2 No. 18, Edita Prima Oy, Helsinki 2002, 30-31. Ks. myös Military Capability Commitment Conference: Declaration on European military capabilities. Brysseli 22.11.2004, s. 9. Luettavissa internetistä <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/MILITARY%20CAPABILITY%20COMMITMENT%20CONFERENCE%2022.11.04.pdf> [viitattu 8.11.2007]. Sekä Puolustusministeriön muistio: Suomen osallistuminen Euroopan Unionin taisteluosastoihin 8.12.2004, s.

3. Luettavissa internetistä http://www.defmin.fi/files/330/2531_2307_Taisteluosastot_1_.pdf [viitattu 10.10.2006].

¹⁵ International Committee of the Red Cross: Logistics field manual, 2003, s. 16-17. Ks. myös Scott-Bowden Peter: The World Food Programme: augmenting logistics. Forced Migration Review, Vol. 18, 2003, s. 17 – 19. Sekä <http://www.wfp.fi/?NodeID=2> [viitattu 27.11.2007] Yleistä WFP:stä.

¹⁶ Vanonen Esa, neuvotteleva virkamies, Sisäasiainministeriön Kansainvälinen yksikkö, Siviili-likriisinhallinta. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta, 18.4.2008. Muistiinpanot tekijän hallussa.

¹⁷ Kerttunen Mika, Koivula Tommi & Jeppsson Tommy: EU Battlegroups. Theory and development in the light of Finnish-Swedish co-operation. Strategian laitoksen julkaisusarja 2, tutkimuslustoista No. 30, Edita Prima Oy, Helsinki 2005, s. 71. Luettavissa osoitteesta http://www.mppk.fi/attachment/ad9d29e3539815313b364464a41b98a9/cf2c37d4a3ae1192a208fc5c9a2f249d/StratL2_30.pdf [viitattu 9.9.2007]. Ks. myös IASC 2004, s. 11.

¹⁸ Pettit & Beresford, s. 320-321.

¹⁹ Barry & Jefferys, s. 2 ja 15.

²⁰ Lodge Robin: Armeijoista on apua katastrofeissa. Helsingin Sanomat, vieraskynä, 5.12.2005, s. 2A.

²¹ Rietjens Sebastiaan: Civil-Military Cooperation in Response to a Complex emergency: Just Another Drill? University of Twente, Hollanti, 2006. Luettavissa osoitteesta <http://doc.utwente.nl/55451/> [viitattu 4.1.2008]. Ks. myös Bjerre Niklas: With or against? Humanitarian responses to civil-military relations. Public Administration, Roskilde Universitycenter, 2007. Luettavissa osoitteesta <http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/2709/1/Thesis%20finished.pdf> [viitattu 4.1.2008]. sekä Rehse Peter: CIMIC: concepts, definitions and practice. Institution for Peace Research and Security Policy, University of Hamburg, Saksa, 2004. Luettavissa osoitteesta <http://www.ifsh.de/pdf/publikationen/hb/hb136.pdf> [viitattu 4.1.2007].

²² Van Klinger Marleen: Communication in conflict. NGO – military communication in Afghanistan and Liberia. Radboud University Nijmegen, 2007. Luettavissa osoitteesta <http://www.socsci.ru.nl/maw/cidin/bamaci/scriptiebestanden/476.pdf> [viitattu 3.1.2008]. Ks. myös Van Baarda, s. 99 – 116.

²³ Harris Andrew: Facing the challenges of military-civil cooperation in complex emergencies. Defence & Foreign Affairs Strategy Policy, Vol. 28 No. 10, 2000, s. 12.

²⁴ Näitä ovat: Multinational Experiment 5 (MNE5) <http://www.jfcom.mil/about/experiments/mne5.html> [viitattu 4.1.2008], Humanitarian & Emergency Logistics Professionals (HELP) <http://www.ciltuk.org.uk/pages/humanitarian> [viitattu 4.1.2008] ja Humanitarian Logistics (HUMLOG) <http://www.humloggroup.org/?Welcome> [viitattu 4.1.2008].

²⁵ Viita-aho Auvo & Kaski Antti: Uudenlaiset konfliktit vaativat monipuolisempaa kriisinhallintaa. Helsingin Sanomat 9.6.2007, s. 2A.

²⁶ <http://www.jfcom.mil/about/experiments/mne5.html> [viitattu 1.12.2007].

²⁷ Marks William: Multinational Experiment 5 – Logistics focus area strategy (draft). Joint Logistics Department, Deployment and Logistics Group, J9-USJFCOM, 16.2.2007, s. 1.

²⁸ Viita-aho & Kaski, s. 2A.

²⁹ Ahlquist Leif: Co-operation, command and control in UN peace-keeping operations. Swedish War College ACTA C1, Department of Operations, edition number 1, Norstedts Tryckeri AB, Tukholma 1996, s. 123-124.

³⁰ Rietjens.

³¹ Van Klinger.

³² Van Klinger, s. 35-36.

³³ Van Baarda, s. 99 – 116.

³⁴ Studer Meinrad: The ICRC and civil – military relations in armed conflict. *International Review of the Red Cross*, Vol. 83 No. 842, 2001, s. 367-391. Ks. myös IASC 2003. Sekä IASC 2004. On kuitenkin muistettava, että kaikki periaatteet eivät ole sitovia vaan suuntaa antavia.

³⁵ Archer Sarah: Civilian and military cooperation in complex humanitarian operations. *Military Review*, Vol. 83 No. 2, 2003, s. 35. Luettavissa osoitteesta <http://usacac.army.mil/cac/milreview/download/english/MarApr03/archer.pdf> [viitattu 21.12.2007].

³⁶ IASC 2003, s. 15. Ks. myös Van Baarda, s. 114.

³⁷ Studer, s. 383.

³⁸ Kenttäohjesääntö, yleinen osa. Puolustusjärjestelmän toiminnan perusteet, Ohjesääntönumero 202, Edita Prima Oy, Helsinki 2007, s. 44-45.

³⁹ Stock James: Applying theories from other disciplines to logistics. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 27 No. 9/10, 1997, s. 515, 517-518.

⁴⁰ Craighead Christopher, Hanna Joe, Gibson Brian & Meredith Jack: Research approaches in logistics. Trends and alternative future directions. *The International Journal of Logistics Management*, Vol. 18 No. 1, 2007, s. 25-27 ja 31.

⁴¹ Dunn Steven, Seaker Robert & Waller Matthew: Latent variable in business logistics research: Scale development and validation. *Journal of Business Logistics*, Vol. 15 No. 2, 1994, s. 147-148. Ks. myös Craighead et al., s. 25-27 ja 31.

⁴² Mentzer John & Kahn Kenneth: A framework of logistics research. *Journal of Business Logistics*, Vol. 16 No. 1, 1995, s. 232 ja 242-243. Ks. myös Näslund Dag: Logistics needs qualitative research – especially action research. *International journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 32 No. 5, 2002, s. 322 ja 326.

⁴³ Craighead et al., s. 37-38. Ks. myös Näslund, s. 321-323 ja 334-335.

⁴⁴ Gammelgaard Britta: Schools in logistics research? A methodological framework for analysis of the discipline. *International journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 34 No. 6, 2004, s. 479-491.

⁴⁵ Vafidis Dimitrios: Approaches for knowledge and application creation in logistics. An empirical analysis based on Finnish and Swedish doctoral dissertations published between 1994 and 2003. *Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, sarja A-3:2007*, Esa Print Tampere, Tampere 2007, s. 77. Luettavissa osoitteesta http://info.tse.fi/julkaisut/vk/Ae3_2007.pdf [viitattu 15.2.2008]. Ks. myös Näslund, s. 324. Näslund huomauttaa, että tällainen jaottelu objektivismin ja subjektivismin välillä on yksinkertaistettu näkemys.

⁴⁶ Gammelgaard Britta, s. 480-484.

⁴⁷ Vafidis, s. 77-79 ja 124-125.

⁴⁸ Gammelgaard, s. 479.

⁴⁹ Craighead et al., s. 26. Craighead et al. mukaan tulkinallisessa tutkimuksessa, joka ymmärretään myös toimijapohjaiseksi tutkimukseksi, menetelmäksi soveltuu esimerkiksi tapaus-tutkimus, toimintatutkimus ja hermeneutiikka.

⁵⁰ Gammelgaard, s. 481-482 ja 488-489. Ks. myös Vafidis, s. 78 ja 124-125.

⁵¹ Vilkkä Hanna: Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2005, s. 146. Vaikka hermeneutiikka liitetään usein fenomenologiseen lähestymistapaan, Vilkan mukaan se soveltuu myös muihin lähestymistapoihin. Ks. myös Aaltola Juhani & Valli Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2001, s. 50.

⁵² Elomaa Kimmo: Rajavartiolaitoksen logistiikka. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 1, Tutkimuksia No. 8, Hakapaino Oy, Helsinki 1998, s. 15. Osmonen Jari:

Julkisen sektorin logistiikka ja sen sääntely. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 1, Tutkimuksia No. 12, Hakapaino Oy, Helsinki 1999, s. 16 – 18.

⁵³ Vilkka, s. 148.

⁵⁴ Osmonen, s. 16 – 18.

⁵⁵ Huhtinen Aki-Mauri: Oppilasupseerit tutkijoina. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 1, Tutkimuksia No. 19, Oy Edita Ab, Helsinki 2001, s. 33-37.

⁵⁶ Pääsy Puolustusvoimien koulutusportaalin kautta www.milnet.fi tai MPKK:n kirjastoista.

⁵⁷ Nelli on kansallinen tiedonhakuportaali, joka sisältää yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojen sekä yleisten kirjastojen hankkimia elektronisia aineistoja (mm. e-lehtiä, e-kirjoja ja viitetietokantoja). Käyttöoikeus kirjaston kautta tai henkilökohtaisella tunnuksella, joka myönnetään Hankenin opiskelijoille.

⁵⁸ Kovács & Spens, s. 99 – 101.

⁵⁹ Tieteellisten julkaisujen luotettavuus on mielestäni korkealla tasolla, koska ne ovat käyneet läpi kriittisen tarkasteluprosessin ennen julkaisua.

⁶⁰ Van Klingeren, s. 37.

⁶¹ Tämän väitteen perustelen sillä, että tutkimuksessa tarkasteltujen avustujärjestöjen kotisivujen aloitussivulla oli helposti näkyvillä pikalinkki lahjoituksia varten. Lisäksi avustujärjestöt toimivat pitkälti lahjoitusten varassa.

⁶² Lista henkilöistä on saatavilla tutkijalta.

⁶³ Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula: Tutki ja kirjoita. 11. painos, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005, s. 197-198.

⁶⁴ Tähän vaikuttivat käytännönjärjestelyt ja Suomessa työskentelevät korkeatasoiset asiantuntijat.

⁶⁵ Vilkka, s. 149.

⁶⁶ Aaltola & Valli (toim.), s. 50.

⁶⁷ Runge Peter (toim.): Armed forces as humanitarian aid workers? Scope and limits of co-operation between aid organisations and armed forces in humanitarian aid. VERNØ position paper, Bonn 2003, s. 6. Luettavissa osoitteesta
<http://www.venro.org/publikationen/archiv/Position%20Paper%20Armed%20Forces%20and%20Humanitarian%20A.PDF> [viitattu 6.2.2008].

⁶⁸ Kent Randolph: International humanitarian crises: Two decades before and two decades beyond. *International Affairs*, Vol. 80 No. 5, 2004, s. 859. Ks. myös Lischer, s. 99 – 103.

⁶⁹ Osallistuin seuraaville kursseille: Geneven sopimusten koulutus puolustusvoimille Helsingissä 28-29.3.2007 ja Svenska handelshögskolanin (Hanken) järjestämä Logistics Management-kurssi Helsingissä 3.9.-19.10.2007 (8 opintopistettä). Lisäksi osallistuin Hankenin järjestämään HUMLOG seminaariin Helsingissä 14.12.2007, joka aiheena oli: Humanitarian logistics on performance measurement. Lisätietoa kurssien ja seminaarin sisällöstä ja tavoitteista on saatavilla kirjoittajalta.

⁷⁰ Gammelgaard, s. 481.

⁷¹ Vilkka, s. 150.

⁷² Aaltola & Valli (toim.), s. 50. Vastaavasti fenomenologiassa korostetaan ennakkoluulottomuutta ja esiymmärryksen tärkeyttä.

⁷³ IASC 2004, s. 4.

⁷⁴ Thomas & Kopczak, s. 2.

⁷⁵ IASC 2004, s. 5. Tässä tutkimuksessa humanitaarista toimintaa harjoittava organisaatio on synonyymi termeille avustusjärjestö, humanitaarinen järjestö ja humanitaarinen organisaatio.

⁷⁶ Van Wassenhove, s. 476.

⁷⁷ <http://cscmp.org/aboutcscmp/definitions/definitions.asp> [viitattu 17.2.2008] Supply Chain Management and Logistics Management Definitions. Tämä määritelmä on vallalla oleva käsitys logistiikasta. Logistiikan ammattilaiset, The Council of Supply Chain Management Professionals, ovat määritelleet tämän käsitteen. On huomioitava, että logistiikka on laaja käsite, ja sen voi määritellä monin eri tavoin. Sen tiivistäminen yhteen lauseeseen on hyvin vaikeaa. Haapanen kuitenkin painottaa logistiikan erilaisissa määrittelyissä sitä, että tarkastelun kohteena on sama ilmiö, mutta näkökulma on eri. Hän myös kirjoittaa, että yleinen mielipide logistiikasta on seuraava: ”Logistiikkaa ei tulisi nähdä minään erillisenä toimintona, vaan se tulisi ymmärtää ennen kaikkea ajattelutapana, osaamisalueena ja tapana toimia.” Ks. Haapanen Mikko: Yritysjohdon logistiikka. Karisto Oy, 1993, s. 52.

⁷⁸ NATO: Handbook. Public Diplomacy Division, NATO, Brysseli 2006, s. 319. Ks. myös Kenttäohjesääntö, yleinen osa, s. 44-45. Huoltopalveluun kuuluu mm. tilan hallinta, varastointi, vesitäydennys.

⁷⁹ Van Baarda, s. 103.

⁸⁰ Ensimmäinen apukysymys on: ”Mikä on asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa?”

⁸¹ Toinen apukysymys on: ”Mitkä ovat asevoimien ja humanitaaristen järjestöjen yhteistoiminnan lähtökohdat?”

⁸² Van Creveld Martin: Supplying war. Logistics from Wallenstein to Patton. Cambridge University Press, New York 1977, s. 1. Ks. myös Robeson James & Copacino William: The Logistics Handbook. The Free Press, A Division of Macmillan, New York 1994, s. 3.

⁸³ Karhunen Jouni (toim.): Logistisen ajattelun perusteet. Kopiojyvä Oy, Jyväskylä 2004, s. 11.

⁸⁴ Lappalainen Jussi: Aseet ja taistelu. Sotataidon kolme vuosituhatta. Otava, Keuruu 1989, s. 29.

⁸⁵ Karhunen, s. 11.

⁸⁶ Jomini Antoine: The Art of War. Greenhill Books, Lontoo 1992, s. 5-9.

⁸⁷ Jomini, s. 69.

⁸⁸ Jomini, s. 252–253 ja s. 257.

⁸⁹ Visuri Pekka: Turvallisuuspolitiikka ja strategia. WSOY, Juva 1997, s. 42–43.

⁹⁰ Karhunen, s. 11–12.

⁹¹ Johnson James & Wood Donald: Contemporary Logistics. 6. painos, Prentice Hall, New Jersey 1996, s. 5-6.

⁹² Pagonis William: Moving Mountains. Lessons in Leadership and Logistics from the Gulf War. Harvard Business School Press, Boston 1992, s. 1-2.

⁹³ Shapiro Roy & Heskett James: Logistics Strategy. Cases and Concepts. West Publishing Company, Minnesota 1985, s. 8-9. Ks. myös Haapanen, s. 31.

⁹⁴ Haapanen, s. 33–35.

⁹⁵ Osmonen, s. 25. Erään jaksottelutavan mukaan logistiikan kehityksessä on ollut kolme vaihetta. Tämän mukaan esilogistinen vaihe kesti 1950-luvulle asti, logistinen vaihe ajoittui 1950–1970-luvuille ja uuslogistinen vaihe alkoi 1970-luvulla jatkuen yhä. Tämä jaottelutapa on mielestäni jälkeennjäännyt ja tarvitsee tarkennusta etenkin lähestyttäessä 2000-lukua.

⁹⁶ Haapanen, s. 36. Ks. myös Johnson & Wood, s. 6.

⁹⁷ Imppola Jorma: Logistiikan peruskurssi. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Vaasa 1998. Luettavissa osoitteesta <http://www.tritonia.fi/vanha/ov/logi/> [viitattu 23.10.2007].

⁹⁸ Lehmusvaara Antti: Logistiikan perusteita. Tuotantotalouden osasto, Lappeenranta 1994, s. 2.

⁹⁹ Imppola.

¹⁰⁰ Bowersox Donald, Closs David & Helferich Omar: Logistical management. A Systems Integration of Physical Distribution, Manufacturing Support and Materials Procurement. Macmillan Publishing Company, New York 1986, s. 5-6.

¹⁰¹ Johnson & Wood, s. 6. Ks. myös Bowersox et al., s. 6.

¹⁰² Lehmusvaara, s. 2.

¹⁰³ Imppola.

¹⁰⁴ Hutchinson Norman: An Integrated Approach to Logistics Management. Prentice Hall, New Jersey 1987, s. 7. Ks. myös: Johnson & Wood, s. 6. Sekä Bowersox et al., s. 11.

¹⁰⁵ Lehmusvaara, s. 3.

¹⁰⁶ Ballou Ronald: The evolution and future of logistics and supply chain management. European Business Review, Vol. 19 No 4, 2007, s. 337-339.

¹⁰⁷ Lehmusvaara, s. 3-4.

¹⁰⁸ Ballou Ronald: The evolution and future of logistics and supply chain management. European Business Review, Vol. 19 No. 4, 2007, s. 338-339. Toimitusketjun hallinta on käänös englanninkielisestä termistä supply chain management.

¹⁰⁹ <http://cscmp.org/aboutcscmp/definitions/definitions.asp> [viitattu 17.2.2008].

¹¹⁰ Thomas & Kopczak, s. 3. Ks. myös Kovács & Spens, s. 100 ja 107-108.

¹¹¹ Magrath John, Bray Ian & Scriven Kim: Climate alarm. Disasters increase as climate change bites. Oxfam Breafing Paper, Oxfam International, November 2007, s. 6, 11. Luetta-
vissa osoitteesta
[http://www.oxfam.org.uk/resources/policy/climate_change/downloads/bp108_weather_alert.p](http://www.oxfam.org.uk/resources/policy/climate_change/downloads/bp108_weather_alert.pdf)
df [viitattu 26.11.2007]

¹¹² Magrath John, Bray Ian & Scriven Kim: Climate alarm. Disasters increase as climate change bites. Oxfam Breafing Paper, Oxfam International, November 2007, s. 7. Luettavissa osoitteesta

http://www.oxfam.org.uk/resources/policy/climate_change/downloads/bp108_weather_alert.pdf [viitattu 26.11.2007]

¹¹³ http://www.em-dat.net/disasters/Visualisation/emdat_display_list.php [viitattu 27.11.2007] EM-DAT Emergency Disasters Data Base. Ks. myös <http://www.em-dat.net/criteria.htm> [viitattu 27.11.2007] EM-DAT Criteria & Definition. EM-DAT luokittelee katastrofiksi tapahtuman, jossa jokin seuraavista kriteereistä täyttyy: kuolee yli 10 ihmistä, se vaikuttaa yli 100 ihmiseen, julistetaan hätätila tai pyydetään kansainvälistä apua.

¹¹⁴ Whybark Clay: Issues in managing disaster relief inventories. *International Journal of Production Economics*, Vol. 108 No. 1-2, 2007, s. 228.

¹¹⁵ Heyse Liesbet: Beyond the age of humanitarianism: Past trends and future challenges. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, Vol. 11 No. 4, 2003, s. 178-180.

¹¹⁶ Heyse, s. 178-179.

¹¹⁷ Heyse, s. 179-180.

¹¹⁸ Perry, s. 410.

¹¹⁹ Archer, s. 32.

¹²⁰ Kurko Mikko: Operaatiota tukevaa vai humanitaarista toimintaa? Suomalainen CIMIC toiminta Afganistanissa. *Sotilasaikakausilehti*, Vol. 82 No. 860, 2007, s. 53.

¹²¹ Peltoniemi Rainer, majuri, osastoesiupseeri, Itä-Suomen Sotilasläänin Esikunta. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta. 26.2.2008. Ääninauha tekijän hallussa. Osa ”avustusjärestöistä” saattaa olla esimerkiksi vieraan valtion tiedusteluosia. Lisäksi jotkut järjestöt hakevat vain julkisuutta katastrofeissa, jotka kiinnostavat suurta yleisöä. Kameroiden poistuttua myös nämä järjestöt poistuvat katastrofialueelta.

¹²² Van Baarda, s. 102.

¹²³ Heyse, s. 178. Ks. myös Kent, s. 861.

¹²⁴ Kovács & Spens, s. 99.

¹²⁵ Thomas & Kopczak, s. 1.

¹²⁶ Thomas & Kopczak, s. 1.

¹²⁷ Harris Andrew & Dombrowski Peter: Military collaboration with humanitarian organizations in complex emergencies. *Global Governance*, Vol. 8 No. 2, 2002, s. 157.

¹²⁸ Harris, s. 11.

¹²⁹ Barry & Jefferys, s. 8-9.

¹³⁰ Lischer, s. 105-107.

¹³¹ Harris, s. 11.

¹³² Liesinen.

¹³³ Onnettomuustutkintakeskus, Tutkintaselostus A 2/2004 Y: Aasian luonnonkatastrofi 26.12.2006. Multiprint, Helsinki 2005, s. III. Luettavissa osoitteesta http://www.onnettomuustutkinta.fi/uploads/h4d3gv5v_1.pdf [viitattu 12.2.2007].

¹³⁴ Onnettomuustutkintakeskus, s. IV ja s. 67.

¹³⁵ Korhonen Senja & Sumuvuori Johanna: *Konflikteista kehitykseen*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005, s. 10. Luettavissa osoitteesta http://www.siviilikriisinhallinta.org/konflikteista_kehitykseen.pdf [viitattu 2.7.2007].

¹³⁶ Kelly, s. 23.

¹³⁷ Weiss Thomas & Collins Cindy: Humanitarian Challenges & Intervention. Westview Press, 2. painos, Colorado 2000, s. 1-2.

¹³⁸ Kelly, s. 23.

¹³⁹ Van Wassenhove, s. 476. Ks. myös Heaslip Graham, Mangan John & Lalwani Chandra: Integrating military and non governmental organization (NGO) objectives in the humanitarian supply chain: A proposed framework. s. 1. Sekä Shaluf Ibrahim: An overview on disasters. Disaster Prevention and Management, Vol. 16 No. 5, 2007, s. 680 – 703.

¹⁴⁰ Van Wassenhove, s. 476.

¹⁴¹ Heaslip et al., s. 1.

¹⁴² Shaluf, s. 680-703.

¹⁴³ Van Wassenhove, s. 476.

¹⁴⁴ Lee & Zbinden, s. 34-35. Ks. myös Pettit & Beresford, s. 316-317. Sekä Perry, s. 416.

¹⁴⁵ Pettit & Beresford, s. 316.

¹⁴⁶ Kovács & Spens, s. 101.

¹⁴⁷ Whybark, s. 229.

¹⁴⁸ Kelly, s. 23.

¹⁴⁹ Kovács & Spens, s. 101-103.

¹⁵⁰ Van Wassenhove, s. 480.

¹⁵¹ Kovács & Spens, s. 103.

¹⁵² Kovács & Spens, s. 104-105.

¹⁵³ Arminas David: Supply lessons of tsunami aid. *Supply Management*, Vol. 10 No. 2, 2005, s. 14.

¹⁵⁴ Kovács & Spens, s. 105.

¹⁵⁵ Kovács & Spens, s. 105.

¹⁵⁶ Kaatrud David, Samii Ramina & Van Wassenhove Luk: UN Joint Logistics Centre: a coordinated response to common humanitarian logistics concerns. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 11.

¹⁵⁷ Van Wassenhove, s. 480.

¹⁵⁸ Levans Michael: Shippers learn tough lessons from Hurricane Katrina. *Logistics Management*, Vol. 44 No. 10, 2005, s. 18-19.

¹⁵⁹ Gustavsson Lars: Humanitarian logistics: context and challenges. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 7.

¹⁶⁰ Kovács & Spens, s. 105-106.

¹⁶¹ Tatham Peter & Kovács Gyöngyi: An initial investigation into the application of military sea-basing concept to the provision of immediate relief in a rapid onset disaster. POMS 18th Annual Conference Dallas, Texas, U.S.A., May 4 to May 7 2007, s. 5-6.

¹⁶² Asian Development Bank: Disaster and emergency assistance policy. R-paper, 2004, s. 22. Saatavilla osoitteesta
http://www.adb.org/Documents/Policies/Disaster_Emergency/disaster_emergency.pdf [viitattu 1.11.2007].

¹⁶³ Van Wassenhove, s. 480-481. Lievennyksellä Van Wassenhove tarkoittaa esimerkiksi suojavallien rakentamista tulvia varten tai maanjäristyksien kestävien rakennusten rakentamista.

¹⁶⁴ Whybark, s. 229.

¹⁶⁵ Van Wassenhove, s. 475.

¹⁶⁶ Long Douglas & Wood Donald: The logistics of famine relief. *Journal of Business Logistics*, Vol. 16 No. 1, 1995, s. 213-214.

¹⁶⁷ Kovács & Spens, s. 100.

¹⁶⁸ Thomas & Kopczak, s. 3. Ks. myös Kovács & Spens, s. 100 ja 107-108.

¹⁶⁹ Stremlau John: People in Peril. Human Rights, Humanitarian Action, and Preventing Deadly Conflict. The Report to the Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, Carnegie Corporation, New York 1998, s. 31. Ks. myös Byman et al., s. 30 – 31.

¹⁷⁰ Stremlau, s. 31.

¹⁷¹ Runge (toim.), s. 3.

¹⁷² Barry & Jefferys, s. 9.

¹⁷³ Runge (toim.), s. 3 ja 18.

¹⁷⁴ Whybark, s. 231.

¹⁷⁵ Minear Larry & Weiss Thomas: Humanitarian Action in Times of War. Lynne Rienner Publishers Inc., Colorado 1993, s. 71-72.

¹⁷⁶ Murray Sarah: How to deliver on the promises: supply chain logistics: humanitarian agencies are learning lessons from business in bringing essential supplies to regions hit by the tsunami. *Financial Times*, 1. edition, Lontoo 7.1.2007, s. 9.

¹⁷⁷ Minear & Weiss, s. 71-72.

¹⁷⁸ Long & Wood, s. 220.

¹⁷⁹ http://www.engr.washington.edu/edge/fritz_enhanced/fritz_files/Default.htm [viitattu 2.10.2007], Humanitarian Logistics.

¹⁸⁰ Kovács & Spens, s. 101 ja 107.

¹⁸¹ Weeks Michael: Organizing for disaster: lessons from the military. Business Horizons, Vol. 50 No. 6, 2007, s. 487.

¹⁸² Minear & Weiss, s. 35.

¹⁸³ Peltoniemi. Hänen mukaan esimerkiksi Afganistanin suurin ongelma on huumekauppa. Tämä tulee ratkaista, koska sillä on suuri merkitys koko alueen vakauttamisen kannalta.

¹⁸⁴ Thomas & Kopczak, s. 13.

¹⁸⁵ Kent, s. 867.

¹⁸⁶ Heyse, s. 180-181.

¹⁸⁷ Haaranen Anne, kansainvälisen ohjelmatoiminnan johtaja, Pelastakaa Lapset. Asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa, 9.10.2007. Muistiinpanot tekijän hallussa.

¹⁸⁸ Heyse, s. 181-183.

¹⁸⁹ Van Wassenhove, s. 477.

¹⁹⁰ Weeks, s. 488.

¹⁹¹ Oloruntoba Richard & Gray Richard: Humanitarian aid: an agile supply chain? Supply Chain Management: An International Journal, Vol. 11 No. 2, 2006, s. 118.

¹⁹² Oloruntoba & Gray, s. 118.

¹⁹³ Perry, s. 422-424.

¹⁹⁴ Kovács & Spens, s. 110.

¹⁹⁵ Haaranen.

¹⁹⁶ Long & Wood, s. 219.

¹⁹⁷ Junnila Kirsi, logistics officer, WFP:n päämaja, Rooma. WFP:n yhteistoiminta asevoimien kanssa, 27.2.2008. Vastaukset tekijän hallussa.

¹⁹⁸ Kovács & Spens, s. 110-111. Ks. myös Thomas & Kopczak, s. 7-13.

¹⁹⁹ Trim Peter: Disaster management and the role of the intelligence and security services. Disaster Prevention and Management, Vol. 12 No. 1, 2003, s. 7.

²⁰⁰ Kent, s. 856. Tämä voi olla yksi syy siihen miksi Euroopan valtiot kehittävät kriisinhallintaa.

²⁰¹ Annan Kofi: Aseellisten konfliktien estäminen. Pääsihteerin raportti. Yhdistyneet kansakunnat, Hakapaino Oy, Helsinki 2002, s. 13.

²⁰² Brown Michael & Rosecrance Richard (toim.): The Costs of Conflict. Prevention and Cure in the Global Arena. Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, Rowman Littlefield Publishers, New York 1999, s. 224-225. Luettavissa osoitteesta <http://wwics.si.edu/subsites/ccpdc/pubs/costs/cosfr.htm> [viitattu 9.4.2007].

²⁰³ Rietjens Sebastiaan, Voordijk Hans & De Boer Sirp: Co-ordinating humanitarian operations in peace support missions. Disaster Prevention and Management, Vol. 16 No. 1, 2007, s. 60.

²⁰⁴ Archer, s. 33.

²⁰⁵ Samat asiat vaikuttavat myös humanitaariseen avustustoimintaan, kuten tuli aiemmin esille.

²⁰⁶ Ryter, s. 21-23.

²⁰⁷ Ryter, s. 45-46.

²⁰⁸ Kerttunen et al., s. 18. Ks. myös Mölling Christian: NATO and EU rapid response: contradictory or complementary? CSS Analyses in security policy, Centre for Security Studies (CSS), ETH Zurich, Vol. 2 No. 22, 2007, s. 2. Luettavissa osoitteesta <http://se2.isn.ch/serviceengine/FileContent?serviceID=EINIRAS&fileid=851DAA91-EF55-A908-E1FE-0C1041B4561D&lng=en> [viitattu 4.3.2008].

²⁰⁹ Ryter, s. 30-31.

²¹⁰ Runge (toim.), s. 7-8.

²¹¹ Puolustusministeriön muistio, s. 2.

²¹² Möller, s. 3.

²¹³ Quille Gerrard: The EU Battlegroups. Policy Department, Directorate-general for external policies of the Union directorate B, 12.9.2006, s. 5, 7.

²¹⁴ European Union Military Committee: Logistics annex to the EU Battlegroups concept. Council of the European Union, Military Staff, Brysseli 27.10.2005, s. 2-3.

²¹⁵ Military Capability Commitment Conference, s. 3.

²¹⁶ Puolustusministeriön muistio, s. 2.

²¹⁷ European Union: Treaty of Lisbon. Amending the treaty on European Union and the treaty establishing the European community. Official Journal of the European Union, Vol. 50 No C 306, 2007, s. 35, artikla 28b. Luettavissa osoitteesta http://bookshop.europa.eu/eubookshop/FileCache/PUBPDF/FXAC07306ENC/FXAC07306ENC_002.pdf [viitattu 29.2.2008]. Ks. myös Dufberg Gustaf, everstiluutnantti, Ruotsin puolustusvoimat, ACOS J9 (CIMIC) FHQ Pohjoismaisen taisteluosasto. Pohjoismaisen taisteluosasto.

ton yhteistoiminta humanitaaristen organisaatioiden kanssa. 13.10.2007. Vastaukset tekijän hallussa.

²¹⁸ Quille, s. 5.

²¹⁹ European Union Military Committee, s. 3.

²²⁰ IASC 2004, s. 15.

²²¹ Dufberg.

²²² European Union Council Secretariat: EU Battlegroups. Factsheet, helmikuu 2007, s. 2.

Luettavissa internetistä

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Battlegroups_February_07-factsheet.pdf
[viitattu 8.11.2007].

²²³ Quille, s. 9.

²²⁴ Kerttunen et al., s. 36. Dufberg ei mainitse tätä toteutusvaihtoehtoa.

²²⁵ Kerttunen et al., s. 35-36.

²²⁶ Dufberg.

²²⁷ <http://www2.mil.se/sv/Forsvarsmakten/Organisation/Forband-i-beredskap/Nordic-Battlegroup/> [viitattu 1.12.2007] Nordic Battlegroup. Norja ei ole EU:n jäsen mutta osallistuu silti EU:n taisteluosastoihin.

²²⁸ Military Capability Commitment Conference, s. 9. Ks. myös Puolustusministeriön muistio, s. 3.

²²⁹ Puolustusministeriö: Raskaan ilmakuljetuskyvyn tarve ja hankintamahdollisuudet Suomessa. Työryhmän loppuraportti, Kirjapaino Kieli Oy, Helsinki 2006, s. 20. Luettavissa osoitteesta <http://www.defmin.fi/files/865/PLM-Rasku-nettijulkaisu.pdf> [viitattu 4.3.2008]. SALIS-sopimuksessa on mukana 17 maata.

²³⁰ Puolustusministeriö, s. 21-26. SALIS-järjestelyillä ei kyetä vastaamaan humanitaariseen avustus- ja evakuointitehtäviin, koska käytettävät koneet eivät sovellu henkilöstökuljetuksiin ja lääkintähuollon tarpeisiin.

²³¹ Pohjoismainen taisteluosasto: Pohjoismaisen taisteluosaston kokoonpano, 30.8.2007, power point esitys. Esitys tekijän hallussa.

²³² Pohjoismainen taisteluosasto.

²³³ Konttinen Juha, kapteeni, Suomen kansallisen huoltoelimen johtaja Pohjoismaisessa taisteluosastossa, Porin Prikaati. Pohjoismaisen taisteluosaston logistiikkajärjestelmä. 21.9.2007. Muistiinpanot tekijän hallussa.

²³⁴ Quille, s. 8.

²³⁵ European Union Military Committee: Logistics support concept for EU-led military crisis management operations (revision 1). Brysseli 16.12.2004, s. 25.

²³⁶ European Union Military Committee, s. 6.

²³⁷ Konttinen. Ks. myös Pohjoismainen taisteluosasto.

²³⁸ Konttinen. Ks. myös Pohjoismainen taisteluosasto.

²³⁹ Lampinen Petteri, majuri, osastoesiupseeri, strategisen ja operatiivisen suunnittelun sektori, suunnitteluosasto, Maavoimien Esikunta. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta, 4.2.2008. Muistiinpanot tekijän hallussa.

²⁴⁰ Dufberg. Hänen mukaan humanitaarisen toiminnan koulutus ei ole ollut painopistealueena.

²⁴¹ Minear & Weiss, s. 15.

²⁴² Kovács & Spens, s. 106.

²⁴³ Rietjens et al., s. 60. Ks. myös Runge (toim.), s. 3.

²⁴⁴ Long & Wood, s. 216. Ks. myös Archer, s. 32.

²⁴⁵ Ebersole Jon: Mohonk criteria for humanitarian assistance in complex emergencies. Disaster Prevention and Management, Vol. 4 No. 3, 1995, s. 16. Ks. myös IASC 2004, s. 8.

²⁴⁶ Rietjens et al., s. 60.

²⁴⁷ Ebersole, s. 17.

²⁴⁸ Björnberg Arne: YK-käsikirja. Weilin + Göös Kirjapaino, Helsinki 1971, s. 24.

²⁴⁹ <http://www.un.org/aboutun/charter/> [viitattu 9.4.2007] Charter of the United Nations, IV luku 9.-22. artikla. Ks. myös United Nations: Basic facts about the United Nations. United Nations Publication, New York 1989, s. 4-7.

²⁵⁰ <http://www.un.org/aboutun/charter/> [viitattu 9.4.2007] Charter of the United Nations, V luku 24. artikla.

²⁵¹ <http://www.un.org/aboutun/charter/> [viitattu 9.4.2007] Charter of the United Nations, V luku, 23., 27. ja 41.-43. artikla. Ks. myös United Nations 1989, s. 7-10. Sekä Lindblom Anni-ka: Pieni maailmankirja, YK:n toimintaa ja tavoitteita. Suomen YK-liitto, 1995. Painos loppu, luettavissa osoitteesta <http://www.ykliitto.fi/yktieto/YK-j4.htm> [viitattu 7.4.2007].

²⁵² Björnberg, s. 29.

²⁵³ United Nations 1989, s. 14-15. Ks. myös <http://www.un.org/aboutun/charter/> [viitattu 9.4.2007] Charter of the United Nations, XV luku 97. artikla.

²⁵⁴ Vass Teemu (toim.): YK-opas. Mihin YK:ta tarvitaan? Suomen YK-liitto, Sälökarin Kirjapaino Oy, Helsinki 2007, s. 87 ja 122. Luettavissa osoitteesta http://www.ykliitto.fi/aineisto/YKopas_net_kannet.pdf [viitattu 30.10.2007].

²⁵⁵ <http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/BasicFacts/tabid/1079/Default.aspx> [viitattu 11.11.2007] Quick facts about OCHA.

²⁵⁶ Heyse, s. 179-180. Ks. myös Perry, s. 410.

²⁵⁷ Vanonen.

²⁵⁸ IASC: United Nations (UN) humanitarian civil-military coordination (CMCoord) concept. Endorse by the Inter-Agency Standing Committee Working Group, 60th meeting on Rome, 22 March 2005, s. 2-5.

²⁵⁹ <http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/BasicFacts/tabid/1079/Default.aspx> [viitattu 11.11.2007].

²⁶⁰

<http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/Organigramme/EmergencyServicesBranchESB/tabid/1219/Default.aspx> [viitattu 27.11.2007] Emergency Services Branch.

²⁶¹ IASC 2004, s. 11. Ks, myös United Nations: Guidelines on the use of foreign military and civil defence assets in disaster relief – ”Oslo Guidelines”. Revision 1.1, November 2007, s. 13. Luettavissa osoitteesta

<http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/Organigramme/EmergencyServicesBranchESB/CivilMilitaryCoordinationSection/PolicyGuidanceandPublications/tabid/1403/Default.aspx> [viitattu 28.2.2008].

²⁶²

<http://ochaonline3.un.org/AboutOCHA/Organigramme/EmergencyServicesBranchESB/LogisticsSupportUnitLSU/EmergencyReliefStocks/tabid/1416/Default.aspx> [viitattu 27.11.2007] OCHA:n valmiusvarastot.

²⁶³ <http://www.wfp.fi/Files/default.asp?/OpenFileRepository/finland/PDF/FF2006FI2007.pdf> [viitattu 27.11.2007] WFP:n faktoja ja lukuja 2006.

²⁶⁴ <http://www.wfp.fi/?NodeID=2> [viitattu 27.11.2007] Yleistä WFP:stä.

²⁶⁵ Lodge Robin: Armeijoista on apua katastrofeissa. Helsingin Sanomat, vieraskynä, 5.12.2005, s. 2A.

²⁶⁶ <http://www.wfp.fi/?NodeID=2> [viitattu 27.11.2007].

²⁶⁷

http://www.wfp.org/operations/introduction/emergencies_operations.asp?section=5&sub_section=1 [viitattu 27.11.2007] Nopea toiminta.

²⁶⁸ Scott-Bowden, s. 17 – 19. Ks. myös <http://www.wfp.fi/?NodeID=2> [viitattu 27.11.2007].

²⁶⁹

http://www.wfp.org/operations/introduction/emergencies_operations.asp?section=5&sub_section=1 [viitattu 27.11.2007].

²⁷⁰ Junnila.

²⁷¹ Scott-Bowden, s. 17.

²⁷²

http://www.wfp.org/operations/logistics/contingency_planning.asp?section=5&sub_section=2 [viitattu 27.11.2007] Logistiikka.

²⁷³ Junnila.

²⁷⁴ Minear & Weiss, s. 11.

²⁷⁵ International Committee of the Red Cross 2003, s. 7.

²⁷⁶ International Committee of the Red Cross 2003, s. 8.

²⁷⁷ International Committee of the Red Cross 2003, s. 8 ja 12.

²⁷⁸ International Committee of the Red Cross: Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949, artikla 143. Luettavissa osoitteesta <http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/380?OpenDocument> [viitattu 29.2.2008].

²⁷⁹ International Committee of the Red Cross 2003, s 9-10.

²⁸⁰ Minear & Weiss, s. 11.

²⁸¹ Chomilier Bernard, Samii Ramina & Van Wassenhove Luk: UN Joint Logistics Centre: a coordinated response to common humanitarian logistics concerns. Forced Migration Review, Vol. 18, 2003, s. 16. IFRC:llä on vastaava toimintatapamalli kuin ICRC:llä.

²⁸² International Committee of the Red Cross 2003, s. 16-17.

²⁸³ Puolustusministeriö, s. 17.

²⁸⁴ Löövi Kalle: Punaisen Ristin toiminta aseellisissa selkkauksissa. Luento, Geneven sopimusten koulutus puolustusvoimille 28-29.3.2007. Löövi Kalle on Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen avun päällikkö. Muistiinpanot tekijän hallussa.

²⁸⁵ Samaan aikaan tapahtui öljykriisi sekä yritysmaailmassa tuotettiin paljon logistiikkaa palvelevia teknologisia ratkaisuja. Myös logistiikkastrategioita alettiin tuoda esille 1970-luvulla.

²⁸⁶ International Committee of the Red Cross 2003, s. 24 ja 34-35.

²⁸⁷ International Committee of the Red Cross 2003, s. 25.

²⁸⁸ International Committee of the Red Cross 2003, s. 18.

²⁸⁹ http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/mission_vision/index.html [viitattu 28.11.2007] Visio ja missio.

²⁹⁰ http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/history.html [viitattu 28.11.2007] Pelastakaa Lapset historiaa.

²⁹¹ <http://www.pelastakaalapset.fi/index.php?id=93> [viitattu 29.11.2007] Kansainvälinen Pelastakaa Lapset.

²⁹² Haaranen.

²⁹³ http://www.savethechildren.net/alliance/what_we_do/emergencies/index.html [viitattu 29.11.2007] Välitön reagointi. Ks. myös Save the Children: Annual report 2006, opening doors. Digital Brookdale, 2007, s. 20. Luettavissa osoitteesta http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/mission_vision/index.html [viitattu 2.12.2007].

²⁹⁴ IASC 2004, s. 3.

²⁹⁵ Harris, s. 11-12.

²⁹⁶ Bjerre, s. 4.

²⁹⁷ Studer, s. 379. Tätä on kutsuttu CNN tekijäksi.

²⁹⁸ Lischer, s. 100 – 101.

²⁹⁹ Studer, s. 369-370.

³⁰⁰ Barry & Jefferys, s. 7.

³⁰¹ Kent, s. 861-862. Teoriassa kilpailun pitäisi tehostaa katastrofin reagointivaihetta mutta Kentin mukaan näin ei ole käynyt, koska lahjoittajien motiivit eivät aina noudata humanitaarisia tarpeita.

³⁰² SCHR: Humanitarian – military relations in the provision of humanitarian assistance. Position Paper, 2004, s. 4. Luettavissa osoitteesta <http://act-intl.org/resources/manual/SCHRpositionpaper.doc> [viitattu 20.12.2007]. Ks. myös Archer, s. 38.

³⁰³ Kurko, s. 55.

³⁰⁴ Pettit & Beresford, s. 318.

³⁰⁵ International Committee of the Red Cross 1949, artikla 55.

³⁰⁶ Meharg Sarah (toim.): Helping hands and loaded arms: navigating the military and humanitarian space. The Canadian Peacekeeping Press, Clementsport 2007, s. 26-27 ja 29.

³⁰⁷ Meharg (toim.), s. 51.

³⁰⁸ Ebersole, s. 14. Ks. myös Kelly, s. 22.

³⁰⁹ Vanonen.

³¹⁰ Lampinen

³¹¹ Wieloch Rupert: The humanitarian use of the military. Forced Migration Review, Vol. 18, 2003.

³¹² Liesinen. Liesisen mukaan Suomessa käyty keskustelu heijastuu kansainvälisestä keskustelusta. Suomessa asioista keskusteltaessa on otettava huomioon suomalaisten joukkojen erityispiirteet. Näihin liittyvät suuri reserviläisten osuus ja osaaminen eri hallinnonalojen ja viranomaisten välisessä yhteistoiminnassa.

³¹³ Vanonen.

³¹⁴ Kurko, s. 52-55.

³¹⁵ Ebersole, s. 17.

³¹⁶ Peltoniemi.

³¹⁷ IASC 2004, s. 14.

³¹⁸ Rietjens Sebastiaan et al., s. 60-61. Ks. myös Abiew Francis: NGO-military relations in peace operations. *International Peacekeeping*, Vol. 10 No. 1, 2003, s. 27.

³¹⁹ Zandee Dick: Civil-military interaction in peace operations. *NATO Review*, Vol. 47 No. 1, 1999, s. 11-15. Luettavissa osoitteesta: <http://www.nato.int/docu/review/1999/9901-03.htm#FN7> [viitattu 3.11.2007].

³²⁰ Rietjens et al., s. 61.

³²¹ Pugh Michael: Civil-military relations in Kosovo Crisis: An emerging hegemony? *Security Dialogue*, Vol. 31 No. 2, 2000, s. 230. Ks. myös Rietjens et al., s. 61.

³²² Vanonen. Ks. myös IASC 2004, s. 15.

³²³ Barry & Jefferys, s. 13.

³²⁴ Long & Wood, s. 221.

³²⁵ Kelly, s. 23-24. Ks. myös Liesinen.

³²⁶ Byman et al., s. 27 – 29.

³²⁷ Byman et al., s., s. 28.

³²⁸ Long & Wood, s. 223-225.

³²⁹ Vanonen.

³³⁰ Long & Wood, s. 223.

³³¹ Lischer, s. 99, 104.

³³² Barry & Jefferys, s. 14.

³³³ Runge (toim.), s. 13.

³³⁴ Pettit & Beresford, s. 319.

³³⁵ Barry & Jefferys, s. 13.

³³⁶ Barry & Jefferys, s. 13.

³³⁷ Hubner Maria & Ditzler Thomas: Humanitarian military medical mission in a postconflict environment: lessons from Cambodia. Public Health, Vol. 118 No. 6, 2004, s. 425.

³³⁸ Harris & Dombrowski, s. 169.

³³⁹ Pettit & Beresford, s. 320.

³⁴⁰ Barry & Jefferys, s. 13.

³⁴¹ Vanonen.

³⁴² Runge (toim.), s. 16.

³⁴³ Kovács & Spens, s. 107.

³⁴⁴ Vanonen.

³⁴⁵ Dufberg.

³⁴⁶ Vanonen.

³⁴⁷ Liesinen. Hän muistuttaa, että esimerkiksi suomalaiset rauhanturvajoukot koostuvat pääsääntöisesti reserviläisistä, joilla on vahva ammattiosaaminen siviilissä.

³⁴⁸ Pettit & Beresford, s. 319.

³⁴⁹ Kelly, s. 24.

³⁵⁰ Kelly, s. 28.

³⁵¹ Liesinen.. Ks. myös Lampinen.

³⁵² Studer, s. 375.

³⁵³ Rietjens et al., s. 61.

³⁵⁴ Kent, s. 859. Ks. myös Lischer, s. 99 – 103.

³⁵⁵ Archer, s. 38. Ks. myös Lischer, s. 107.

³⁵⁶ Studer, s. 375.

³⁵⁷ Long & Wood, s. 222.

³⁵⁸ Harris, s. 11.

³⁵⁹ Barry & Jefferys, s. 4-5. Ks. myös IASC 2004, s. 3.

³⁶⁰ Harris, s. 14.

³⁶¹ Lilly Damian: The peacebuilding dimension of civil-military relations in complex emergencies. A briefing paper, International Alert, Development and Peacebuilding Programme, Global Issues Department, 2002, s. 12. Luettavissa osoitteesta [http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5E3F49/\\$FILE/ia-cimic-sep02.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5E3F49/$FILE/ia-cimic-sep02.pdf?OpenElement) [viitattu 7.2.2008].

³⁶² WFP: WFP hails France for safely escorting first relief food ships to Somalia. WFP News Release, 19.12.2007. <http://www.wfp.org/english/?ModuleID=137&Key=2693> [viitattu 6.2.2008]. Ks. myös WFP: WFP welcomes France offer to protect ships from Somali pirates. WFP News Release, 26.9.2007. <http://www.wfp.org/english/?ModuleID=137&Key=2655> [viitattu 6.2.2008].

³⁶³ Vanonen.

³⁶⁴ Heaslip et al., s. 2.

³⁶⁵ IASC 2004, s. 10. Ks. myös United Nations 2007, s. 10-11.

³⁶⁶ IASC 2003, kohta 10.

³⁶⁷ NATO 2003, kohta 102.

³⁶⁸ Rehse, s. 40. Ks. myös Studer, s. 378 – 379.

³⁶⁹ Peltoniemi. Peltoniemen mukaan joidenkin asevoimien ja avustusjärjestöjen kohdalla intressinä on vain oman julkisuuskuvan kohentaminen kokonaisvaltaisen kehittämisen kustannuksella.

³⁷⁰ Lampinen.

³⁷¹ Vanonen.

³⁷² Junnila.

³⁷³ Runge (toim.), s. 18.

³⁷⁴ Rietjens et al., s. 61.

³⁷⁵ Van Baarda, s. 109. Vaikka tämä yhteistoiminnan jaottelu on tehty humanitaaristen organisaatioiden väliseen yhteistoimintaan, sopii se myös yhteistoimintaan asevoimien kanssa.

³⁷⁶ Lodge, s. 2A.

³⁷⁷ IASC 2004, s. 7. Ks. myös SCHR, s. 3. Sekä Vanonen.

³⁷⁸ IASC 2003, s. 15. Ks. myös Van Baarda, s. 114.

³⁷⁹ Barry & Jefferys, s. 5 ja 16. Ks. myös Ahlquist, s. 92.

³⁸⁰ Vanonen.

³⁸¹ Kerttunen et al., s. 71. Ks. myös IASC 2004, s. 11.

³⁸² Dufberg.

³⁸³ Dufberg.

³⁸⁴ Williams Michael: Civil-military relations and peacekeeping. The International Institute for Strategic Studies, Oxford University Press, New York 1998, s. 35. Ks. myös Peltoniemi.

³⁸⁵ Ahlquist Leif (toim.): Co-operation, command and control in UN peace support operations. A case study on Haiti from the National Defence College. Swedish National Defence College ACTA C2, Department of Operations, Norstedts Tryckeri AB, Tukholma 1998, s. 151.

³⁸⁶ IASC 2003, s. 8-9. Ks. myös IASC 2004, s. 13.

³⁸⁷ Junnila. Junnila mainitsee esimerkkeinä Pakistanin maanjäristyksen, tsunamin tapaninpäivänä 2004, Afganistanin ja Etelä-Afrikan tulvat. Näissä tapauksissa WFP koordinoi asevoimien resursseja lähinnä pelastustehtävissä.

³⁸⁸ World Food Programme: Emerging issues relevant to WFP. Policy issues, Agenda item 4, Executive Board Annual Session, Rooma 22-26 May 2000, s. 3-4. Luettavissa osoitteesta http://www.wfp.org/policies/Introduction/background/index.asp?section=6&sub_section=1# [viitattu 27.12.2007].

³⁸⁹ <http://www.wfp.org/english/?ModuleID=137&Key=1959> [viitattu 1.12.2007] Uutiset.

³⁹⁰ Lodge, s. 2A.

³⁹¹ Weeks, s. 481.

³⁹² Lodge, s. 2A.

³⁹³ Lodge, s. 2A.

³⁹⁴ Löövi.

³⁹⁵ Ku Charlotta & Brun Joaquín: Neutrality and the ICRC contribution to contemporary humanitarian operations. *International Peacekeeping*, Vol. 10 No. 1, 2003, 62-63. Tässä yhteydessä ICRC käyttää kaavaa: puolueettomuus=luottamuksellisuus =luottamus=kulkuoikeus.

³⁹⁶ Leino Jari: Keeping humanitarian organisations from the line of fire. *OSCE Review – European Security*, Vol. 14 No. 4, 2006, s. 15.

³⁹⁷ Leino, s. 15.

³⁹⁸ Ku & Brun, s. 61.

³⁹⁹ Studer, s. 381. Studer huomauttaa: asevoimat mainitsevat toisinaan, että jokainen upseeri on ensisijaisesti tiedustelu-upseeri.

⁴⁰⁰ Studer, s. 381-382. Tässä kohtaa Studer huomauttaa, että turvallisuusjoukkoja ei pidä verrata rauhanturvaajiin.

⁴⁰¹ Save the Children.

⁴⁰² Save the Children Sweden: Training peacekeepers and military forces in child rights and protection. 2007, s. 4-7. Luettavissa osoitteesta <http://www.rb.se/NR/rdonlyres/6D4CD780-ADF5-4AC9-82DC-CA0DF8BD73C5/0/Trainingpeacekeepersandmilitaryforces.pdf> [viitattu 2.12.2007].

⁴⁰³ Haaranen.

⁴⁰⁴ Harris & Dombrowski, s. 169 – 170.

⁴⁰⁵ Barry & Jefferys, s. 16.

⁴⁰⁶ Haaranen.

⁴⁰⁷ SCHR, s. 2.

⁴⁰⁸ SCHR, s. 3-4 ja 7-9. Tiedonvaihtoa halutaan rajoittaa mm. siitä syystä, että järjestö ei halua leimautua asevoimien vakoojaksi.

⁴⁰⁹ Runge (toim.), s. 10-14. Esimerkkejä on seuraavista tapauksista: Irak 1991, Somalia 1992, Bosnia-Hertzegegovina 1992, Ruanda 1994, Kosovon kriisi 1999, Afganistan 2001, sekä WTC-terrori-iskujen vakiutus humanitaariseen avustukseen 2001. Runge osoittaa, että humanitaarisen toiminnan onnistuminen on riippuvainen vallitsevasta turvallisuustilanteesta.

⁴¹⁰ Lampinen.

⁴¹¹ Runge (toim.), s. 3-4.

⁴¹² Lischer, s. 103.

⁴¹³ Lampinen.

⁴¹⁴ Heyse, s. 181.

⁴¹⁵ Barry & Jefferys, s. 13.

⁴¹⁶ Kelly, s. 26.

⁴¹⁷ Pettit & Beresford, s. 320-321.

⁴¹⁸ Haaranen.

⁴¹⁹ Studer, s. 374-375. Ks. myös SCHR, s. 3.

⁴²⁰ Vanonen.

⁴²¹ IASC, s. 7.

⁴²² Lischer, s. 105 – 107.

⁴²³ Kent, s. 866.

⁴²⁴ Shetty Priya: How important is neutrality to humanitarian aid agencies? World Report, Vol. 375 No. 9585, 2007, s.378. Shetty muistuttaa, että avustusjärjestöt eivät saa myydä periaatteitaan ottaessaan vastaan lahjoituksia hallituksilta.

⁴²⁵ Lilly, s. 10. Ks. myös Lampinen.

⁴²⁶ Barry & Jefferys 2002, s. 2 ja 15.

⁴²⁷ Vanonen.

⁴²⁸ Rietjens et al., s. 57.

⁴²⁹ IASC 2004, s. 6. Ks. myös Lampinen.

⁴³⁰ Williams, s. 34, 76. Ks. myös Archer, s. 32.

⁴³¹ Harris & Dombrowski, s. 167.

⁴³² Ahlquist, s. 53. Ks. myös Lilly, s. 15-16.

⁴³³ Runge (toim.), s. 19.

⁴³⁴ Weeks, s. 480.

⁴³⁵ Long & Wood, s. 218.

⁴³⁶ Barry & Jefferys, s. 5.

⁴³⁷ IASC 2003, s. 14-15. Ks. myös Harris & Dombrowski, s. 167 – 168.

⁴³⁸ Dufberg.

⁴³⁹ Heaslip et al., s. 2.

⁴⁴⁰ Minear & Weiss, s. 35.

⁴⁴¹ Vanonen.

⁴⁴² Lampinen. Ks. myös Lilly, s. 15.

⁴⁴³ European Union Military Committee 2004, s. 9-10.

⁴⁴⁴ European Union Military Committee 2004, s. 10. Ks. myös World Food Programme, s. 5.

⁴⁴⁵ IASC 2004, s. 6.

⁴⁴⁶ Vanonen.

⁴⁴⁷ Rietjens et al., s. 62.

⁴⁴⁸ Lampinen.

⁴⁴⁹ Tatham & Kovács, s. 1, 3, 10-19 ja 21-28.

⁴⁵⁰ Archer, s. 38-41.

⁴⁵¹ Liesinen.

LÄHTEET

1. JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Heaslip Graham, Mangan John & Lalwani Chandra: Integrating military and non governmental organization (NGO) objectives in the humanitarian supply chain: A proposed framework.

IASC: United Nations (UN) humanitarian civil-military coordination (CMCoord) concept. Endorse by the Inter-Agency Standing Committee Working Group, 60th meeting on Rome, 22 March 2005.

Marks William: Multinational Experiment 5 – Logistics focus area strategy (draft). Joint Logistics Department, Deployment and Logistics Group, J9-USJFCOM, 16.2.2007.

2. JULKAISTUT LÄHTEET

2.1 Opinnäytetyöt

Elomaa Kimmo: Rajavartiolaitoksen logistiikka. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 1, Tutkimuksia No. 8, Hakapaino Oy, Helsinki 1998.

Bjerre Niklas: With or against? Humanitarian responses to civil-military relations. Public Administration, Roskilde Universitetscenter, 2007. Luettavissa osoitteesta <http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/2709/1/Thesis%20finished.pdf> [viitattu 4.1.2008].

Osmonen Jari: Julkisen sektorin logistiikka ja sen sääntely. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 1, Tutkimuksia No. 12, Hakapaino Oy, Helsinki 1999.

Rehse Peter: CIMIC: concepts, definitions and practice. Institution for Peace Research and Security Policy, University of Hamburg, Saksa, 2004. Luettavissa osoitteesta <http://www.ifsh.de/pdf/publikationen/hb/hb136.pdf> [viitattu 4.1.2007].

Rietjens Sebastiaan: Civil-Military Cooperation in Response to a Complex emergency: Just Another Drill? University of Twente, Hollanti, 2006. Luettavissa osoitteesta <http://doc.utwente.nl/55451/> [viitattu 4.1.2008].

Vafidis Dimitrios: Approaches for knowledge and application creation in logistics. An empirical analysis based on Finnish and Swedish doctoral dissertations published between 1994 and 2003. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, sarja A-3:2007, Esa Print Tampere, Tampere 2007, s. 77-79 ja 124-125. Luettavissa osoitteesta http://info.tse.fi/julkaisut/vk/Ae3_2007.pdf [viitattu 15.2.2008].

Van Klinger Marleen: Communication in conflict. NGO – military communication in Afghanistan and Liberia. Pro gradu, Radboud University Nijmegen, 2007. Luettavissa osoitteesta <http://www.socsci.ru.nl/maw/cidin/bamaci/scriptiebestanden/476.pdf> [viitattu 3.1.2008].

2.2 Kirjat

Aaltola Juhani & Valli Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2001.

Ahlquist Leif: Co-operation, command and control in UN peace-keeping operations. Swedish War College ACTA C1, Department of Operations, edition number 1, Norstedts Tryckeri AB, Tukholma 1996.

Ahlquist Leif (toim.): Co-operation, command and control in UN peace support operations. A case study on Haiti from the National Defence College. Swedish National Defence College ACTA C2, Department of Operations, Norstedts Tryckeri AB, Tukholma 1998.

Annan Kofi: Aseellisten konfliktien estäminen. Pääsihteerin raportti. Yhdistyneet kansakunnat, Hakapaino Oy, Helsinki 2002.

Björnberg Arne: YK-käsikirja. Weilin + Göös Kirjapaino, Helsinki 1971.

Bowersox Donald, Closs David & Helferich Omar: Logistical management. A Systems Integration of Physical Distribution, Manufacturing Support and Materials Procurement. Macmillan Publishing Company, New York 1986.

Haapanen Mikko: Yritysjohdon logistiikka. Karisto Oy, 1993.

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula: Tutki ja kirjoita. 11. painos, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005.

Huhtinen Aki-Mauri: Oppilasupseerit tutkijoina. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 1, Tutkimuksia No. 19, Oy Edita Ab, Helsinki 2001.

Hutchinson Norman: An Integrated Approach to Logistics Management. Prentice Hall, New Jersey 1987.

Impola Jorma: Logistiikan peruskurssi. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Vaasa 1998. Luettavissa osoitteesta <http://www.tritonia.fi/vanha/ov/logi/> [viitattu 23.10.2007].

Jomini Antoine: The Art of War. Greenhill Books, Lontoo 1992.

Johnson James & Wood Donald: Contemporary Logistics. 6. painos, Prentice Hall, New Jersey 1996.

Karhunen Jouni (toim.): Logistisen ajattelun perusteet. Kopiojyvä Oy, Jyväskylä 2004.

Kerttunen Mika, Koivula Tommi & Jeppsson Tommy: EU Battlegroups. Theory and development in the light of Finnish-Swedish co-operation. Strategian laitoksen julkaisusarja 2, tutkimuslustoja No. 30, Edita Prima Oy, Helsinki 2005. Luettavissa osoitteesta http://www.mppk.fi/attachment/ad9d29e3539815313b364464a41b98a9/cf2c37d4a3ae1192a208fc5c9a2f249d/StratL2_30.pdf [viitattu 9.9.2007].

Korhonen Senja & Sumuvuori Johanna: Konflikteista kehitykseen. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005. Luettavissa osoitteesta http://www.siviilikriisinhallinta.org/konflikteista_kehitykseen.pdf [viitattu 2.7.2007].

Lappalainen Jussi: Aseet ja taistelu. Sotataidon kolme vuosikymmentä. Otava, Keuruu 1989.

Lehmusvaara Antti: Logistiikan perusteita. Tuotantotalouden osasto, Lappeenranta 1994.

Lindblom Annika: Pieni maailmankirja, YK:n toimintaa ja tavoitteita. Suomen YK-liitto, 1995. Painos loppu, luettavissa osoitteesta <http://www.ykliitto.fi/yktieto/YK-j4.htm> [viitattu 7.4.2007].

Meharg Sarah (toim.): Helping hands and loaded arms: navigating the military and humanitarian space. The Canadian Peacekeeping Press, Clementsport 2007.

Minear Larry & Weiss Thomas: Humanitarian Action in Times of War. Lynne Rienner Publishers Inc., Colorado 1993.

Pagonis William: Moving Mountains. Lessons in Leadership and Logistics from the Gulf War. Harvard Business School Press, Boston 1992.

Robeson James & Copacino William: The Logistics Handbook. The Free Press, A Division of Macmillan, New York 1994.

Ryter Marc-André: Managing contemporary crises: a challenge for the European Union. National Defence College, Department of Strategic and Defence Studies, series 2 No. 18, Edita Prima Oy, Helsinki 2002.

Shapiro Roy & Heskett James: Logistics Strategy. Cases and Concepts. West Publishing Company, Minnesota 1985.

Stremlau John: People in Peril. Human Rights, Humanitarian Action, and Preventing Deadly Conflict. The Report to the Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, Carnegie Corporation, New York 1998.

United Nations: Basic facts about the United Nations. United Nations Publication, New York 1989.

Van Creveld Martin: Supplying war. Logistics from Wallenstein to Patton. Cambridge University Press, New York 1977.

Vass Teemu (toim.): YK-opas. Mihin YK:ta tarvitaan? Suomen YK-liitto, Sälekarin Kirjapaino Oy, Helsinki 2007. Luettavissa osoitteesta

http://www.ykliitto.fi/aineisto/YKopas_net_kannet.pdf. [viitattu 30.10.2007].

Vilkka Hanna: Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2005.

Visuri Pekka: Turvallisuuspolitiikka ja strategia. WSOY, Juva 1997.

Weiss Thomas & Collins Cindy: Humanitarian Challenges & Intervention. Westview Press, 2. painos, Colorado 2000.

Williams Michael: Civil-military relations and peacekeeping. The International Institute for Strategic Studies, Oxford University Press, New York 1998.

2.3 Lehdet

Abiew Francis: NGO-military relations in peace operations. *International Peacekeeping*, Vol. 10 No. 1, 2003, s. 24-39.

Archer Sarah: Civilian and military cooperation in complex humanitarian operations. *Military Review*, Vol. 83 No. 2, 2003, s. 32-41. Luettavissa osoitteesta
<http://usacac.army.mil/cac/milreview/download/english/MarApr03/archer.pdf> [viitattu 21.12.2007].

Arminas David: Supply lessons of tsunami aid. *Supply Management*, Vol. 10 No. 2, 2005, s. 4.

Ballou Ronald: The evolution and future of logistics and supply chain management. *European Business Review*, Vol. 19 No. 4, 2007, s. 332-348.

Chomilier Bernard, Samii Ramina & Van Wassenhove Luk: UN Joint Logistics Centre: a coordinated response to common humanitarian logistics concerns. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 15 – 16.

Craighead Christopher, Hanna Joe, Gibson Brian & Meredith Jack: Research approaches in logistics. Trends and alternative future directions. *The International Journal of Logistics Management*, Vol. 18 No. 1, 2007, s. 22-40.

Dunn Steven, Seaker Robert & Waller Matthew: Latent variable in business logistics research: Scale development and validation. *Journal of Business Logistics*, Vol. 15 No. 2, 1994, s. 145-172.

Ebersole Jon: Mohonk criteria for humanitarian assistance in complex emergencies. *Disaster Prevention and Management*, Vol. 4 No. 3, 1995, s. 14-24.

Gammelgaard Britta: Schools in logistics research? A methodological framework for analysis of the discipline. *International journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 34 No. 6, 2004, s. 479-491.

Gustavsson Lars: Humanitarian logistics: context and challenges. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 6-8.

Harris Andrew: Facing the challenges of military-civil cooperation in complex emergencies. *Defence & Foreign Affairs Strategy Policy*, Vol. 28 No. 10, 2000, s. 11 – 14.

Harris Andrew & Dombrowski Peter: Military collaboration with humanitarian organizations in complex emergencies. *Global Governance*, Vol. 8 No. 2, 2002, s. 155 – 178.

Heyse Liesbet: Beyond the age of humanitarianism: Past trends and future challenges. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, Vol. 11 No. 4, 2003, s. 178-183.

Hubner Maria & Ditzler Thomas: Humanitarian military medical mission in a postconflict environment: lessons from Cambodia. *Public Health*, Vol. 118 No. 6, 2004, s. 421 – 425.

Kaatrud David, Samii Ramina & Van Wassenhove Luk: UN Joint Logistics Centre: a coordinated response to common humanitarian logistics concerns. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 11-14.

Kelly Charles: Limitations to the use of military resources for foreign disaster assistance. *Disaster Prevention and Management*, Vol. 5 No. 1, 1996, s. 22-29.

Kent Randolph: International humanitarian crises: Two decades before and two decades beyond. *International Affairs*, Vol. 80 No. 5, 2004, s. 851-869.

Kovács Gyöngyi & Spens Karen: Humanitarian logistics in disaster relief operations. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 37 No. 2, 2007, s. 99-114.

Ku Charlotte & Brun Joaquín: Neutrality and the ICRC contribution to contemporary humanitarian operations. *International Peacekeeping*, Vol. 10 No. 1, 2003, s. 56-72.

Kurko Mikko: Operaatiota tukevaa vai humanitaarista toimintaa? Suomalainen CIMIC toiminta Afganistanissa. *Sotilasaikakausilehti*, Vol. 82 No. 860, 2007, s. 52-55.

Lee Wally & Zbinden Marc: Marrying logistics and technology for effective relief. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 34-35.

Leino Jari: Keeping humanitarian organisations from the line of fire. *OSCE Review – European Security*, Vol. 14 No. 4, 2006.

Levens Michael: Shippers learn tough lessons from Hurricane Katrina. *Logistics Management*, Vol. 44 No. 10, 2005, s. 18-19.

Lischer Sarah: Military intervention and the humanitarian “force multiplier”. *Global Governance*, Vol. 13 No. 1, 2007, s. 99 – 118.

Lodge Robin: Armeijoista on apua katastrofeissa. *Helsingin Sanomat*, vieraskynä, 5.12.2005, s. 2A.

Long Douglas & Wood Donald: The logistics of famine relief. *Journal of Business Logistics*, Vol. 16 No. 1, 1995, s. 213-229.

Mentzer John & Kahn Kenneth: A framework of logistics research. *Journal of Business Logistics*, Vol. 16 No. 1, 1995, s. 231-250.

Murray Sarah: How to deliver on the promises: supply chain logistics: humanitarian agencies are learning lessons from business in bringing essential supplies to regions hit by the tsunami. *Financial Times*, 1. edition, Lontoo 7.1.2007, s. 9.

Mölling Christian: NATO and EU rapid response: contradictory or complementary? *CSS Analyses in security policy*, Centre for Security Studies (CSS), ETH Zurich, Vol. 2 No. 22, 2007, s. 1-3. Luettavissa osoitteesta
<http://se2.isn.ch/serviceengine/FileContent?serviceID=EINIRAS&fileid=851DAA91-EF55-A908-E1FE-0C1041B4561D&lng=en> [viitattu 4.3.2008].

Näslund Dag: Logistics needs qualitative research – especially action research. *International journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 32 No. 5, 2002, s. 321-338.

Oloruntoba Richard & Gray Richard: Humanitarian aid: an agile supply chain? *Supply Chain Management: An International Journal*, Vol. 11 No. 2, 2006, s. 115-120.

Perry Marcia: Natural disaster management planning. A study of logistics managers responding to the tsunami. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 37 No. 5, 2007, s. 409-433.

Pettit Stephen & Beresford Anthony: Emergency Relief Logistics: An evaluation of military, non-military and composite response models. *International Journal of Logistics: research and applications*. Vol. 8 No. 4, 2005, s. 313 – 331.

Pugh Michael: Civil-military relations in Kosovo Crisis: An emerging hegemony? *Security Dialogue*, Vol. 31 No 2, 2000, s. 229-242.

Rietjens Sebastiaan, Voordijk Hans & De Boer Sirp: Co-ordinating humanitarian operations in peace support missions. *Disaster Prevention and Management*, Vol. 16 No. 1, 2007, s. 56-69.

Scott-Bowden Peter: The World Food Programme: augmenting logistics. *Forced Migration Review*, Vol. 18, 2003, s. 17 – 19.

Shaluf Ibrahim: An overview on disasters. *Disaster Prevention and Management*, Vol. 16 No. 5, 2007, s. 680 – 703.

Shetty Priya: How important is neutrality to humanitarian aid agencies? *World Report*, Vol. 375 No. 9585, 2007, s. 377-378.

Stock James: Applying theories from other disciplines to logistics. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, Vol. 27 No. 9/10, 1997, s. 515-539.

Studer Meinrad: The ICRC and civil – military relations in armed conflict. *International Review of the Red Cross*, Vol. 83 No. 842, 2001, s. 367-391.

Trim Peter: Disaster management and the role of the intelligence and security services. *Disaster Prevention and Management*, Vol. 12 No. 1, 2003, s. 6-15.

Van Baarda Ted: A legal perspective of cooperation between military and humanitarian organizations in peace support operations. *International Peacekeeping*, Vol. 8 No. 1, 2001, s. 99 – 116.

Van Wassenhove Luk: Humanitarian aid logistics: supply chain management in high gear. *Journal of the Operational Research Society*, Vol. 57 No. 5, 2006, s. 475-489.

Viita-aho Auvo & Kaski Antti: Uudenlaiset konfliktit vaativat monipuolisempaa kriisinhallintaa. *Helsingin Sanomat* 9.6.2007, s. 2A.

Weeks Michael: Organizing for disaster: lessons from the military. *Business Horizons*, Vol. 50 No. 6, 2007, s. 479-489.

Zandee Dick: Civil-military interaction in peace operations. *NATO Review*, Vol. 47 No. 1, 1999, s. 11-15. Luettavissa internetistä osoitteesta:

<http://www.nato.int/docu/review/1999/9901-03.htm#FN7> [viitattu 3.11.2007].

WFP: WFP hails France for safely escorting first relief food ships to Somalia. WFP News Release, 19.12.2007. <http://www.wfp.org/english/?ModuleID=137&Key=2693> [viitattu 6.2.2008].

WFP: WFP welcomes France offer to protect ships from Somali pirates. WFP News Release, 26.9.2007.
<http://www.wfp.org/english/?ModuleID=137&Key=2655> [viitattu 6.2.2008].

Whybark Clay: Issues in managing disaster relief inventories. International Journal of Production Economics, Vol. 108 No. 1-2, 2007, s. 228 – 235.

Wieloch Rupert: The humanitarian use of the military. Forced Migration Review, Vol. 18, 2003, s. 32-33.

2.4 Ohjesäännöt ja vastaavat

International Committee of the Red Cross: Logistics field manual, 2003.

Kenttäohjesääntö, yleinen osa. Puolustusjärjestelmän toiminnan perusteet, Ohjesääntönumero 202, Edita Prima Oy, Helsinki 2007.

NATO: Civil-military co-operation (CIMIC). Doctrine, Allied Joint Publication – 9, 2003.
Luettavissa osoitteesta <http://www.nato.int/ims/docu/AJP-9.pdf> [viitattu 5.1.2007].

NATO: Handbook. Public Diplomacy Division, NATO, Brysseli 2006.

2.5 Muut kirjalliset lähteet

Asian Development Bank: Disaster and emergency assistance policy. R-paper, 2004.

Saatavilla osoitteesta

http://www.adb.org/Documents/Policies/Disaster_Emergency/disaster_emergency.pdf [viitattu 1.11.2007].

Barry Jane & Jefferys Anna: A bridge too far: aid agencies and the military in humanitarian response. Humanitarian Practice Network, Overseas Development Institute, Network Paper

No 37, Lontoo 2002. Luettavissa osoitteesta

<http://www.sheltercentre.org/shelterlibrary/items/pdf/AidAgenciesAndTheMilitary.pdf> [viitattu 9.12.2007].

Brown Michael & Rosecrance Richard (toim.): The Costs of Conflict. Prevention and Cure in the Global Arena. Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, Rowman Littlefield Publishers, New York 1999. Luettavissa osoitteesta

<http://wwics.si.edu/subsites/ccpdc/pubs/costs/cosfr.htm> [viitattu 9.4.2007].

Byman Daniel, Lesser Ian, Pirnie Bruce, Bernard Cheryl & Waxman Matthew: Strengthening the partnership: improving military coordination relied agencies and allies in humanitarian operations. RAND, Washington DC 2000. Luettavissa osoitteesta <http://stinet.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA384051&Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf> [viitattu 27.12.2007].

European Union: Treaty of Lisbon. Amending the treaty on European Union and the treaty establishing the European community. Official Journal of the European Union, Vol. 50 No C 306, 2007. Luettavissa osoitteesta

http://bookshop.europa.eu/eubookshop/FileCache/PUBPDF/FXAC07306ENC/FXAC07306ENC_002.pdf [viitattu 29.2.2008].

European Union Council Secretariat: EU Battlegroups. Factsheet, helmikuu 2007. Luettavissa internetistä http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Battlegroups_February_07-factsheet.pdf [viitattu 8.11.2007].

European Union Military Committee: Logistics annex to the EU Battlegroups concept. Council of the European Union, Military Staff, Brysseli 27.10.2005.

European Union Military Committee: Logistics support concept for EU-led military crisis management operations (revision 1). Brysseli 16.12.2004.

IASC: Civil-military relationship in complex emergencies. An IASC Reference Paper, 22 June 2004. Luettavissa osoitteesta

<http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&DocId=1001219> [viitattu 21.12.2007].

IASC: Guidelines on the use of military and civil defence assets to support United Nations humanitarian activities in complex emergencies, March 2003. Luettavissa osoitteesta <http://www.ipb.org/disarmdevelop/militarisation%20of%20aid/Guidelines%20on%20the%20Use%20of%20Military%20Support%20for%20UN%20Humanitarian%20Activities.pdf> [viitattu 22.12.2007].

International Committee of the Red Cross: Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949. Luettavissa osoitteesta <http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/380?OpenDocument> [viitattu 29.2.2008].

Lilly Damian: The peacebuilding dimension of civil-military relations in complex emergencies. A briefing paper, International Alert, Development and Peacebuilding Programme, Global Issues Department, 2002. Luettavissa osoitteesta [http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5E3F49/\\$FILE/ia-cimic-sep02.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5E3F49/$FILE/ia-cimic-sep02.pdf?OpenElement) [viitattu 7.2.2008].

Magrath John, Bray Ian & Scriven Kim: Climate alarm. Disasters increase as climate change bites. Oxfam Breafing Paper, Oxfam International, November 2007. Luettavissa osoitteesta http://www.oxfam.org.uk/resources/policy/climate_change/downloads/bp108_weather_alert.pdf [viitattu 26.11.2007]

Military Capability Commitment Conference: Declaration on European military capabilities. Brysseli 22.11.2004. Luettavissa internetistä <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/MILITARY%20CAPABILITY%20COMMITMENT%20CONFERENCE%2022.11.04.pdf> [viitattu 8.11.2007].

Onnettomuustutkintakeskus, Tutkintaselostus A 2/2004 Y: Aasian luonnonkatastrofi 26.12.2006. Multiprint, Helsinki 2005. Luettavissa osoitteesta http://www.onnettomuustutkinta.fi/uploads/h4d3gv5v_1.pdf [viitattu 12.2.2007].

Puolustusministeriö: Raskaan ilmakuljetuskyvyn tarve ja hankintamahdollisuudet Suomessa. Työryhmän loppuraportti, Kirjapaino Kieli Oy, Helsinki 2006. Luettavissa osoitteesta <http://www.defmin.fi/files/865/PLM-Rasku-nettijulkaisu.pdf> [viitattu 4.3.2008].

Puolustusministeriön muistio: Suomen osallistuminen Euroopan Unionin taisteluosastoihin 8.12.2004. Luettavissa internetistä

http://www.defmin.fi/files/330/2531_2307_Taisteluosastot_1_.pdf [viitattu 10.10.2006].

Quille Gerrard: The EU Battlegroups. Policy Department, Directorate-general for external policies of the Union directorate B, 12.9.2006.

Runge Peter (toim.): Armed forces as humanitarian aid workers? Scope and limits of co-operation between aid organisations and armed forces in humanitarian aid. VERNO position paper, Bonn 2003. Luettavissa osoitteesta

<http://www.venro.org/publikationen/archiv/Position%20Paper%20Armed%20Forces%20and%20Humanitarian%20A.PDF> [viitattu 6.2.2008].

Save the Children: Annual report 2006, opening doors. Digital Brookdale, 2007. Luettavissa osoitteesta http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/mission_vision/index.html [viitattu 2.12.2007].

Save the Children Sweden: Training peacekeepers and military forces in child rights and protection. 2007. Luettavissa osoitteesta <http://www.rb.se/NR/rdonlyres/6D4CD780-ADF5-4AC9-82DC-CA0DF8BD73C5/0/Trainingpeacekeepersandmilitaryforces.pdf> [viitattu 2.12.2007].

SCHR: Humanitarian – military relations in the provision of humanitarian assistance. Position Paper, 2004. Luettavissa osoitteesta <http://act-intl.org/resources/manual/SCHRpositionpaper.doc> [viitattu 20.12.2007].

Tatham Peter & Kovács Gyöngyi: An initial investigation into the application of military seabasing concept to the provision of immediate relief in a rapid onset disaster. POMS 18th Annual Conference Dallas, Texas, U.S.A., May 4 to May 7 2007.

Thomas Anisya & Kopczak Laura: From logistics to supply chain management: the path forward in the humanitarian sector. Fritz Institute 2005. Luettavissa osoitteesta

<http://www.fritzinstitute.org/PDFs/WhitePaper/FromLogisticsto.pdf> [viitattu 20.12.2007].

United Nations: Guidelines on the use of foreign military and civil defence assets in disaster relief – "Oslo Guidelines". Revision 1.1, November 2007. Luettavissa osoitteesta <http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/Organigramme/EmergencyServicesBranchESB/CivilMilitaryCoordinationSection/PolicyGuidanceandPublications/tabid/1403/Default.aspx> [viitattu 28.2.2008].

World Food Programme: Emerging issues relevant to WFP. Policy issues, Agenda item 4, Executive Board, Annual Session, Rooma 22-26 May 2000. Luettavissa osoitteesta http://www.wfp.org/policies/Introduction/background/index.asp?section=6&sub_section=1# [viitattu 27.12.2007].

3. INTERNET

<http://cscmp.org/aboutcscmp/definitions/definitions.asp> [viitattu 17.2.2008] Supply Chain Management and Logistics Management Definitions.

<http://ochaonline3.un.org/AboutOCHA/Organigramme/EmergencyServicesBranchESB/LogisticsSupportUnitLSU/EmergencyReliefStocks/tabid/1416/Default.aspx> [viitattu 27.11.2007] OCHA:n valmiusvarastot.

<http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/BasicFacts/tabid/1079/Default.aspx> [viitattu 11.11.2007] Quick facts about OCHA.

<http://ochaonline.un.org/AboutOCHA/Organigramme/EmergencyServicesBranchESB/tabid/1219/Default.aspx> [viitattu 27.11.2007] Emergency Services Branch.

<http://www2.mil.se/sv/Forsvarsmakten/Organisation/Forband-i-beredskap/Nordic-Battlegroup/> [viitattu 1.12.2007] Nordic Battlegroup.

<http://www.ciltuk.org.uk/pages/humanitarian> [viitattu 4.1.2008].

http://www.em-dat.net/disasters/Visualisation/emdat_display_list.php [viitattu 27.11.2007] EM-DAT Emergency Disasters Data Base.

<http://www.em-dat.net/criteria.htm> [viitattu 27.11.2007] EM-DAT Criteria & Definition.

http://www.engr.washington.edu/edge/fritz_enhanced/fritz_files/Default.htm [viitattu 2.10.2007], Humanitarian Logistics.

<http://www.humloggroup.org/?Welcome> [viitattu 4.1.2008].

<http://www.jfcom.mil/about/experiments/mne5.html> [viitattu 1.12.2007] Multinational Experiment 5.

<http://www.pelastakaalapset.fi/index.php?id=93> [viitattu 29.11.2007] Kansainvälinen Pelastakaa Lapset.

http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/history.html [viitattu 28.11.2007] Pelastakaa Lapset historiaa.

http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/mission_vision/index.html [viitattu 28.11.2007] Visio ja missio.

http://www.savethechildren.net/alliance/what_we_do/emergencies/index.html [viitattu 29.11.2007] Välitön reagointi.

<http://www.un.org/aboutun/charter/> [viitattu 9.4.2007] Charter of the United Nations.

<http://www.wfp.fi/Files/default.asp?/OpenFileRepository/finland/PDF/FF2006FI2007.pdf> [viitattu 27.11.2007] WFP:n faktoja ja lukuja 2006.

<http://www.wfp.fi/?NodeID=2> [viitattu 27.11.2007] Yleistä WFP:stä.

<http://www.wfp.org/english/?ModuleID=137&Key=1959> [viitattu 1.12.2007] Uutiset.

http://www.wfp.org/operations/introduction/emergencies_operations.asp?section=5&sub_section=1 [viitattu 27.11.2007] Nopea toiminta.

http://www.wfp.org/operations/logistics/contingency_planning.asp?section=5&sub_section=2 [viitattu 27.11.2007] Logistiikka.

4. HAASTATTELUT

Haaranen Anne, kansainvälisen ohjelmatoiminnan johtaja, Suomen Pelastakaa Lapset. Asevoimien rooli humanitaarisessa logistiikassa. 9.10.2007. Muistiinpanot tekijän hallussa.

Konttinen Juha, kapteeni, Suomen kansallisen huoltoelimen johtaja Pohjoismaisessa taisteluosastossa, Porin Prikaati. Pohjoismaisen taisteluosaston logistiikkajärjestelmä. 21.9.2007. Muistiinpanot tekijän hallussa.

Lampinen Petteri, majuri, osastoesiupseeri, strategisen ja operatiivisen suunnittelun sektori, suunnitteluosasto, Maavoimien Esikunta. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta, 4.2.2008. Muistiinpanot tekijän hallussa.

Liesinen Kalle, toiminnanjohtaja, Crisis Management Initiation. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta. 20.2.2008. Ääninauha tekijän hallussa.

Peltoniemi Rainer, majuri, osastoesiupseeri, Itä-Suomen Sotilasläänin Esikunta. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta. 26.2.2008. Ääninauha tekijän hallussa.

Vanonen Esa, neuvotteleva virkamies, Sisäasiainministeriön Kansainvälinen yksikkö, Siviilikriisinhallinta. Asevoimien ja humanitaaristen organisaatioiden välinen yhteistoiminta. 18.2.2008. Muistiinpanot tekijän hallussa.

5. KYSELYT

Dufberg Gustaf, everstiluutnantti, Ruotsin puolustusvoimat, ACOS J9 (CIMIC) FHQ Pohjoismaisen taisteluosasto. Pohjoismaisen taisteluosaston yhteistoiminta humanitaaristen organisaatioiden kanssa. 13.10.2007. Vastaukset tekijän hallussa.

Junnila Kirsi, logistics officer, WFP:n päämaja Rooma. WFP:n yhteistoiminta asevoimien kanssa. 27.2.2008. Vastaukset tekijän hallussa.

6. MUUT LÄHTEET

Löövi Kalle: Punaisen Ristin toiminta aseellisissa selkkauksissa. Luento, Geneven sopimusten koulutus puolustusvoimille 28-29.3.2007. Löövi Kalle on Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen avun päällikkö. Muistiinpanot tekijän hallussa.

Pohjoismainen taisteluosasto: Pohjoismaisen taisteluosaston kokoonpano, 30.8.2007, power point esitys. Esitys tekijän hallussa.

LIITTEET

Liite 1 Käytetyt lyhenteet

Liite 2 Haastattelujen teemat

KÄYTETYT LYHENTEET

CIMIC	siviili-sotilas yhteistoiminta
ERU	poikkeustilan vastatoimintayksikkö
EU	Euroopan Unioni
EUBG	Euroopan Unionin taisteluosasto
EAC	Euroopan ilmakuljetuskeskus
ICRC	Punaisen Ristin kansainvälinen komitea
IFRC	Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto
IGO	valtiolliset organisaatiot
MNE	Multinationan Experiment
MPKK	Maanpuolustuskorkeakoulu
NBG	Pohjoismainen taisteluosasto
NGO	ei-valtiolliset organisaatiot
NRF	Nato Reaction Forces
OCHA	hätäavun koordinoitotoimisto
SALIS	Strategic Airlift Interium Solution
WFP	Maailman elintarvikeohjelma
YK	Yhdistyneet Kansakunnat

HAASTATTELujen TEEMAT JA TARVITTAVAT APUKYSYMYKSET

Asevoimien rooli humanitaarisessa avustustoiminnassa eri vaiheissa.

- Mikä on asevoimien rooli katastrofiin varautumisessa?
- Mikä on asevoimien rooli katastrofiin reagoimisessa?
- Mikä on asevoimien rooli jälleenrakennuksessa?

Asevoimien rooli luonnon onnettomuuksissa ja monitahoisissa kriiseissä.

- Miten rooli eroaa luonnon onnettomuuksissa ja monitahoisissa kriiseissä?
- Pitääkö nämä pitää eroittaa toisistaan? Miksi/Miksi ei?
- Kuka määrittelee milloin asevoimia tulisi käyttää humanitaarisessa logistiikassa?
- Millaista keskustelua asevoimien roolista hätäavustuksessa on käyty Suomessa?

Yhteistoiminnan lähtökohdat.

- Mitkä tekijät vaikuttavat yhteistoiminnan lähtökohtiin asevoimilla?
- Mitkä tekijät vaikuttavat yhteistoiminnan lähtökohtiin avustusjärjestöillä?
- Mitkä tekijät vaikuttavat asevoimien ja avustusjärjestöjen nopeaan toimintaan?

Yhteistoiminnan hyödyt.

- Mitä hyötyä on asevoimille?
- Mitä hyötyä on avustusjärjestöille?
- Mitä hyötyä on katastrofin uhreille?

Yhteistoiminnan haitat.

- Mitä haittaa on asevoimille?
- Mitä haittaa on avustusjärjestöille?
- Mitä haittaa on katastrofin uhreille?